BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
8
47 M B
8

57.5.8
7
B
8
57-C-9

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

Bibliothecae ... Coll. Rom. Soc. Jesu

VITA
S. LIBORII EPISCOPI,
CALCVLO LABORANTIVM PATRONI,

E veteribus MSS. *eruta, & commentario hiſtorico illuſtrata*

A IOANNE BOLLANDO
E SOCIETATE IESV.

ANTVERPIÆ
Apud IOANNEM & IACOBVM MEVRSIOS.
ANNO M.DC.XLVIII.

847.B8

Google

Quid ſibi volunt iſti lapides? Iosue
S. LIBORIVS EP.
Oratio contra calculum.
Chriſti Præſul egregius
Pro nobis hic LIBORIVS
Oret Deum altiſsimum;
Ne pro culpâ peccaminum,
Morbo vexemur calculi;
Succurrant nobis Angeli,
Et poſt vitæ certamina
Ducant ad vera gaudia.
℣. Ora pro nobis pie Pater LIBORI.
℟. Vt à c. lculi mereamur doloribus liberari.
Oremus.
Deus, qui B. LIBORIVM Pontificem tuum, alijs innumeris glorioſum miraculis, ſpeciali in medendis arenarum et calculi paſsionibus privilegio decoraſti; præſta, quæsumus, vt ipſius meritis et interceſsione, his alijsq. malis eruti, gaudiis perfrui mereamur æternis. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

Google

Digitized by Google

ILLMO. ET REVMO. DOMINO

FABIO CHISIO

EPISCOPO NERITONENSI,

S. D. N.

INNOCENTII X.

PONT. MAXIMI

Ad conuentũ Monaſterienſem, pro pace vniuerſali conſtituendâ, cum poteſtate LEGATI A LATERE, NVNTIO APOSTOLICO,

E*Xiguam hanc*, ILLVSTRISSIME PRÆSVL, *patere in lucem edi, Tuo dicatam nomini, lucubrationem, de Vitâ, Tranſlatione, Miraculis ſanctiſſimi Epiſcopi* LI-

B O R I I, *Patroni laborantium calculo, dati olim VVeſtphalis, ad pacis cum Galliâ ſecuritatem. Quæ tria in perſonam dignitatemque Tuam ſcitè congruere, inficiari nemo poteſt.*

Nam primùm L I B O R I I *virtutes ita moribus exprimis, vt vel hanc iam antè habuiſſe præ oculis Vitam, ad cuius normam Tuæ exigeres modum, vel Tuam certè, ab eodem Diuino Spiritu conformatam, in hoc veluti ſpeculo nunc intuiturus credi meritò poſſis. Etenim ſi quibus verbis* L I B O R I V M *vetus ſcriptor celebrat, eadem planè in Te velim vſurpare, intelligent, quicumque Te nouêre, nihil à me ſupra verum exaggerari.*

Ille non ignobili ortus proſapiâ, ab ætate primæuâ maturum in bonis actibus cor gerebat, adeò verò ſeſe humilem & quie-

quietum & trementem ſermones Domini exhibebat, vt meritò ſuper illum Spiritus ſancti gratia requieuiſſe credatur, quæ illum ad ſacerdotij dignitatem, ad regimen fidelis populi nutriebat. Hæc illius animo flagrantiſſimum diſcendi ſtudium inſpirauerat, quatenùs cæleſtium fluentis arcanorum, ipſius præcordiorum intima ſalubriter implerentur. Cunctarum ferè ſibi vtilium ſcientiam Scripturarum ſatagebat intentus auditor acquirere. Nec deerat ſagacis ingenij vigor, largam bono ſtudio efficaciam ſubminiſtrans. Denique ſimul cum proceſſu temporis, probitatis ac ſophiæ proficiens incrementis, ita in breui maturitatem virilis ornabat ętatis, vt acceptus apud

omnes, & tam honore quàm amore dignus haberetur. Nec mirum; quippe quem nulli elatio proteruum, nulli aſperum liuor, nulli contemptibilem fecit ignauia: ſed humilitas etiam infimis coaptaret, caritas cunctis exhiberet affabilem & conformem. Poſtquàm Clero aſſociatus, ac officijs eſt functus Eccleſiaſticis, ampliùs totum ſe Diuino cultui viſus eſt mancipare. Studebat namque cunctos actus cogitatuſque ſuos ad rationis normam dirigere, circumſpectus ac prouidus, dociliſque & cautus exiſtere, aduerſa vel proſpera æquanimiter ferre, animam ſupra temporalis periculi metum fortiter agere; habere de Dei bonitate fiduciam, ſecuritatem, conſtantiam, toleran-

rantiam, firmitatem; in nullo legem moderationis excedere. Hinc modeſtus & abſtinens, caſtus & honeſtus, parcus & ſobrius, ante Deum & homines permanebat. Iam verò in illo propoſitum æquitatis iuſtitiæque ſeruandæ quis vnquam dignè valeat explicare? Quis eius circa innocentiam, humanitatem & CONCORDIAM ſtudium, quis erga pietatem & religionem enarret affectum? Ei ad docendum ſuppetebat linguæ diſertitudo, ad doctrinam exemplis firmandam vitæ rectitudo, ad exorandum pro ſubditis Deum meriti magnitudo. Suſcepto verò ſacerdotio, nihil ex ſtudio ſanctitatis, quam prius exercuerat, dereliquit: ſed tanquàm lucerna ſuper candela-

 brum

brum poſita, ita ille Diuinâ luce repletus, quò in eminentiore conſtitutus eſt loco, eò latiùs in Dei collatæ ſibi gratiæ notitiâ refulgebat. Neque illum tantæ dignitatis honores ſolitæ religionis mutare fecerunt mores, nec Eccleſiaſticorum occupationes negotiorum quidquam ex quotidianâ Diuinæ laudis & placationis ſeruitute prętermittere coëgerunt. Ob hoc nullius momenti ſpatium otiosè tranſigere volens, ſemper erat vtilibus intentus actibus, nunc lectioni Diuinarum Scripturarum operam impendens, nunc orationi prolixiùs incumbens, interdum etiam rerum exteriorum diſpoſitioni, prout ſuo conueniebat officio, prudenter conſulens atque proſpiciens.

Hæc

Hæc aliaque de LIBORIO *ſcriptor antiquus. Quæ ſi de* FABIO CHISIO *prædicem vniuerſa, minimè verebor, ne quis me Tibi,* ILLVSTRISSIME PRÆSVL, *ſuſpicetur aſſentari voluiſſe: qui veriſſimæ laudationis teſtes habeam, quotquot Tecum Monaſterij egerunt, Regum Rerumque publicarum totius Europæ Feciales, Italos, Hiſpanos, Francos, Allobroges, Burgundiones, Germanos, Belgas, etiam eos qui necdum in ſacrorum communionem cum Romanâ Eccleſiâ rediêre, Tuæ tamen integritatis ac ſapientiæ, quam non incuriosè contemplati ſunt, non diſſimulant apud gentiles ſuos præconia. Neque ipſe inficiari potes, ab harum virtutum, quas recenſui, ſtudio, nullam vitæ Tuæ partem abhorruiſſe: vt vel idcircò acceptam Tibi* S. LIBORII *Vitam fore confidam, quòd earum*

virtu-

virtutum exempla, etſi iam à Te oc-cupata, propoſitura ſit.

An verò illud negabimus accipi in omen Liborianæ laudis *potuiſſe, quòd ſimul in Germaniam veneras, acutiſsimis calculi doloribus torqueri cœpiſti? ſiue ille ſedentarij ſtudij, cui à primâ ætate, eruditionis amore, inſue-ueras, fructus fuit; ſiue id cæli rigor potuit, aut ſidus aliquod: vt iam tum præſentires, quibuſcum mortalibus diu multumque verſari Te deinceps oporteret; quibus, ad omnem licet cul-tum humanitatis & naturâ factis, & optimarum artium tractatione perpolitis, rigor tamen quidam Mar-tius in ferrum ac ſaxa videtur ani-mos hiſce temporibus glaciaſſe. At poſtquàm Tibi, ingenti plurium die-rum cruciatu, exciſa int[illegible]nea illa eſt petra, medicis ipſis conſtantiæ Tuæ miraculo attonitis; ne quando renaſci,*

vt

vt ſubinde ſolet, feralis illa glarea poſſit, lenius, Tuæque pietati congruentius, in S. LIBORII *patrocinio, paratum Tibi præſidium erit. Quis ſcit, an non etiam ipſius deprecatione, quòd Tuam operam VVeſtphaliæ ſibi creditæ ſalutarem nouerat fore, ea tibi tam feliciter ſectio curatioque euenit?*

Aliud exinde plures iam annos, labore planè Siſyphio, voluendum Tibi ſaxum fuit: vt hoſtiliter diſſidentes Chriſtianorum Principum ac populorum mentes ad concordiæ ſtudium flecteres, diuque exoptatam orbi reſtitueres pacem. Hîc Tu etiamnum, quod alteri Epiſcopo olim inculcabat Apoſtolus, inſtas opportunè, importunè, arguis, obſecras, increpas, in omni patientiâ & doctrinâ: *ita tamen, vt queri Tibi fortaſſe nonnumquàm cum Pſalmiſtâ iure liceat:*

ceat:

Digitized by Google

ceat: Habitaui cum habitantibus Cedar: cum his qui oderunt pacem, eram pacificus.

Hoc quoque S. LIBORII *habes. Multa ille, dum viueret, aſpera perpeſſus, Gallias identidem irrumpentibus à Germaniâ ac populantibus Barbaris; ſuffulſit tamen virtute ac ſapientiâ Eccleſiam, Catholicos confirmauit, templa plurima erexit, rudes inſtruxit, omnes ad pietatis ſtudium inflammauit: ac demum quadringentis ferme & quinquaginta poſt mortem annis in VVeſtphaliam (quæ pars occidua ac validiſſima veteris Saxoniæ) eſt tranſlatus, ad ſtabiliendam eius prouinciæ tranquillitatem, religionis orthodoxæ integritatem, cum Francorum gente amicitiam. Cùm enim victricibus* Magni Caroli *armis domiti Saxones, datam Chriſto fidem ſæpius fallerent,*

tum

tum naturæ quadam imbecillitate & inconſtantiâ identidem ad auitos ritus reſpectante, tum dæmonum aſtu continuiſque illecebris, tum denique vicinorum Sclauorum ac Danorum inſtigatu; curauit ſapientiſſimus Antiſtes Baduradus, S. LIBORII Reliquias, vt publicæ pietatis incitamentum, arrham quietis, aduersùs Barbaros præſidium, pignus firmæ cum gente Francorum amicitiæ, imò cuiuſdam cum ipſis Galliarum Eccleſijs (vt appellarunt) fraternitatis; Ludouici Pij Imperatoris auctoritate, S. Aldrici Præſulis munificentiâ, Cenomanorum populi aſſenſu, plurimarum vrbium feſtiuâ gratulatione, Saxonum incredibili concurſu, ad vrbem ſuam Paderbornam tranſferri.

Neque nunc minor eſt illius amicitiæ fraternitatiſque reſtituendæ ne-

ceſſitudo; cùm tot iam annos, in infinitâ hominum cæde, excidijs vrbium, vaſtationibus regnorum, victrix triumphet impietas, vltimi Septemtrionis potentiâ ſubnixa: ac periculum ſit, ne omni Chriſtianæ Reipub. *robore ac veluti ſanguine exhauſto, peruadendum crudeliſſimo Turcarum tyranno proſtituat, quod ſupereſt Europæ. Propterea Te* VRBANVS VIII. *primùm, dein* INNOCENTIVS X. *Pontifices Maximi*, Liboriano *quodam, vt ita loquar, fato, in eamdem VVeſtphaliam legarunt, vt inuicem rurſus conſocies coniuratas in mutuam perniciem nationes. Aderit hîc quoque, ne dubita*, LIBORII *auxilium, ad ſuorum Saxonum ſalutem intenti. Prouehet ille conatus Tuos, qui etiam Veſtram, hoc ipſo tempore, nouo beneficiorum ſuorum ſplendore illuſtrauit Italiam. Quique ſaxa in*

ipſis

ipſis hominum coagulata corporibus diſſoluit, duritiem tandem emolliet animorum.

Accipe igitur, ILLVSTRISSIME PRÆSVL, *obſeruantiæ in Te meæ tenue pignus, libellum hunc, virtutes* S. LIBORII, *antiquitus deſcriptas, Tranſlationem, Miracula continentem. Illud voueo, vt quibus auſpicijs Antiſtitum ac Regum, quâque populorum alacritate ac fructu, ante annos* DCCCXII. *hoc ipſo die* V *Kalend. Iunij, Paderbornam primùm eius allatæ Reliquiæ ſunt; ijſdem breui illius ac reliquorum cælitum legitima veneratio, aduerſùs ſacroſanctum Numen pura religio, prouinciarum tranquillitas, Tuis laboribus aſſerta, ſanciatur. Jta Deum ac Sanctos precor,*

ILL^MÆ. ET REV^MÆ D.T.

humillimus cliens

IOANNES BOLLANDVS.

†† PIO

PIO LECTORI.

TRia mihi breuiter monendus es, Pie & Beneuole Lector: Cuius conſilio & auctoritate inductus hunc ſcripſerim libellum: quâ methodo: quem ad finem.

Illuſtriſſ. D. *Peregrinus Carlenus* Abbas *S. Mariæ* Amerinus, dum Monaſterij, Weſtphaliæ primariâ vrbe, agitatæ plures per annos pacificationis cauſsâ verſatur, ad nephriticos, quibus cruciabatur, dolores leniendos, præſentem *S. Liborij*, Cenomanorum in Galliâ Epiſcopi, ac Paderbornenſium Patroni, opem expertus, aliquas eius Reliquias à Canonicis Paderbornenſibus obtinuit: quæ Ameriam deportatæ, ſolenni pompâ ab Epiſcopo eius vrbis *Gaudentio Polo*, magnâ populi vniuerſi gratulatione, exceptæ, ſparsâ celeriter per Vmbriam vicinaſque prouincias famâ, multis & pietatis incitamentum, & remedium iſtiuſmodi ægritudinum extiterunt. Dein edo-

ctus

ctus idem *Carlenus*, collectas à me plurimorum Sanctorum res geſtas, earumque iam partem publicatam; rogauit vt *S. Liborij* Acta ſibi trāſmitterem. Quod eodem ferè tempore me quoque popoſcit Excellentiſſ. *D. Franciſcus Nerlius*, Valderij Comes, ſummi Mantuæ Magiſtratus Præſes, Duciſſæ *Mariæ* viduæ Regenti à conſilijs interioribus, Sereniſſ. Ducis Mantuani ad eoſdem tractatus pacis vniuerſalis Legatus Plenipotentiarius. Vtrique vt obtemperarem, examinare *S. Liborij* Acta cœpi. Cumque ex Illuſtriſſ. Epiſcopo Neritonenſi *Fabio Chiſio*, ad eumdem Monaſterienſem conuentum Pontificis Nuntio, didiciſſem, magnam recens in Italiâ aduersùs Sanctum hunc excitatam pietatem; ſtatui, vt pluribus gratificarer, eodem hortante atque omnem operam conferente *Carleno*, Vitam hanc ſeorſim vulgare, quæ ad XXIII. Iulij inferenda maiori noſtro operi erit.

Hæc occaſio ſcriptionis. Methodus verò quæ in editis à nobis antehac voluminibus, Præmitto diſſerta-

ſionem in nouem diſtributam paragraphos,è quâ conſtet, quo is ſeculo vixerit, quo deceſſerit die, quo eius agatur in Eccleſiaſticis officijs memoria: Vita à quo, quando ſcripta; vnde edita à nobis: Quando Reliquiæ Paderbornam,per quos,quâve pompâ allatæ: quàm infelici omine ab hæreticis illinc aſportatæ, mox recuperatæ, nouoque ornatu decoratæ; pars *Carleno* Abbati donata. Tum Vitam eius quadruplicem, ac geminam Tranſlationis hiſtoriam, ſubijcio, primigenio veterum Auctorum ſtylo;in capita tamen,Lectorum commodo,diuiſa eſt,ſi quæ prolixior erat narratio. Addidi breues annotationes,quibus vel variantes in manu exaratis codicibus lectiones indicantur, ſi quæ alicuius momenti ſunt, præſertim in proprijs locorum hominumque nominibus; vel alia obſcuriora illuſtrantur. Vitæ ac Tranſlationi, narrationem ſubnecto Reductionis Reliquiarum,à viro nobili deſcriptam, qui eam curauit. Tum tabulas Monaſterij confectas, Eccleſiæque Amerinæ Acta recito,è qui-

quibus conſtet, veras *S. Liborij* Reliquias Abbati *Carleno* legitimè à Paderbornenſibus Canonicis donatas, & piè honorificeque exceptas Ameriæ. Poſt hæc recens beneficium *Romulo Cerighello* Amerino Centurioni ab *S. Liborio* præſtitum, ex ipſiuſmet *Romuli* ad *Carlenum* Abbatem epiſtolâ, breuiter commemoro: ſimile item aliud *Ioanni Clementino* Amerino turmæ equeſtris Ductori collatum. Ad extremum Hymnos aliquot veteres ſubnecto, ad *S. Liborij* laudem ſcriptos, canique ſolitos; oden Sapphicam ante annos cxx. compoſitam; ac quina epigrammata, quæ quidam è Societate noſtrâ in *S. Liborij* honorem cecinit, cùm Ameriâ tranſiret Lauretum proficiſcens, deque illius ad nephriticorum dolorum alleuamentum efficaci patrocinio cognouiſſet.

Illud porrò ſpecto præcipuè, vt Dei, qui in Sanctis ſuis honoratur, gloria amplificetur: ac plurimi auxilium *S. Liborij* experiantur, in eâ prę ſertim, quam dixi, ægritudine. Ad cuius curationem adeò multa, pau-

cis annis, quibus ea tentari cœpi, ſuggeſta mihi remedia ſunt, vt, ſi deſcribere breuiter omnia velim, non exiguum confecturus mihi videar volumẽ. Ad hos enim & cõſimiles morbos quiuis ferè Medicũ ſe profitetur, veteri Babyloniorũ more, quem narrat in Clio Herodotus. Neque poſſum inficiari, nonnulla ad eos ſaltem leniendos prodeſſe: ſed nullum lenius certiúſve Diuinâ ope, Sanctorum patrocinio conciliatâ. Quod pluribus firmare teſtimonijs exemplíſque nil attinet. Plurima hoc in genere feruntur *S. Drogonis*, qui in Seburgo Hannoniæ vico, haud longè ab vrbe Valencenis, XIV. Iunij colitur, miracula. *S. Benedictus* quoque, vti Leo Oſtienſis lib. 2. Chronici Caſin. c. 44. auctor eſt, *S. Henrico* Imperatori, *acribus tunc doloribus vexato*, apparuit, edixitque fore, *vt primo manè tres ſimul emitteret grandiuſculos lapides, & ex tunc dolore iſto numquàm vltrà detineretur.* Reſponditque nocturno viſo euentus: quo ille motus, vnáque *Pelegrinus* ſanctiſſimus Coloniæ Agrippinæ Archiepiſcopus, plurimis opulen-

lentiſſimiſque donarijs Caſinenſe cœnobium ornarunt: quę Leo idem, & in Elogijs Abbatum Caſinenſium commemorat Marcus Antonius Scipio Placentinus.

Celeberrimum porrò, quod ad iſtas calculi curationes attinet, *S. Liborij* nomen. Neque fruſtrà illius, mihi crede, quicumque huic obnoxius es malo, auxilium implorabis. Quibus autem potiſſimùm actionibus virtutum tibi eum fas ſit conciliare, tua tibi pietas dictabit. Audeo polliceri; ſi vel Orationem Dominicam ac Salutationem Angelicam ad eius honorem quotidie recitaueris, cum eâ, quam §.5. damus, veteri precatione, non cariturum te fructu præſentaneo tantillæ deuotionis.

Vale Lector, & pro me quoque Diuum precare.

FACVL-

FACVLTAS SVPERIORVM.

CVm aliquot Societatis noſtræ Theologi legerint, ediq́ue poſſe cenſuerint, *Vitam* S. LIBORII, *Cenomanenſis in Galliâ Epiſcopi, vrbis Paderbornæ in VVeſtphaliâ Tutelaris, & calculo laborantium Patroni, quam è veteribus Mſſ. codicibus erutam, commentario hiſtorico illuſtrauit Ioannes Bollandus è Societate* IESV; Ego Ioannes Baptiſta Engelgraue eiuſdem Societatis per Flandrobelgicam Præpoſitus Prouincialis, poteſtate ad id mihi ab admodùm R.P.N. Vincentio Carafa Præpoſito Generali factâ, concedo Ioanni Meurſio Typographo Antuerpienſi facultatem, eamdem vitam excudendi. In cuius rei fidem, has litteras officij mei ſigillo munitas, meâque ſignatas manu dedi. Ipris, Kalendis Maij MDCXLVIII.

Ioannes Baptiſta Engelgraue.

APPROBATIO CENSORIS.

COmmentarium hunc de S. Liborio à R.P. Ioanne Bollando è Societate Ieſu, nuſquam Catholicæ fidei aut bonis moribus contrarium, prælo dignum cenſui 7. Iulij 1648.

Guil. Bolognino S.T.L. Can. & Lib. Cenſor Antvv.

DE SANCTO LIBORIO

EPISCOPO CENOMANENSI IN GALLIA, TVTELARI VRBIS PADERBORNÆ IN WESTPHALIA, aduersùs nephriticos & calculi dolores PATRONO,

COMMENTARIVS HISTORICVS
IOANNIS BOLLANDI
E SOCIETATE IESV.

§. I. S. LIBORII *natalis, ætas.*

1. QVartus Cenomanorum in Galliâ Antiſtes *fuit* S. Liborius, *quem* Geſta *eius, quæ infrà ex* veteri MS. Cenomanenſi *dabimus, obijſſe tradunt* v. Idus Iunij: *quo die* Vitam *illius refert* Renatus Benedictus; *licet* Vita à Ioanne Morello

Canonico Cenomanenſi *collecta* (*quam* Gallicè Renatus *edidit) habeat*, quarto Idus Iunij in pace quieuiſſe: *quod incuriâ fortaſſe librarij factum.* Andreas Sauſſaius *in* ſupplemento Martyrologij Gallicani, v. Idus, *ſiue die* IX. Iunij, *ita illius meminit*: Hoc ipſo die Cenomanis S. Liborij Epiſcopi, cuius conſecrata perpetuæ venerationi memoria ſacris in faſtis locum habet die 23. Iulij, quâ die dictum eſt de eo, poſt mortem in Germaniam ad Paderbornenſem ciuitatem, tutelæ gratiâ, tranſlato. *Eodem die* Philippus Ferrarius *in* generali catalogo SS. Cenomanis in Galliâ, S. Liberij Epiſcopi eiuſdem vrbis. *Idem alibi quoque* Liberium *appellat, vti &* Galeſinius, Felicius, MSS. *quædam: at* Claudius Robertus *in* Galliâ Chriſtianâ, Liberium *&* Liborium.

S. Liborij natalis 9. Iunij.

2. *Prolixior* Vita, *ſub* Biſone Epiſcopo Paderbornenſi *ſcripta, atque ea quæ in 2. parte* Legendæ *an.* 1483. *excuſâ extat, aſſerunt obijſſe* x. Kalend. Augusti, *ſiue* XXIII. Iulij. *Quo die de eo ita habet* Romanum Martyrol. *cui & alia congruunt*: Cenomanis in Galliâ, S. Liborij Epiſcopi & Confeſſoris. Conſtantius Felicius: Liborij Epiſcopi in Cenomanis. Appendix ad Martyrol. Adonis: Eodem die S. Liborij Epiſcopi ciuitatis Cenomanenſis & Confeſſoris. *Vetus* MS. Martyrol. Monaſterij S. Martini Treuiris: Padereburnæ Liborij Epiſcopi & Confeſſ. MS. Florarium, *vetus* Martyrol. Coloniæ *an.* 1490. *editum, & alia* MSS. Vſuardi

celebritas 23. Iulij.

nomine

mine inſignita: Apud Cenomannicam ciuitam depoſitio S. Liborij Ep. & Confeſſoris. ic quinquageſimo ordinationis ſuæ anno, l Patrem & patriam tranſijt feliciter ex hoc undo. Carthuſiani Colonienſes *in Addit. ad* ſuard. Cenomannis S. Liborij Ep. & Conſſoris, multæ ſanctitatis viri, quem Epiſcoıtus ſui anno quinquageſimo defunctum . Martinus Turonenſis ſepeliuit. Galeſinius *item:* Apud Cenomanos S. Liberij Epiſc. & onf. qui B. Martini Epiſcopi Turonenſis æıalis, Diuini cultus propagator egregius extit, veræque in Chriſto religionis Doctor : magiſter, quàm plurimos ab erroribus ıaleque agendi conſuetudine auocauit. Caiſius *denique:* Item Cenomannis S. Liborij piſcopi & Conf. qui magnæ vir ſanctitatis, ıultos ab errore & peccatis conuertit, Deiue honorem ac cultum latè propagauit. ;ùm Epiſcopatum 50. annis laudabiliter adıiniſtraſſet, obdormiuit in pace, atque à . Martino Epiſcopo Turonenſi ſepultus eſt. Quieſcit nunc Paderbornæ. *In primâ editione, iquantò breuius, eadem ferè perſtringit.*

3. Ferrarius XXI. Iulij *eum refert, ac* Molaum *citat, qui eius ad illum diem non meminit, ſed* XIII. Iulij *ita habet:* Cenomanis depoſitio SS. *non* 21. 'auacij & Liborij Epiſcoporum & Confeſſorum. *At* S. Pauacius XXIV. *Iulij colitur.*

4. *Quo ſeculo vixerit* S. Liborius *perſpicuum* *eſt, vt qui ſit à* S. Martino Epiſcopo Turonenſi

mandatus ſepulturæ: hunc autem conſtat, Cæſario & Attico Coſs. ſiue iuxta Æram vulgarem, anno Chriſti 397. obijſſe: licet alij diſſentiant, abſque ſolido argumento. Quo verò anno deceſſerit Liborius, non eſt diſertè expreſſum. Si, quod in Vitâ è Ioannis Morelli codice deſcriptâ traditur, inq; titulo ſecundæ Vitæ, id verè ab antiquioribus acceptum eſt, vixiſſe temporibus Conſtantini & Valentiniani Imperatorum; etſi XLIX. annis Eccleſiæ dicatur præfuiſſe, non poteſt vltra annum 385. ſuperſtes extitiſſe; aut ſaltem 389. ſi Conſtantino iuniore regnante ad Epiſcopale ſolium euectus eſt. Sed fortaſſis non Conſtantini legendum cenſebit quiſpiam, ſed Conſtantij, qui anno 361. deceſſit.

vixit ſeculo 4.

5. Porrò ſi, quod in huius Vitâ dicitur, immediatè ſucceſſit S. Pauacio, atque hic, quod in ipſius quoque Vitâ traditur, S. Iuliano, primo Cenomanorum Antiſtiti, comes adiutorque datus à Romano Pontifice; conſequens eſt, S. Iulianum non eſſe à S. Clemente miſſum in Gallias, nedum à S. Petro: ſed vel Decio & Grato Coſs. vti XXVII. Ianuarij Letaldus Monachus ad eius Vitam in epiſtolâ ad Aueſgaudum Ep. ſcribit, S. Gregorij Turonenſis ſententiam ſecutus, vel fortaſſe paucis annis antè ſub Philippo Auguſto, aut etiam (quod Antonio Coruaſſerio in Hiſtoriâ Epiſcoporum Cenomanenſium placuit) ſub Gordiano. Nam ſi non eſt in Tabulis Epiſcoporum Cenomanenſium error, etſi numquàm Sedes vacârit, collocato S. Iuliani exordio circiter Conſulatum

quando eius deceſſores?

Decij

Digitized by Google

Decij & Grati, *annum videlicet Chriſti* 250. *ſi inde numerentur* Sedis S.Iuliani anni 47. menſes 3. dies 10. S.Turibij anni 5. menſis 1. dies 11. S.Pauacij anni 43. S.Liborij 49. *perueniemus ad annum* 395. *& fatendũ erit hunc neque* Magni, *neque* iunioris Conſtantini temporibus Epiſcopum *fuiſſe. Verùm illud haud ſatis credibile*, S.Pauacium S. Iuliano adiutorem datum, atque cum eo ad prædicandum in Archidiaconatus officio directum, *poſteà in* Gallijs *annos* 95. *& quod excurrit, ſuperuixiſſe. Sed de* S.Pauacio, *quem quidam* Panatium *appellant*, 24. *Iulij*: *de* S.Turibio *agemus* 16. *Aprilis. De ætate* S.Liborij *ac* Sedis *tempore* Baronius *in* Notat. *ad* Martyrol. 23. *Iul.* Sedit annos 49. temporibus Valentiniani, Gratiani, & Theodoſij Auguſtorum. *Verùm ab anno* 364. *quo imperare cœpit* Valentinianus, *ad* 395. *quo* Theodoſius *deceſſit, conficiuntur anni ſolùm* 31. *Et priùs deceſſiſſe* S. Liborium *inde liquet, quòd* S.Martinus S.Victorem, *vel* Victurium II. *eo tempore quo mortuus eſt* S.Liborius, *decem ſolùm annos natũ, deinceps educârit, adultumq; ſacerdotio ipſe initiârit, minimùm* 14. *pòſt annis*: *vnde conſequens videtur an.* 383. *aut etiam antè, deceſſiſſe* Liborium.

videtur circa an. 383. *obiiſſe.*

§. II. S. LIBORII *Vita*.

6. TErnas S.Liborij Vitas *damus, perbreues, è* MSS. codicibus Eccleſię Cenomanenſis, *beneficio* Ludouici Cellotij *noſtri, acceptas.*

Tres eius breues Vitæ, *Citantur ea, ni fallor, à maioris* Vitæ ſcriptore, *his verbis cap.* 1. *n.* 5. Non tamen deſunt etiam certa de eius meritis apicum monimenta. Habentur etiam Geſta Pontificum eiuſdem, cui præfuit, Eccleſiæ Cenomanicæ, ſimplici eloquio, & abſque omni næuo figmenti, fideli narratione contexta: in quibus non plena alicuius eorum vitæ ſeries replicatur, ſed quis cui ſucceſſerit, cuius meriti fuerit, quot annis Eccleſiam rexerit, breuiter etiam annotatum. Huius verò ſacri ac pretioſiſſimi viri Liborij etiam tranſitus, ex hac valle lacrymarum ad ſocietatem ſemper verè beateque gaudentium ciuium ſupernorum, quo contigerit ordine, latiùs indicatur. Extant & aliæ de eius ortu & vitâ litteræ ſtrictim exaratæ. *De his iterum cap.* 5. *n.* 18. Tradunt quoque litteræ ſuperiùs memoratæ, multa quidem S. Liborium in hac vitâ feciſſe miracula, ſed multò plura poſtmodùm ad ſepulchrum eius fuiſſe diuinitus oſtenſa, licet ob multitudinem ſuam nominatim expreſſa non ſint.

7. *Primo igitur loco* Vitam *breuem damus ex veteri* MS. Legẽdario Eccleſię Cenomanenſis. *Deinde aliam ex vetuſto item* MS. de Vitis Epiſcoporum Cenomanenſium, *in* Theſauro *eiuſdem* Eccleſiæ *recondito*; *cui* Vitæ *hic eſt titulus:* Geſta Domni Liborij Cenomanicæ vrbis Epiſcopi, qui fuit temporibus Conſtantini & Valentiniani Imperatorum. *Tertia deſcripta eſt è libro manu exarato* Ioannis Morelli Canonici *ex* MSS. *hic edita.*

Ceno-

Cenomanenſis, *in quem* Vitas Epiſcoporum Cenomanenſium *anno* 1572.*retulit*, *Ea ex prioribus duabus contexta*; *ab ipſóne* Morello, *an potiùs ab antiquiore alio*, *haud nobis compertum Hanc certè*, *à* Petro Viello Gallicè *verſam*, *edidit* Renatus Benedictus, *vt iam monuimus*.

8. *Dein ſubijciemus prolixiorem aliam* Vitam grauiter & bonâ fide conſcriptam, *vt cenſet*, *qui primus eam edidit*, Surius, Molanus *quoque &* Galeſinius. Auctor Saxonem, *id eſt*, Weſtphalum, *ſe fatetur l.*2, *cap.*2.*n.*7. De gente noſtrâ, hoc eſt, Saxonicâ, *inquit*. *Et cap*. 8.*n*.37.& maximè Saxones noſtri. *Ex lib*.1.*cap*.5.*n*.18. *coniicere licet* Canonicum *fortaſſis* Eccleſiæ Paderbornenſis *fuiſſe*: Quod nos facilè, *inquit*, credimus, ex his quæ oculis noſtris videre meruimus poſtquam ad nos ſacrum tranſlatum eſt corpus. *Quando eam ſcripſerit* Vitam *ac* Tranſlationem, *inde eſt manifeſtum*, *quòd* Biſoni, *quarto* Paderbornenſi Epiſcopo, *eam dicârit*, *vt patet lib*.2.*cap*.1.*n*.1. Biſo *autem quando ſederit*, *ita ſtatui poteſt*: B. Hathumarus *obijt anno* 815.*aut* 816. *vt infrà patebit*: Baduradus *ſediſſe dicitur annis* 48. *Ei ergo an*.863. *vel ſequenti ſucceſſit* Luitharius, *qui an*.865.*vt* 3.*Februarij ex Vitâ* S.Anſcharij, *&* 4. *ex*. S. Remberti *perſpicere eſt*, *ipſum* S. Rembertum Archiepiſcopum *conſecrauit*. Luithario *annos* 26. *tribuunt* Gobelinus Perſona, Auctor Vitæ S. Meinwerci 5.*Iunij*. *alijq́*. *Verùm ij* B. Hathumarum *mortuum ponunt an*. 804.*mendosè*. Luithario Biſo *ſucceſſit*, *cui* Vita *dica-*

alia maior,

à Saxone quopiam

ante annos 750.ſcripta.

dicata, *tempore* Arnulphi Imp. *qui an.* Chriſti 900. imperij 13. *obijt.* Auctorem *hunc ita citat, eiuſq. ætatem indicat* Gobelinus *cap.* 38. Ad hunc locum (*Paderbornam*) Karolus ſæpè diuertit; quoniam, vt ſcribit quidam, qui poſteà in eodem loco, tempore Arnulphi Regis vitam duxit religioſam, hic locus viris omni nobilitate generis animique ſemper inſignibus abundabat. *aliáque ſubdit, quæ hic* Auctor *habet lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 4. *Vnde verò quæ litteris mandauit, ipſe acceperit, indicat lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 10. Clericorum verò, quibus id negotij commendatum eſt, præcipuus erat quidam Preſbyter, Ido cognomine, qui omnem ſuæ profectionis hiſtoriam, & ſigna quæ in eâ diuinitus oſtenſa perſpexerat, partim viuâ voce intimata, partim litteris breuiter annotata, ad noſtram fecit venire notitiam. *Hunc* Anonymi Auctoris *inſignem* Commentarium *accepimus ex* MS. codice monaſterij Corſendoncani Canonicorum regularium *in* Brabantiâ, *contulimúſque cum* Surij *& aliâ poſteriùs adornatâ* Paderbornæ *nuper, ad alterius codicis fidem, editione.*

Paderborna:

9. *Ex hac breuiatam* S. Liborij *Vitam è* Bodecenſis *in* Weſtphaliâ cœnobij *manu exarato* Paſſionali *nobis deſcripſit* Ioannes Gamanſius *noſter*; *quæ eadem, vnà cum* Tranſlatione *extat in* 2. *parte* Legendæ *anno* 1483. Coloniæ, *dein* 1485. Louanij *excuſâ. Succinctè* S. Liborij Vitam *è* Surio *expreſſêre* Franciſcus Haræus, *&* Zacharias Lippelous, *atque in* Gallicano Marty-

alia alibi Vita.

Martyrologio *ad* 23. Iulij Andreas Sauſſaius. *Fuſiùs de eo agit in* Gallicâ Epiſcoporum Cenomanenſium Hiſtoriâ, Antonius Coruaſſerius Curtellius Cenomanus, *inſigni vir eruditione & iudicio.*

§. III. S. LIBORII *Tranſlatio.*

10. DOctor Gobelinus Perſona Decanus Bilſeldenſis & Officialis Paderbornenſis, *qui ante* 240. *annos ſcribebat, in* Coſmodromio, *ætate* 6. *cap.* 41. *de* S. Liborij Tranſlatione *iſta habet* : Anno imperij Ludouuici XXIV, tranſlatus eſt S. Liborius de ciuitate Cenomanicâ Galliæ, in quâ quondam ipſe fuerat Epiſcopus, ad Paderbornam Weſtphaliæ; Aldrico Cenomanenſem & Badurado Paderbornenſem regentibus Eccleſias. Hic Aldricus fuit accuſatus apud Gregorium Papam IV. vt habetur 2. quæſt. 6. *Decreto noſtro.* Et quidam Clericus Eccleſiæ Paderbornenſis, Ido nomine, conſcripſit miracula, quæ vidit in Tranſlatione S. Liborij, & habentur ſcripta in Eccleſiâ Paderbornenſi ſupradictâ. Et Erconradus Diaconus Eccleſiæ Cenomanenſis ſcribit eadem miracula, prout ea ſe vidiſſe teſtatur; & ipſe ſcribit, quòd Legati Epiſcopi Baduradi, pro Reliquiarum ſanctarum receptione miſſi Cenomannicam, principales fuerunt, Folodagus Aduocatus Epiſcopi Baduradi, Meinulphus Archidiaconus, Adelbertus Preſby-

Tranſlatio reliquiarũ eius an. 836. facta:

ab oculatis teſtibus deſcripta,

per Legatos curata.

Preſbyter, Aldricus Diaconus, & Drudwinus Subdiaconus: & quòd Meinulphus in Eccleſiâ S. Vincentij Cenomanenſi vouit monaſterium ſanctimonialium fundare in honorem B. Mariæ & S. Liborij, in loco qui dicitur Bodicon.

11. *Eadem tradit* Krantzius, Metropolis *lib.* 1. *cap.* 28. *qui* Folodigium *vocat*, *quem* Gobelinus Folodagum; Erconredum; *quem hic* Erconradum. *Addit* Baduradum, *quod* mirâ deuotione in Sanctum Dei Liborium ferueret, *eius* reliquias *petijſſe*; Aldricum, ſiue quòd meritis eſſet præuentus à Badurado, ſiue quòd minoris eas fieri in prouinciâ *cerneret, protinus annuiſſe. quas cauſſas neque ex* Gobelino, *neque ex* Hiſtoriâ Tranſlationis *à coætaneo ſcriptâ, accepit* Krantzius. *Poſtremò hac adijcit*: Celebris eſt memoria eius vſque hodie in Eccleſiâ Paderburnenſi; quod crebra in populum beneficia conteſtantur ac merentur. *Ideò autem* S. Meinulphum *votum ait* fundandi monaſterij *nuncupaſſe*, *vt* proſperare dignaretur Deus legationem eorum. *In* Vitâ S. Meinulphi, *quam* v. Octobris *dabimus*, *nulla huius voti ab eo apud* Cenomanos *nuncupati mentio fit: vt vel inde conijcere liceat, eam Vitam à* Gobelino Perſonâ *non eſſe conſcriptam, quòd tamen* Surius *in manuſcripto codice ſe reperiſſe ſcribit.*

miraculis illuſtrata:

12. *Conſignata eſt non vno die in* Martyrologiis *huius* Trãſlationis *memoria. Nam* XXVIII. *Aprilis ita habet vetus* Kalẽdarium Eccleſiæ Paderbornenſis:

ea eleuata 28. April.

nenſis: Inuentio corporis S. Liborij. *Antiquum item* Breuiarium *typis excuſum*: Tranſlatio S. Liborij. Plenum officium. MS. Florarium: Floriani Martyris Tranſlatio, & Liborij Epiſcopi & Confeſſ. *Colitur* S. Florianus IV. Maij. *Vetus* Martyrol. Coloniæ *editum an.* 1490. Cenomanis Tranſlatio S. Liborij Ep. & Conf. in Paderbornam. *At* Carthuſiani Colon. *in Addit. ad* Vſuard. Apud Paderbornam Tranſlatio S. Liborij Epiſcopi Cenomanenſis & Conf. Caniſius *denique*: Item Padelbornæ eleuatio S. Liborij Epiſc. Cenomanenſis in Galliâ, & Confeſſoris, de quo pleniùs XXIII. Iulij. *Eo igitur die* leuati de mauſoleo ſacri artus, *vt loquitur* coætaneus ſcriptor. *Nam* ad vrbem Cenomanicam quinto Kalendarum Maiarum die venêre *Legati* Paderbornenſis Antiſtitis, *vt habet* MS. Corſendoncanum; *non* quarto, *vt libri editi*. Sequenti die *facta* eleuatio *eſt*. Kalendis verò Maij ab vrbe Cenomanicâ profecti ſunt. *Cenomanis euecta 1. Maij.*

13. *Tandem* die quinto Kalendarum Iuniarum, quo tunc ſacra Pentecoſtes ſolemnitas agebatur, ad deſideratam diu Paderbornenſem Eccleſiam peruenerunt. *Conſentiunt inuicem hi chronologici characteres*: Annus Chriſti 836. Indictio 14. dies Pentecoſtes 28. Maij, *cùm* Paſcha *fuiſſet* 16. Aprilis. *Annus verò* Ludouici Pij *Imp.* 24. *non à morte* Caroli Magni *Patris, quæ contigit an.* 814. *duci debet, ſed ab anno præcedenti, quo* Auguſtus *eſt iubente patre proclamatus, licet maior* Vita, *annum* Ludouici *ponat* 23. *nimirùm* *Paderbornam allata 28. Maij.*

rùm à morte patris. Ad diem verò 28. *Maij, ſiue* v. Kal. Iunij, Carthuſiani Colonienſes *in* Addit. *ad* Vſuard. *iſta habent.* Apud Paderbornam Tranſlatio S. Liborij Epiſc. Cenomanenſis & Conf. *Conſentit* Molanus. Floratium, *& paullò aliter* Martyrol. Colon. In Paderbornâ aduentus S. Liborij Ep. & Conf. *Caniſius eodem die:* Item Padelbornæ Tranſlatio S. Liborij Epiſcopi Cenomanenſis & Confeſſoris: quæ Tranſlatio magnis miraculis diuinitus illuſtrata, & certis eximiæ ſanctitatis argumentis; cùm corpus eius ab Cenomanorum vrbe Padelbornam deuectum eſt à ſecundo Padelbornenſi Epiſcopo Badurano. De eo pluribus 23. Iulij. Andreas Sauſſaius *in* Martyrol. Gallicano, *ita ſcribit:* Eodem die Tranſlatio S. Liborij Epiſcopi Cenomanenſis, quando ſacrum eius corpus Paderbornam delatum eſt: in quâ auectione multa ſigna, quæ refulſêre, ſanctitatis eius & gloriæ certiſſima argumenta exhibuêre.

Hiſtoria Tranſlat. per ſcriptorem Saxonem, non tamen Idonē,

14. Tranſlationis Hiſtoriam, *&* miracula *in eâ facta*, Ido Preſbyter partim viuâ voce intimata, partim litteris breuiter annotata, ad *viri religioſi, qui* Vitam S. Liborij, *vt dictum antè, conſcripſit*, fecit notitiam peruenire. *Non arbitramur ſcriptum illud* Idonis *extare; nedum illud ipſum eſſe, quod hic damus: id* Baronium *exiſtimaſſe, perperàm aſſeruit, qui tertiam* Surij *editionem adornauit, Diſertè ita ſcribit* Baronius *ad an.* 836. *n.* 12. Ab eo (Idone) qui accepit, ſiue ſcri-

ptis

ptis, ſiue viuâ voce tradita, ſimul iungens; in dicto de eius Tranſlatione libello contexuit.

15. *An extet, quam* Erconradus Cenomanenſis Diaconus *conſcripſiſſe* Tranſlationis Hiſtoriam *traditur, cum* miraculis *à ſe viſis; haud ſcimus. Breuiorē nacti ſumus ex veteri* Legendario Eccleſiæ Cenomanenſis, *quam ferè ſequitur* Coruaſſerius. *Ea tamen non videtur ab oculato teſte ſcripta, cùm ipſum* Baduradum (*quem* Baduratum *vocat*) Cenomanos *eâ cauſsâ profectum tradat, quod alter* ſcriptor *planè exactiſsimus negat. Ideò hallucinatus fortaſſe eſt* Auctor *ille, quòd cùm audiſſet* Eleuationi reliquiarum *duos adfuiſſe* Epiſcopos, *crediderit alterum fuiſſe* Baduradum, *qui* Dauid *erat* S. Aldrici Coëpiſcopus. *Neque is* Baduradi *Legatorum nomina prodit, ab* Erconrado *tamen olim expreſſa, ſi* Gobelino Krantzioque fides. *& per Cenomanum, non Erconradum.*

16. *Meminit huius* Tranſlationis Wernerus Rolevinckius *lib.* 3. de ſitu & moribus Weſtphalorum *cap.* 8. *his verbis*: Benedictus quoque Badueradus, ſecundus Epiſcopus Paderbornenſis, diuinâ reuelatione confortatus, ſolenniter tranſtulit corpora SS. Liborij, Panacij, Turibij, Gundanſoli, Epiſcoporum Cenomanicæ ciuitatis, ad ſuam Eccleſiam cum multâ gloriâ miraculorum. *Et ſanè breuior* Tranſlationis Hiſtoria *num.* 5. multas aliorum Sanctorum reliquias, *vnà cum* S. Liborij *corpore,* Paderbornenſibus *à* S. Aldrico *datas tradit. At verò, vt alter* Auctor *cap.* 4. *nu.* 12. *teſta-* *Reliquiæ vnà allatæ SS. Panacij, Thuribij, Gundanſoli Epp.*

tur,

tur, erant in eodem loco aliorum quoque membra Sanctorum, in ſarcophagis honeſtè reconditorum, maximè Epiſcoporum ciuitatis illius. *Ex ijs fortaſſe* particulas *ſanctus* Antiſtes *Legatis donauit: nam ſi* corpora integra, *non id ſiluiſſent* ſcriptores. *Die* xxv. Iulij Cenomanis S. Iuliani Tranſlatio *celebratur: at trium illorum conſignata pridie in* Martyrologijs *memoria. Ita enim habent* Carthuſiani Colonienſes *in* Addit. *ad* Vſuard. *& vetus* Martyrol. Coloniæ *editum an.* 1490. Cenomannis depoſitio SS. Pauacij, Turribij, & Gundaniſoli, Epiſcoporum præfatæ vrbis & Confeſſorum. *At* MS. Florariũ SS. In Paderbornâ depoſitio ſanctorum Epiſcoporũ & Confeſſorum Cenomannenſium, Panarij, Turribij & Gundaniſoli. *Agitur* S. Thuribij *natalis* xvi. Aprilis, S. Pauacij xxiv. Iulij, *vbi fuſiùs de eorum rebus geſtis. At* Gundaniſolus *in* Catalogis Epiſcoporum Cenoman. *apud* Claudium Robertum, Ioannem Chenu, Antonium Coruaſſerium, *notus non eſt*, *neque in* Sauſſaij Martyrol. Gallicano.

& S. Valerini. 17. *Idem, qui ſuprà citatus*, Gobelinus *in* Chronicâ Padebornenſis diœceſis *cap.* 9. *ijſdem ferè verbis quibus in* Coſmodromio, *huius* Tranſlationis *meminit, ſed* S. Valerinum *addit, alibi planè ignotum*: Anno, *inquit*, Ludouici Pij xxiii. tranſlatus eſt S. Liborius, & S. Valerinus de ciuitate Cenomanicâ Galliæ, *&c.*

§. IV. *Fra-*

§. IV. *Fraternitas Eccleſiarum Cenomanicæ & Paderbornenſis.*

18 S*Pectat illud quoque ad* S. Liborij *honorem, quod inter* Eccleſias Paderbornenſem *ac* Cenomanenſem *ſacrum fœdus ictum eſt perennis amicitiæ, ſub communis* Patroni tutelâ, auſpicioque, *vt vtrimque publicarum precum, atque efficaciæ ad Diuina dona promerenda, quæ in omni ineſt virtutum Chriſtianarum exercitatione, communio eſſet. Eam tunc à* S. Aldrico *ſancitam* ſocietatem, *ſiue, vt vulgò appellant,* fraternitatem, *ita* Paderbornenſis hiſtoricus *indicat c.5.n 24.* Dehinc inter vtriuſque Eccleſiæ, Cenomanicæ videlicet & præfatæ Paderbornenſis, congregationes, firmatâ caritate perpetuæ fraternitatis, ad patriam eis redeundi licentiam dedit. *Qualis ab exordio per quatuor ſecula, & vltrà, congregatio* Paderbornenſis *extiterit, conijci ex* Gobelini *verbis poteſt; qui cap.64. de* Bernardo IV. Epiſcopo XXI. *qui circa an.*1227. Epiſcopatum *adeptus, 28. annis tenuit, ita ſcribit*: Sub iſto Bernardo in Eccleſiâ Paderbornenſi adhuc obſeruantia regularis inter Canonicos eiuſdem Eccleſiæ viguit: & ſub eo immutatio facta videtur de regulari obſeruantiâ ad ſtatum Canonicorum ſecularium. *Idem habet in* Chronicâ MS. Eccleſiæ Paderbornenſis, *vbi* Bernardum *tradit ſolùm* 18. annis *ſediſſe. De eadem* fraternitate ſcriptor Cenomanicus *hæc tradit:*

Fraternitas inter Canonicos Paderbornenſes,

tunc regulares,

& Cenomanenſes,

tradit: Sanctæ fraternitatis fœdus inuicem percutiunt, & ſub ſacro oſculo ſuarum orationum ſuffragia communicant.

19. *Sub* Bernardo III. Epiſcopo (*qui* Ottonis IV. Imp. *anno* 6. Chriſti 1203. aut 1204. Bernardo II. *ſucceßit, rexitq; eam* Eccleſiam annis 19. *vti idem* Gobelinus *tradit*) Canonici Paderbornenſes Cenomanos *rogarunt, vt fœdus illud* fraternitatis *ſecum olim initum confirmarent, miſſâ iis* Hiſtoriâ Tranſlationis S. Liborij; *& commemoratis* Eccleſiæ *ſuæ initijs, quæ allato iſthuc ſancti* Præſulis corpore *conſtabilita fuerint. Ipſorum* epiſtolam *non vidimus*: *vulgatum nuper, cum* S. Liborij Vitâ, Cenomanorum Reſponſum, *hic viſum eſt dare. Ex eo fit manifeſtum, quibus in rebus ſita illa* fraternitas *eſſet*: *nimirùm* vt feruor mutuæ caritatis de igne ſancti Spiritus olim accenſus, quotidie conualeſceret, flagraret ardentiùs & igneſceret; vt ſeruantes mutuò vnitatem Spiritus in vinculo pacis & fraternæ dilectionis, vnam ſanctam communionem, prout fieri poſſet, & temp. haberent, conſilij, auxilij, ſubſtantiæ, voluntatis. Epiſtola Cenomanenſium *ita habet*:

Renouata an. 1205.

de eâ Cenomanenſium epiſtola.

20. Reuerendis in Chriſto Dominis, ſuis cariſſimis Fratribus & amicis, Dei gratiâ, Præpoſito & Decano & Capitulo maioris Eccleſiæ Paderbornenſis, N. Decanus indignus, & Capitulum Cenoman. ſalutem in Domino, & ſinceram cum deuotis orationibus & obſequijs caritatem. Summo Patri Deo, & eius

Vni-

Vnigenito cum Spiritu principali, honor & gloria & gratiarum actio pleniùs referatur, cuius Vnigenitus plenus gratiæ & veritatis apparuit Matri noſtræ Eccleſiæ primitiuæ: & de plenitudine eius, quam fons vitæ in plurimas deriuauit areolas, qui fueramus priùs ſteriles, fœcũdati ſimul nunc tam loco quàm animo fideles, accepimus vniuerſi. Hoc certè naſcentis Eccleſiæ rudimenta poſcebant, vt granum ſinapis in arborem magnam ſurgeret; & fermentum mulieris in tribus farinæ ſatis abſconditum nouam conſperſionem altiùs eleuaret. Sic granum frumenti mortuum fœnerauit. Sic Ioſeph Ægyptum nobili Iſraëlitarum ſemine augmentauit. Quando ſapientia Dei humanitus corporata radificauit in populo honorificato, & in electis populis Chriſtianis mittens radices, vineam ſuam nouis agricolis tradidit, & non iam labruſcas à parricidis, ſed botros Cypri à fidelibus accepit cuſtodibus, & ex eis bibit vinum dignum Dilecto, labiis & dentibus ruminandum. Ex tunc verè vineæ florentes dederunt odorem ſuum. Sed quæ eſt iſta ſpecioſa inter alias, ſpirans ad nos odorem ſuauitatis? Ecce odor eius, ſicut odor agri pleni, quem benedixit Dominus. Quænam, inquam, eſt iſta tam prudens inter filias, ſuo tam humilis, noſtro tam ſublimis iudicio? Quomodò tam prudenter primordia ſua meminit, & ſingula recolit incrementa? Etiam quando erat paruula &

monens, Deo tribuenda incrementa Eccleſia;

vbera nondum habens, & cùm ſtillarent montes dulcedinem, & colles fluerent lac & mel, tam diu lactabatur, donec vidit ſterilem habitare in domo matrem filiorum lætantem. Sic cariſſima ſoror noſtra, à primis exorſa cunabulis, ordine progreditur: & primò vnitas cordis & animæ in multitudine credentium, & rerum omnium communitas recenſetur, quando ſub Apoſtolico duodenario, ſeptenario Leuitico miniſtrante, illa prior Chriſtiana fraternitas linguâ & manu, alternis panibus, paſcebatur. Cuius ſiquidem de medio caritatis fulgur egrediens, & ſcintillæ quaſi æris candentis, ſimili zelo plurimas Eccleſias accenderunt: & ſic eſt inter eas inſolubilis germanitas confirmata, vt vnanimes paſſionum & conſolationum participes permanerent, ſiue locali confinio contiguæ, ſiue ſpatioſis terrarum tractibus ſeparatæ.

21. Sic prudentiſſima ſoror noſtra Paderbornenſis Eccleſia, ſtylo altiloquo & continuato ſermone, matris ſuæ primitiuæ Eccleſiæ ſtatum feliciorem commemorat, vt ſororem commoneat, vt corda patrum in filios conuertat; vt, quod conſueuit facere, ipſa doceat, quaſi vtens voce & vice veræ lucis, quæ illuminat omnem hominem, dicat: Ignem veni mittere in terram, & quid volo, niſi vt ardeat? Eſt reuerà ſororis noſtræ humilitas multis laudibus proſequenda, quæ ſuos ita diſſimulat titulos, ita à ſe excelſa abſtulit, quæ præco-

indicanſq́ȝ, Canonicos Paderbornenſes patria ſua conuerſione humiliter commemoratâ,

Ioan. 1. 9.

Luc. 12. 49.

præconia ſuá alienis adſcribat; & aliena incommoda ſuis excuſat commodis & abnubit, vt illud ſibi competeret: Laudet te alienus & non os tuum. & alterum non deeſſet: Iuſtifica magnum ſimiliter & puſillum. Vos reuerà, Patres Páderbornenſes, magni eſtis vno & eodem pignore, nos puſilli. Vos honore noſtro Diuinitas dignata eſt, quo forſitan fuimus nos indigni. Noſtro vos eſtis deaurati theſauro, nos verò, tranſmigrante ad vos glorioſo Confeſſore noſtro & Epiſcopo Liborio, quaſi luce aureâ, ſumus forſitan obſcurati. Verumtamen per diuinam gratiam noſtræ Cenomanenſi Eccleſiæ id ſolaminis eſt relictum, vt inclytum Confeſſorem Liborium & noſtrum prædicare ſemper debeamus & veſtrum. In nobis cœpit, ſed vos ipſe perfecit. Nos ſanctificauit in terris, vobis cæleſtis iam præſidet. Nobis ad tempus eſt datus, vobis ſine tempore deſtinatus. Nos corporali præſentiâ deſtituit: ſed vtriſque numquàm deerit dono beneficij ſpiritalis. Quid igitur faciemus ſorori noſtræ die iſto, quando alloquenda eſt? Summum Patrem, à quo cœpimus, cum timore & reuerentiâ filiali pariter collaudemus in B. Liborij meritis glorioſis, cuius ſacratiſſimum corpus, Cenom. Eccleſiâ concedente, poſteaquàm Paderbornenſis ſoror noſtra cariſſima ſibi meruit, ſpiritalis effecta eſt, & Saxonica circa id locorum durities emollita. Hiems infidelitatis tranſijt: imber perſe-

Prou.27.2. *Eccli.5.18.* *pro corpore S.Liborij* *à Cenomanenſibus acceptο, ad ſtabilimentum fidei.*

perſecutionis abijt & receſſit: flores virtutum & miraculorum apparuerunt, & vox turturis audita eſt in terrâ illâ: maximè quando virtus mirifica eximij Confeſſoris aſtruxit, quidquid fides Chriſtiani dogmatis allegauit. Vobis igitur, Paderbornenſes, honor iſte præcipuus, & peculiaris gloria conſecratur, qui Patrem noſtrum tanto celebratis honore, ſtudio colitis, affectu intimo complectimini, vt
Cant. 3. 4. dicatis: Inueni, quem deſiderabat anima mea; tenui illum, nec dimittam. Cedit etiam ad cumulum laudis veſtræ, quòd pro pignore tanto, cùm vobis plurimas debeamus humiles gratias, nobis ſoluitis affectum, propenſius exhibetis & offertis obſequium; nec verbis oſtendi, ſed rei executione flagitatis aliquando exhiberi.

gratias egiſſe,

22. Epiſtolaris continentia deinceps, quod nos valdè audire delectat, annexuit, proſperè permanere, nec fuiſſe tranſlatam Sedem veſtræ Cathedralis Eccleſiæ, de quo rumor leuis nobis quæſtionem mouerat & conqueſtum. Quo iam veſtrâ aſſertione deſtructo, auditui noſtro dediſtis gaudium & lætitiam in laudibus Saluatoris. Ad extremum verò quaſi fimbrijs aureis veſtræ epiſtolæ iam ponendis, acceptabiles & honeſtæ petitiones veſtræ quòd ſint apud Dominum innoteſcunt. Nihil enim aliud quàm quod animarum ſaluti, & honori Diuino inſeruiat, poſtulant: intendunt vt feruor mutuæ caritatis, de igne ſancti Spiritus

ac petiiſſe confirmari fœdus fraternitatis,

ritus

ritus olim accenſus, quotidie conualeſcat,flagret ardentiùs & igneſcat:vt ſeruantes mutuò vnitatem Spiritus in vinculo pacis & fraternę dilectionis, vnam ſanctam communionem, prout fieri poterit, & rempublicā habeamus, conſilij,auxilij, ſubſtantiæ,voluntatis. Inſuper & epiſtolā veſtrā,cui ſicut magiſtræ & dominæ hæc noſtra humilis ancillatur, &librū veſtrum deTrāſlatione eximij Liborij,in noſtris memoriter reponamus archiuis.Tertiò & vltimò inſtantiùs & obnixiùs ſupplicatis;vt natalitium diem magni Patris noſtri Liborij & Patroni ſolenni cantu & cultu celebriter illuſtremus.

ac miſſā hiſtoriā Trāſlationis S.Liborij petijſſe vt eum celebrarent;

23. Quibus ſiquidem poſtulatis gratiſſimo & libentiſſimo concurrentes aſſenſu, gratias etiam vobis ſubijcimus pleniores, deuotiſſimo vobis animo reſpondentes, quòd aquæ nullæ noſtram erga vos poterunt extinguere caritatem, nec flumina obruent eam, quam Deus verus ſtabiliat ſupra petram. Veſtram verò epiſtolā, vel ſanctiſſimi libellum Liborij, nulla delebit obliuio, nec oblitterabit antiquitas; ſed in domo Domini,& apud noſtros poſteros permanebūt. Et iuſtus Liborius,qui apud nos floruit, Domino largiente, cultu ampliore florebit,& multiplicabitur in domo Domini beatiſſimi Apoſtoli Iuliani.Cui ſcilicet quartus glorioſus ſucceſſit Liborius, duobus alijs, viris quoque Apoſtolicis, intermedijs, Thuribio Archipreſbytero, & Pauacio

quod,gratijs viciſſim actis,

ſpondent ſe facturos,

Archidiacono, Cenomanenſi Cathedræ per ordinẽ præſtitutis. Hic enim Iulianus primus Cenomanorum Apoſtolus, velut Abraham Patriarcha, pater ſequentium Præſulũ & Cenomanenſium gentium in Chriſto, quadam functus auctoritate Apoſtolicâ, vſque in hodiernum diem extitit & exiſtit miſſus, comitantibus illis, à B. Clemente Petri Apoſtoli ſucceſſorẽ. Vnde fraternitati veſtræ humiliter ſupplicat Cenomanẽſis Eccleſia, ſoror veſtra, quatenùs librum de vitâ ipſius eleganter exaratum, reuerenter & memoriter apud vos in perpetuum habeatis; & Apoſtoli noſtri beatiſſimi Iuliani natalitium diem, ſexto Kalendas Februarij, ſolenniter celebretis: vt qui clarus ſignis & miraculis regno Franciæ ſuffragatur, ſuæ quodammodò Paderbornenſi Eccleſiæ & populis Saxoniæ (ſicut per ipſum & propter ipſum facere magna potẽs eſt Dominus) abundantiùs ſuffragetur. Noſque & vos, ſuffulti tantis interceſſoribus vtrique Eccleſiæ combinatis, Diuino munere geminato eorum ſuffragio, vtramque ſtolam poſſimus faciliùs à Domino conſequi in tempore retributionis, Amen. Valete in Domino, & manete in dilectione noſtrâ. Data anno Domini milleſimo ducenteſimo quinto, pridie Kalendas Octobris.

mittuntq́ Vitam S. Iuliani, & rogant vt Paderbornenſes eum publicè venerentur,

24. *Hactenùs* epiſtola. *Regebat tunc* Cenomanicam Eccleſiam Hamelinus Epiſcopus, *qui imminentis belli ac direptionis metu, anno* 1201. corpus

corpus S. Iuliani Epiſcopi Caſtellum-Dunum *tranſtulit, validam vrbem & operibus & ſitu edito, vt nomen ipſum indicat: nam (vt ad* 1. Februarij *monuimus, anteà à* Ducheſnio, Catellio *alijſq́; obſeruatum) quarumcumq́; vrbium nominibus* Dunum *vox addita, quod montem ſonat aut collem, ea alto loco poſitæ fuerunt.* Hamelinus *porrò biennio pòſt, ſopitis iam tumultibus,* Cenomanos *venerabile depoſitum reuexit, ſolenni pompâ, multis miraculis decoratâ, vti auctor eſt* Antonius Coruaſſerius. *Ideò fortaſſis* Canonici Cenomanenſes *biennio pòſt, recenti adhuc memoriâ, illius publicam venerationem ſuasêre* Paderbornenſibus. *recens miraculis illuſtratum;*

25. *Excitati hac adhortatione,* fraternitatiſq́; *fiduciâ* Paderbornenſes, *poſt annos octo & triginta aliquas ipſius quoque* S. Iuliani reliquias *petere auſi, alijs ſæpè negatas, à* B. Gaufredo II. *Epiſc, (de quo* 11. Auguſti *agemus) &* Capitulo Cenomanenſi *obtinuêre, propter eam quam diximus,* fraternitatem, *ita teſtantibus* Cenomanis *in* epiſtolâ, *quam* 27. Ianuarij *ad* Vitam S. Iuliani *publicauimus*: Nec tamen, *inquiunt,* alienari ducimus, quod per venerabilem virum, Dominum videlicet Suederum Canonicum veſtrum & fratrem noſtrum, de ſupradictis reliquijs veſtræ mittimus Eccleſiæ, quam propriam reputamus. *Meminêre in eadem* epiſtolâ *ſæpius illius antiquæ* fraternitatis: Eò quòd vos, *inquiunt,* ſocietatis noſtræ nō immemores nos per litteras & nuntium viſitaſtis. *at deinde:* veſtræ namque & noſtræ Eccleſiæ fraternitatis *cuius poſteà ijs misêre reliquias;*

 vnita-

vnitatem, quam deuotis brachijs amplexamur, deſiderio deſideramus perpetuo, mutuoque ac irrefragabiliter obſeruari.

ſimilem ineunt ſocietatem cum Andegauenſibus an. 1256.

26. *Eiuſdem* ſocietatis *meminit vetus* Regiſtrum Eccleſiæ Cenomanenſis, *in quo hæc habentur*: Initum eſt fœdus, ſeu ſocietas, inter Cenomanenſem & Andegauenſem Eccleſias, Theobaldo Luxemburgio Epiſcopo Cenomanenſi, Sixto IV. Pontifice Maximo, Friderico III. Auſtrio Imperatore Romano, & Ludouico XI. Francorum Rege: vt patet ex litteris de die decimâ tertiâ menſis Aprilis poſt Paſcha, anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſecundo. Quæ quidem ſocietas inter eaſdem Eccleſias iam antè inita fuerat, vt videre eſt in antiquis diplomatibus, quæ habentur in libro albo, anno ſcilicet Domini 1256. Similis ſocietas eſt cum Eccleſiâ Patrobrunenſi in Saxoniâ, quam inierunt DD. Aldricus Cenomanenſis & Baduradus Patrobrunenſis Epiſcopi anno Domini 836. Ludouico Pio Imp.

ac renouant an. 1472.

27. *Hæc ibi. Apographum ad nos miſſum habebat, litteras de eâ* cum Andegauenſibus ſocietate *exaratas fuiſſe anno* milleſimo quadringenteſimo ſecundo, *quod cum ceteris non congruit: reſtituendum* milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſecundo. *Nam* Sixtus IV. *an.* 1471. 9. Aug. Pontifex *creatus eſt, anno* Friderici III. 32. Ludouici XI. Galliæ Regis 11. Theobaldus *anno circiter* 1468. *factus* Epiſcopus, *obijt* Kalendis

dis

dis Septembris *an.* 1477. *Erat tunc* Andegauenſis Epiſcopus, *cùm illa renouata* ſocietas *eſt*, Ioannes de Bellâ-valle, *vt videre eſt apud* Claudium Robertum. *Cùm verò primùm facta fuit an.* 1256. Eccleſiam Cenomanenſem *poſt* B. Gaufredum *gubernabat* Guilielmus Rolandus; Michaël Auis Andegauenſem.

§. V. S. LIBORIVS *calculo laborantium Patronus.*

28. Q*Vâ religione atque alacritate populorum inuectus* Paderbornam Liborius *eſt*, *eadem deinceps palàm ac priuatim honoratus, vocatuſq; in vota. Neque ſpem deuotæ ſibi gentis, accolarumq; pietatem deſtituit, quin* Numini *ea ſibiq; probari frequentibus* miraculis *teſtaretur. Fidem facit* Auctor antiquus, *qui* Vitæ *illius lib.*1.*c.*5. *num.*18. *cùm multa* Cenomanis *ad eius* ſepulchrum *edita dici* prodigia *retuliſſet, iſta adijcit:* Quod nos facilè credimus, ex his quæ oculis noſtris videre meruimus, poſtquàm ad nos tranſlatum eſt corpus. *At lib.*2.*c.*9.*n.*40. Cum tali honore, *inquit*, ſacratiſſimum corpus in Eccleſiam delatum; & in loco in quo hactenùs requieſcit, collocatum eſt. Vbi quantis poſtmodùm miraculis effulſerit, quanta ſanitatum dona præſtiterit, alibi dicenda reſeruamus. *Miracula Paderbornæ facta.*

29. *An ea alio deinde libello ſit complexus, aliúſve poſt ipſum, nobis haud conſtat. Sed cùm* ciuitas Pa-

derbornenſis, *vt in* Vitâ S. Meinwerci Epiſc. v. Iunij *memoratur, anno* Chriſti 1000. Ottonis III. 17. Indict. 13 *incendio vaſtata ſit, quo &* nobile principalis Eccleſiæ Monaſterium, præcipui operis & decoris, à Karolo Magno fundatum, à beatæ verò memoriæ Badurado Epiſcopo conſummatum, & XIV. Calendas Nouemb. dedicatum, cum libris, priuilegijs plenarijs, alijſque Eccleſiæ ornamentis conflagrauit; *facilè euenire potuit, vt ea quoque* miracula, *ſi mandata literis erant, perirent. Quæ verò poſteà contigêre, vel omnino ſcripta non ſunt, vel perdita; vel vſpiam ignorabilibus ſcrinijs abdita.* Nam Albertus Krantzius Decanus Hamburgenſis, *qui* 600. *poſt* ſcriptorem *illum annis vixit,* Metropolis *lib.* 1. *cap.* 28. *vti ſuprà* §. 3. *nu.* 11. *diximus, teſtatur* celebrem *eius ad ſua vſque tempora* memoriam *extitiſſe,* quod crebra in populum beneficia conteſtantur, *inquit,* ac merentur.

deperdita;

recentiora:

Liborij frequens ibi nomen:

30. *Hinc clarum eo tractu* Liborij *nomen, quod quamplurimi gerunt, appellanturq́; Teutonicè* Borris, *aut ad blanditias, præſertim cùm adhuc paruuli ſunt formâ diminutiuâ,* Borrisken. *Neque enim* S. Boriſſus, Wlodomiri Magni Ruſſorum Regis *filius in ijs regionibus notus. Dicatum eius nomini in* Collegio Societatis IESV Paderbornæ oratorium, *ſiue* ſacellum *eſt; atque ſub* Cathedralis baſilicæ *turri* altare. *Ad venerandas eius* reliquias *magna hominum confluit* Paderbornam *multitudo, tum aliàs per annum, tum præſertim quibus diebus ea per vrbem circumferuntur, ac*

ſolennes

... via ei ...

ſolennes habentur ſupplicationes. *In his verò* ſupplicationibus *ante* feretrum, *cui eius* reliquiarum theca *impoſita eſt*, cauda pauonis *ab* Sacerdotum *aliquo geſtatur. Cuius ritus, haud alibi (quod quidem meminerimus) obſeruati, aſſequi adhuc cauſſam non potuimus.* Specie *quadam* magnificentiæ, *à maioribus vſurpatũ coniectant ſagaciores quidam: alij à quopiam euentu manaſſe. Neque cauſſa eſt, cur illud ſiue* auitæ ſimplicitatis, *ſiue* celebris *olim* facti, *eatenùs iam oblitterati, monumentũ abrogetur. Fuêre porrò* Reliquiæ S. Liborij *anteà incluſæ intra* capſam *ex* ære *affabrè factam,* tumbæ *ferè* ſpecie, *atque* inauratam, *ornatamq́; circùm* duodecim Apoſtolorũ argenteis ſtatuis. *Eam in* ſupplicatione Conſules *aliíque primarij è* Senatu *(vti hîc* Antuerpiæ ſtatuam Deiparæ*) geſtare conſueuerunt. Verùm nuper Lutheranâ diſciplinâ deprauati, id onus, velut indecorum aut ſuperſtitioſum, excuſsêre; quibuſdam viris pijs mala, quæ his annis plurima vrbi euenêre, palàm ominantibus. Eâ autem* tumbâ *à* Chriſtiano Brunſwicenſi *ablatâ ac laceratâ, vt infrà dicemus, alia ex* argento, *pretioſa & elegans reſtituta. Reliquiæ eius aliquæ iam olim collegio* S. Caſtoris *apud Confluentes donatæ, & ex Chriſtophori Bravveri noſtri libro* XV. *Annalium Treuirẽſium patet, vbi anno* MCCVIII. *factam eius baſilicæ dedicationem refert, inq́; Reliquiarum, quæ in maiori altari continentur, catalogo, iſta habet:* De Sudario S. Thomæ Ep. & M. Cantuarienſis, & S. Liborij Epiſcopi, & aliorum multorum Sanctorum.

reliquiæ circumlatæ,

ritu ſingulari.

in eleganti capſâ.

à Coſſ. geſtatâ:

Reliquiæ Confluentiæ.

31. Ne-

patrocinium contra calculi dolores: 31. Nephriticis *potiſſimùm* doloribus *remedium*, S.Liborij patrocinio, *quæritur. Quam ad rem* S.Benedicti *opem alij implorant, qui* S.Henrico Imperatori *in ſomnis* calculi *dolores, quibus cruciabatur, in perpetuum abſtulit: alij* S.Drogonis, *cuius in* Seburgo *vico iuxta* Valencenas corpus *aſſeruatur. Celeberrimum, in huius curatione morbi, eſt S.Liborij nomen, vt infrà pluribus patebit. Eam ob cauſam ita illius effingunt* imaginem, *vt* pedum dextrâ *teneat*, læuâ librum, *cui aliquot* calculi *ſuperpoſiti.* *id indicans imago:*

32. *Præſens* S.Liborij *auxilium expertus olim* Wernerus Archiepiſcopus Moguntinus, *qui, vt ſcribit* Serarius *noſter, ab anno* 1260. *ad* 1284. *ſedit, atque auctor* Germanis Principibus, Rudolphi Haſburgici *ad* Imperium *euehendi fuit. De eo iſta habet* Gobelinus *cap.*67. Eo tempore Wernerus Archiepiſcopus Maguntinus viſitans reliquias S.Liborij in Paderborn, meritis eiuſdem Sancti, ibidem à calculo liberatus eſt. Vnde contulit, manus porrigentibus adiutrices ad reformationem ipſius Eccleſiæ Paderbornenſis, de prouinciâ Maguntinâ exiſtentibus, XL. dies indulgentiarum, anno MCCLXXVII. *Cœperítne primùm ex eo tempore contra* calculi *moleſtias inuocari* S.Liborius, *quia eum veneratus leuamen ſenſerat* Wernerus; *an quia iam antè ſubuenire eâ ægritudine laborantibus ſoleret, ad illum deprecandum is acceſſerit, haud temerè decernimus.* *VVernerus Archiepiſc. Mogunt ſanatus.*

33. Antiphona *extat & precatio in vetuſtiſſimis*

ſimis rituum ſacrorum Breuiarijs, *quâ* S.Liborij *aduersùs hæc mala auxilium exoratur. Eam cenſent* Paderbornenſes *ex* Galliâ *cum omni* Eccleſiaſtico,*quo is colitur*, officio, *allatam*; *vt iſtic anteà* nephriticorum dolorum *curatione celebrem extitiſſe oporteat*: *cuius rei nulla apud* Coruaſſerium *mentio*. Antiphona *porrò in antiquis tum manu exaratis tum excuſis libellis precum, ita refertur*: *vetus ad eam rem oratio.*

Ad S. Liborium Epiſcopum, à calculoſis ſpecialiter honorandum, Oratio.

Chriſti Præſul egregius
Pro nobis hic Liborius
Oret Deum altiſſimum;
Ne pro culpâ peccaminum,
Morbo vexemur calculi:
Succurrant nobis Angeli,
Et poſt vitæ certamina
Ducant ad vera gaudia.

℣. Ora pro nobis pie Pater Libori.
℟. Vt à calculi mereamur doloribus liberari.

Collecta. Deus,qui B.Liborium,Pontificem tuum, aliàs innumeris glorioſum miraculis, ſpeciali in medendis arenarum & calculi paſſionibus priuilegio decoraſti; præſta,quæſumus, vt ipſius meritis & interceſſione, his alijſque malis eruti, gaudijs perfrui mereamur æternis. Per Chriſtum Dominum noſtrum. *Variat nonnihil, quæ nuper cum eius* imagine *cuſa eſt* oratio. *Nam* Reſponſorium *ita habet*: Vt à calculi doloribus mereamur erui.

Col-

Collecta *verò:* Deus, qui B. Liborium Pontificem alijs innumeris clarum miraculis, ſpeciali in medendis vrinarum & calculi doloribus priuilegio decoraſti; tribue, quæſumus, vt, eius meritis & interceſſione, ita ab ijs & alijs malis eruamur, vt gaudijs perfrui mereamur æternis. Per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen. *Breuior aliquantò* Collecta, *è vetuſto* Breuiario Treuirenſi, *inferiùs recitatur in* Hiſtoriâ ſecundæ Tranſlationis, *per* Ioannem Carolum Erlewinium *deſcripta.*

§. VI. *Capta à Chriſtiano Brunſvvicenſi Paderborna: ablatæ* S. LIBORII *Reliquiæ.*

Chriſtianus Brunſvvicenſis pro Palatino exule mouet arma:

34. NEmo Germanorum hæreticorum *pro* Frederici Comitis Palatini, *& regno* Bohemiæ, *quod iniuſtè occupârat. & mox proprijs ditionibus exturbati, defenſione, arma ſumpſit turbulentiore, ſimulq́; infeliciore conatu, quàm* Chriſtianus Frederici Vlrici Ducis Brunſwicenſis *frater*, epiſcopatus Halberſtadienſis Adminiſtrator. *Erat huic magnanima indoles, tam excelſo digna genere; verùm eadem nimis facilis, aptaq́; circumueniri, præſertim cùm apud* Batauos, *ſub quibus militaris artis tirocinium poſuerat, altè* Caluinianorum *præceptiones, & religionum ac iuris deſpicientiam imbibiſſet, vt iam tum apud hæreticam plebem, dicteriis aſſuetam,* Furioſus Epiſcopus

audi-

Google

audiret: quod agnomen illi deinceps apud Belgas Germanoſque *adhæſit.*

35. *Hic ergo anno* Chriſti MDCXXI. *equitum ac peditum non exiguas copias in* VVeſtphaliâ *ac vicinis locis collegit: ſalutatoq;* Mauritio Principe Arauſicano, fœderatarum Belgij prouinciarum Gubernatore, *& conſilijs ab eo (vt creditum fuit) acceptis;* Octobri *menſe per* Haſſiam *verſus* Palatinatum *contendit*, Mansfeldio *copiarum* Palatini *ductori opem laturus.* *In* Archiepiſcopi Moguntini *ditiones primùm irrupit, captoq; per fraudem* Amœnoburgo *oppido, latè cædes colonis, pagis ignes, vaſtitatem agris intulit; vt erat ipſe temerarius, miles eius crudelis, & omnis ignarus diſciplinæ.* *terras Moguntini inuadit:*

36. *Verùm aduentante cum validâ manu* Anholtio Comite, *inde profugere coactus, retro in* VVeſtphaliam *flexit: vbi* Lipſtadium, *prodentibus* Hiſpanicum *præſidium ciuibus, cepit, mox &* Suſatum. *Tum per* diœceſim Paderbornenſem *ac* Monaſterienſem *latè rapinis ac cædibus graſſatus, minora alia oppida & arces, ipſamq; tandem* Paderbornam *occupauit, die* XXIX. Ianuarij *anno* MDCXXII. *tradentibus eam ciuium primoribus hæreticis. Hîc ille* Iudæorum *primùm bonis publicatis, ciuium etiam (quæ merces eſſe proditionum ſolet) à quibus in vrbem erat admiſſus adſcituſq; ædes expilari à milite ſiuit. Tum in* Cathedralem baſilicam *ingreſſus, maiorum pretioſa* donaria *&* ornamenta *diripuit, ipſamq; cui* S. Liborij *incluſa* oſſa *erant,* capſam, *de quâ ſuprà egimus. Hanc*

repulſus.

VVeſtphaliam vaſtat:

Paderbornâ captâ,

eccleſiam expilat:

ille complexus (an vt præſentem Diuum *irrideret, quemadmodùm nonnulli tunc interpretabantur, an iuueniliter fortunæ ſuæ applaudens, non quæro) fertur certè quidem ſalutaſſe, & quòd ſe tanto tempore expectaſſet, gratias egiſſe: eam deinde confregit, & nummos ex materiâ cudi iuſſit.* Gaſpar Ens *aliją;* Scriptores, ſtatuam S. Liborij *ex ſolidò* auro *direptam ab eo tradidêre: quam* Iulius Bellus *in* Laureâ Auſtriacâ, *&* Ioannes Petrus Lotichius Rer. Germanicarum *lib.* XI: pondo LXXX. *pendiſſe aſſerunt: & hic quidem addit,* Brunſwicenſem ſtatuæ *humero auulſo, truncum reliquum curaſſe in monetam conflari. Quæ,* Paderbornenſibus *ignorata, vnde illi acceperint, haud ſcio.*

S. Liborij capſam confringit, non ſtatuam:

37. *Ita* Halberſtadius, *aut potiùs, qui eius facilitate abutebantur, nefarij eius commilitones, in* res ſacras; *nec mitiùs in rerum ſacrarum curatores defenſoreſą;,* Eccleſiaſtici ordinis *viros, furorem exercuerunt.* Et Canonici *quidem ingenti pecuniâ multati. Aduersùs* Patres Societatis IESV *(quam hæretici, quippe ad ipſorum retegendas fraudes, ac flagitia reprimenda, datam à* Deo *militiam, præcipuè perſequuntur) crudelitatem illi ſuam acuerant: quam ne totam effunderent, ipſe fortaßis potißimùm* S. Liborius vrbis patronus, *cæleſte certè auxilium, intercеßit.* Hermannus Bauingius, Collegij *atque* Academiæ, *illic à* Theodörico Furſtenbergio Epiſcopo *conſtitutæ,* Rector, *(qui etiamnum, dum hæc ſcribimus, in viuis eſt, optimus ſenex) gnarus qui hæreticorum furor, quàm ferale in* ſacros

Patrum Societatis IESV.

ſacros homines *eorum odium eſſet*, Theologiæ Philoſophiæque auditores & Profeſſores, *aliquot diebus antè, ad alia Societatis domicilia, varijs portis vijſq; dimiſerat, ægrè quidem elapſos è ciuium manibus, vrbis portas cuſtodientium, & hanc* Duci *prædam reſeruare cupientium, beneuoli in illum animi pignus. Ipſemet deinde* Rector, *ſuorum conſilio coactus, cum aliquot ſocijs, vrbe quoque exceſſit. At non euaſit prædonum, quos fugiebat, manus* Nam Saltzuffelæ, *amico oppido, in* Comitatu Lippienſi, *à* Godſcalco Heiwinckelio Halberſtadij centurione *captus, & conniuente* hæretico ſenatu, *grandi lytro multatus; eo dein per amicos præſtito, per varia pericula, demum* Monaſterium *peruenit.*

aliqui antè vrbe egreſſi.

in viâ malè multati;

38. *Haud paullò grauiora perpetienda fuêre ijs, qui* Paderbornæ *in* collegio *remanſerant, apud ipſum* S.Liborij corpus: *nam hoc ceteraq;* Eccleſiæ maioris *& aliarum ſpolia, in* collegium *noſtrum conuehi* Halberſtadius *iuſſerat. Erant iſtic* Sacerdotes *aliquot ſenio doctrinâq; conſpicui; ac* Fratrum Coadiutorum, *qui externa opera obeunt, vnus, artis culinariæ, pinſendiq; vnicè peritus; quod ei* collegioque *ſaluti fuit: ſiquidem* Halberſtadius *eius operâ ingenioq; delectatus,* collegium *ei (ſi fas eſt) donauit. Ceteri catenis vincti,* Lipſtadium *abrepti ad dirum carcerē: vno dimiſſo cum publici commeatus litteris, vt multorum millium ſummam, vitæ captiuorum ſociorum ſeruandæ, flammiſq;* à collegio, ſcholis, templo *arcendis conquireret. Et corrogauit ille quidem religioſâ ſim-*

alij domi reperti.

coquo excepto.

carceri mancipati.

 plici-

plicitate daleros mille: quibus Lipſtadium *allatis, irritata potiùs illarum harpyiarum, quàm ſedata eſt fames. Iterum ergo emiſſus, non ſine præſenti vitæ diſcrimine* Monaſterium *venit: vbi varijs fruſtrà tentatis, iuſſus eſt tandem à* Rectore *ſuo iſtic ſubſiſtere, quidquid in captiuos ac domum hoſtibus permittere viſum* Deo *eſſet.*

ærumniſq; macerati in caſtris:

39. *Et domus quidem excuſſis feneſtris, direptoq; omni domeſtico inſtrumento, præter bibliothecam, quæ in ciſtas compacta, aduentu* Catholici militis, *abripi non potuit, ſeruata eſt: illi cum* S. Liborij corpore *per varia circumducti, tandem ad* Hochſtum *oppidum, profligato* Halberſtadij *exercitu, cum prædâ Ducis in Cæſareanorum venerunt poteſtatem, fame, nuditate, ſquallore confecti, ac vermibus vndique obſiti, &* Moguntiam *dimiſſi ſunt: cùm priùs victores lytri, quod ab ijs exigebatur, ius in ſe ſolenniter tranſtuliſſent, ad actionem hoſtium, ſi qua aliquando intentaretur, eludendam; ac dein id ipſis lytrum condonaſſent. Sed hæc quadrimeſtri pòſt geſta. Nunc ad* Ducem *reuertamur.*

inſolens cuſa tunc moneta:

40. Halberſtadiani *eo, quem diximus, ſucceſſu elati, quæ iam in* religioſos homines *ac* ſacra *per* Weſtphaliam *perpetrarant, publico* ſymbolo *illuſtrare, atque orbi, quo ea animo feciſſent patefacere voluêre. Nummos enim cuderunt ex auro argentóque, inſolenti planè & execratâ formâ: nam facie vnâ* manus *expreſſa erat, velut protenſa è nubibus, ſtrictum gladium vibrans, circùm* CHRISTIANI *adſcripto nomine: in auerſâ parte feralis epigraphe inerat:* DEI AMICVS, MYSTARVM HOSTIS.

§. VII. Chri-

§.VII. *Chriſtianus Brunſvvicenſis aliiq; ſacrilegi puniti: recuperatæ* S. LIBORII *reliquiæ.*

41. VIndicem *ſuperba crudelitas* dexteram *Numinis prouocabat, quæ* Duci *paucis pòſt menſibus manum brachiumq; abſtulit, mox & vitam, ingenti aliquoties ſuorum clade, vt reſipiſceret, admonito. Nam cùm maiorem quàm antè exercitum conflaſſet, non magis auro emptum, quàm ſpe prædæ ac rapinarum illectum, in quo etiam* Nobilitas *Anglicana ad* 300. *capitum numerum reperta eſt*; Ferdinandus Bauarus Elector Colonienſis, *idémque* Paderbornenſis & Monaſterienſis Epiſcopus, *vt prædonem è ſuis ditionibus maturè excuteret*, Anholtium *è* Palatinatu *cum expedito milite euocauit, cui & copias ſuas aliquas iunxit. Eò quoque ab* Iſabellâ Clarâ Eugeniâ *Catholici Regis amitâ, Belgicarum prouinciarum Gubernatrice, miſſus cum delecto exercitu* Henricus Bergius. *Sed hunc vt domum reuocaret* Mauritius, *ne is vel* Halberſtadium *fortaſſis opprimeret, vel præcipites eius conatus moraretur*, Henricum Fredericum *fratrem ſuum iuſſit cum aliquot equitum ac peditum millibus*, Diliâ *amne* Louanium *inter ac* Mechliniam *traiecto, prædas per* Brabantiam *agere, ipſiq; adeò* Bruxellæ *terrorem oſtentare. Et proceſſit vtcumque conſilium: nam cùm plures pagos* Naſſouius *incendiſſet, ſuos agreſti prædâ onuſtos, quarto die* Bredam *reduxit, quòd & copias aliunde è præſidiis* Spinola, *qui* Bruxellæ *tunc*

Brunſvvicenſis fugatus ab Anholtio & Bergio.

erat, & ipſum è Weſtphaliâ Bergium *reuocârat. Illius tamen metu* Giſekenæ *obſidionem iam deſeruerat* Halberſtadius: *ac tunc* Viſurgi *ad* Hoxariam *oppidum tranſmiſſo, minacibus ad Herbipolenſem Epiſcopum exaratis litteris, in* Eichſfeldiam Moguntino *ſubditam mouit, eámque dirum in modum populatus, in Fuldenſis quoque Abbatiæ irrupit ditionem, è quâ ingentem pecuniæ ſummam exegit: inde ad* Mœnum, *clade, quam ſuprà indicauimus, nobilitandum, peruenit.*

è VVeſtphaliâ diſcedit:

42. S. Liborij *reliquias (quod mirum) ſecum perpetuò hactenùs circumuexit: an vt de ijs veluti triumpharet homo ſacrilegus, an VVeſtphaliæ inferiorísque Saxoniæ odia veritus, ſi vſpiam abieciſſet, quod ipſorum maiores ante octingentos annos vnà cum Chriſtianâ religione ſuſceperant à Gallis pignus, an vt cuipiam Catholico Principi, quod fecit, eas, gratiam ſibi illius conciliaturus, donaret; an etiam, vt potiùs reor, quia aliquâ adhuc tangeretur religione; dubitatum à multis memini.* Hochſto *oppido, ad dexteram* Mœni *amnis ripam ſito, potitus cùm eſſet, ſolitâ crudelitate in ciuium cæde bacchari militem paſſus eſt, ac circumiacentes Moguntinæ ditionis pagos & oppida pleraque flammis abſumere. At dum Mœno pontem imponit, ſuperueniunt* Tillius & Gonſaluus Corduba, *iunctis Boicis & Hiſpanicis copiis, quibus non multò antè* Durlachij Marchionis *exercitum profligarant. Auſus, vel potiùs coactus, improuisò cum ijs concurrere* Halberſtadius; *victus, & caſtris oppidóque exutus, vix cum paucis millibus, quæ de tanto exercitu ſuperfuerant,* *ceteris*

Reliquias S. Liborij ſecum auferts

vincitur à Cordubâ & Tillio:

ceteris vel hoſtili ferro, vel flumine hauſtis, ad Mansfeldium *euaſit, qui ei ad* Darmſtadium *obuiàm venit. Eò quoque* S.Liborij *reliquias, cum aliquâ argenteâ ſupellectile, ſecum traxit. Subſtitêre Hochſti Paderbornenſes captiui, qui, vt ſuprà diximus, immeritis vinculis exempti ſunt*, Moguntiamque *dimiſſi à* Corduba *ac* Tillio.

43. Mansfeldius *dein &* Halberſtadius, *cùm defendi* Palatinatum *ſuis copijs poſſe deſperarent, in* Alſatiam *profecti ſunt, vias incendijs & maleſactis notantes. Ex* Alſatiâ *per* Lotharingiam, *neque tam celeriter quàm cauerat* Dux, *neque innoxiè, deduxêre* Sedanum *copias; territis Gallis, & raptim contrahentibus quas poterant copias, ne, Rege alibi aduersùs hæreticos bellum gerente, impreſſionem in eius prouincias facerent, quod ſuadere* Dux Bullonius, *Sedani Princeps, Caluinianus, credebatur. Verùm ab* Arauſicano Principe *inuitati, in* Belgium *deſcendêre; vt eorum ope* Berga ad Somam, *quam* Spinola *obſidebat, liberaretur.* Hannoniam *celerrimè pertranſiuêre, ne concurrere ad arma prouinciales poſſent, eorumq; iter morari: eadem cauſsâ, aut certè* Iſabellæ Eugeniæ *Gubernatricis reuerentiâ, nuſquam incendia miſcuêre, ac nihil propè vſpiam maleficij intulêre: ne diripuêre quidem pictas tabulas, quæ* Mariæmontij *in palatio regio erant. Quæ humanitas* Manſfeldij *potiùs quàm* Halberſtadij *fuiſſe tum ferebatur.* *cum Manſfeldio Lotharingiam tranſit.* *dein Hannoniam innoxiè.*

44. *Tandem* XXVIII. *Auguſti ad* Fleruuium *pagum, non procul* Gemblaco *oppido (quod veteribus* Geminiacum *erat) conſedêre. Nec longè ab ijs*

ad Fleruuium vicum

Corduba, *& ipſe maximis itineribus, vbi conſtitit eos Belgium petere per* Luxemburgiam *inſecutus. Poſtero die, qui ſacer erat Decollationi* S. Ioannis Baptiſtæ *ambo exercitus primâ luce prælium iniêre, quod ad plures horas infeſtis vtrimque animis protractum. Regium Equitatum, ac legionem Hiſpanicam, quam, improbante* Balthaſare Santandero Cordubæ Legato, *nimiùm Chiliarcha ſuus* Franciſcus Iuara *promouerat, perculit nonnihil hoſtilis equitatus, ipſo* Iuara *interfecto. Ad extremum, aliquot millibus ſuorum deſideratis, fugam capeſſunt, ſeruatis tamen vtcumque ordinibus. Miſſus, qui prælio non interfuerat,* Gaucherius *equitum leuis armaturæ Tribunus, qui recedentibus inſtaret.*

iterum prælio vincitur à Cordubâ,

Credebatur Henricus Bergius, *ſi obuiàm è* Gelriâ *veniſſet, potuiſſe illius exercitus reliquias conficere.* Corduba, *non incruentâ partâ victoriâ, aliquot dierum indulſit militi ſuo quietem, inde eum ad caſtra* Spinolæ *adduxit. Miror* Ioannem Petrum Lotichium *Rerum Germanic. lib. 12. cap. 4. §. 4. ſcribere,* Brunſwicenſem victoriâ potitum, magnam porrò, ſub fugâ Hiſpanorum, ſtragem edidiſſe, impedimentis, tormentiſque bellicis, magnâque pecuniarum vi, ſpoliiſque inſuper Palatinatus in poteſtatem redactis, Bredamque delatis. *Tota ferè eius ac* Mansfeldij *victoria fuit, effugere. Plurimi eorum milites ab ruſticis deinde, dum ignari viarum, præcipuè per ditionem Leodienſem, diffugiunt, trucidati. Qui ſaucij, quiq; agri in Regiorum manus venerunt, plerique curati in noſocomijs, vbi conualuêre, gratis dimiſſi.*

45. Hal-

45. *Halberſtadius, qui* S.Liborij *corpus in Lotharingiâ illuſtri viro, vt pòſt dicetur, donârat, hoc prælio vltorem expertus eſt Deum.* Etenim *ei manus, quam in numiſmate aduersùs Sanctos exeruerat, glande plumbeâ traiecta, via labore ac iactatione malè curata, gangrænam contraxit, vt brachium quoque recidi oportuerit.* Neque verò vt Hollandico *exercitui hic adiunctus eſt miles,* abſque morâ Bergæ obſidionem diſſoluit Spinola, *vt idem aſſerit ſcriptor: ſed quarto demum die* Octobris, *cùm euocatus cum ſuis copijs* Bergius, *vti Ducum nonnemo prædixerat, tardiùs aduentaret; relictâ vrbe,* Mauritio *obuiàm progreſſus, aciem in latiſſimè patentibus campis explicuit. At ſatis* Mauritio *cùm eſſet vrbem ſeruaſſe, prælium declinauit.*

manu traiectâ,

atque idcircò reciſo brachio:

46. *Anno inſequenti rurſus numeroſiſſimum exercitum conflauit in inferioris Saxoniæ prouinciis Halberſtadius. Idcircò in eas quoque oras* Tillius *mouit: quem ille opperiri minimè auſus, in VVeſtphaliam, ac Rhenum versùs, celeriter diſceſſit. Pari celeritate ſecutus fugientem* Tillius, *ſæpius extremum agmen carpſit. Inſtruxit ille non ſemel aciem: quod cùm &* Tillius *feciſſet, illicò elabebatur. Verùm coactus tandem, aſsiduè à tergo vrgenti* Tillio *præbere pugnæ copiam, die* VI. *Auguſti* MDCXXIII. *maximè memorabili clade, ad* Stadlonam Weſtphaliæ *vicum, profligatus eſt.* Tillius *vix centum quinquaginta ſuorum amiſit, faſſus ne ad* Pragam *quidem an.* MDCXX. VIII. *Nouembris, tantam fuiſſe hoſtium cædem, ipſeq; ſuis, cùm iam Dux cum aliquot expeditiorum equitum turmis elapſus*

rurſus conflato exercitu,

vincitur à Tillio:

eſſet, ferro vt parcerent, edixit. Peditum, qui ad 20. *millia cenſebantur, pars maxima interempta: ceteri capti, ad quinque millia; ſed mox plerique dimiſſi, exuti armis & niſi ad portas Monaſterienſes à ciuibus, ac Religioſis præſertim, cibo potuq; recreati eſſent, ipſos quoq; fames aliaq; miſeria confeciſſent. Equitatus pluſquàm dimidia pars euaſit.* Cæſareis *ceſſêre ſigna plurima equitum peditumq; tormenta omnia, ac commeatus vis ingens. Tanta illius victoria lætitia in* Belgio *fuit, vt in multis vrbibus ſit feſtiuis ignibus ad plures dies triumphatum.*

47. Halberſtadius *cùm* Embricam *ad* Arauſicanum *veniſſet, poſt dies aliquot collegium, quod in eâ vrbe à Cliuiæ Ducibus fundatum habet Societas* IESV, *inuiſit, cum multo nobilium comitatu, ac noſtros humaniter conſalutauit: cumq; de nupero prælio ſermo incidiſſet, ingenuè faſſus eſt, clades eas ſibi eueniſſe ob* S. Liborij *contemptum, ablataſq;* Paderbornâ *eius reliquias*: Si bonum illum ſenem, *inquiebat*, ſuo loco quieſcere ſiuiſſemus, feliciùs pugnaſſemus. *Non ideò tamen priſtinam omnem ferociam exuit, quin identidem bellum renouaret. Donec tandem anno* MDCXXVI. *die* XVI. *Iunij febri extinctus eſt cùm quatriduo antè vermem è corpore eieciſſet quatuor cubitos longum, latum digitos duos. Diſſecto à medicis cadauere, cor exile & contractum repertum, ſel magnum, cetera illæſa.*

agnoſcit Dei vindictam ob S. Liborij iniuriam;

moritur;

48. *Hic* Halberſtadij *exitus fuit. Neque ceteri eius impietatis hortatores atque adminiſtri cæleſtem vindictam euaſêre. Nam, vt omittam militum eius*

ſæpiùs

ſæpiùs iteratam internecionem, coactis qui ſuperfuê-re, ab eorum, quos ad necem depopoſcerant, miſericor-diâ tolerandæ vitæ præſidium emendicare; proditio-nis ſuæ odijq́ in Catholicos luculentam mercedem tulerunt Paderbornenſes hæretici, ab ijs ipſis, quos in vrbem ſuam admiſerant, ſuorum errorum ſocijs, ſpo-liati & exhauſti, & Catholico dein exercitui, nudi obiecti ad vltionem. Saltzuffelenſes *verò reſtitutâ re Catholicâ*, 300. *daleros, quos ipſorum conniuen-tiâ, violato hoſpitij iure, Halberſtadiani à Patribus Societatis extorſerant, referre ad collegium Pader-bornenſe coacti ſunt; ſibi gratulantes, quòd eorum-dem Patrum interceſſione, nihil grauius, vti com-meriti erant, in eos eſſet conſtitutum.*

puniuntur eius milites.

Paderbor-nenſes.

Saltzuffe-lenſes.

49. Godſcalcus *autem ille, qui eos contra ius gentium in captiuitatem traxerat, & eorum obuen-turæ de cælo vindictæ minas riſu facetijsq́ contem-pſerat, multiplicibus infortunijs à* Deo *multatus, & incurabili percuſſus languore, ex militiâ reportari domum debuit, vt* Saltzuffelenſibus *ciuibus ſuis egregium Diuinæ vindictæ ſpectaculum daret. Inde ille à Rectore Paderbornenſi, iam in collegium ſuum reſtituto, incendijs, quæ patiebatur, reſtinguendis cereuiſiam petitum miſit, ſperans ſe illâ ſubleuari poſſe. Miſit ei Rector, iniurias hoc beneficio mu-nerans, vaſculum octodecim circiter amphorarum. Quod ad* S. Liborium *propriè pertinet; qui pri-mus in baſilicam Cathedralem, captâ Paderbor-nâ, equo ingreſſus erat miles, is ſub exitum anni* MDCXXIV. Neuhuſij *ad* Paderæ Lupiæque *confluentes, captus, atque ob id aliaq́ crimina, ſup-*

Godſcalcus centurio.

impius eques.

 plicio

ſed ante mortem conuerſus: *plicio affectus eſt. Viſit captiuum Sacerdos è Societate, & ferocem ac barbarum hominem induxit, vt fidem Catholicã amplecteretur, ac magno ſenſu pietatis mortem lubens pro ſcelerum ſuorum expiatione oppeteret, altè in animum demiſſo æternorũ ſuppliciorũ metu, ex tormentorũ inter fidiculas toleratorũ memoriâ, noſtro identidem illa efficaciter inculcante.*

S. Liborij Reliquiæ quæſita, 50. *At Paderbonnenſes Canonici de ſancti Patroni ſui corpore, vbi terrarum illud abiectum relictúmve ab* Halberſtadio *eſſet, inquirebant, vnà cum Sereniſſimo Antiſtite ſuo, ac plurimos in varias plagas nuncios, reliquias perueſtigatum, dimiſerant. Primus vbi ea attinerentur, Electori indicauit vir nobilis,* Ioannes Carolus Erlewinius, *inuentæ ac relatæ ab Erlevvinio;* Ordingæ *oppidi, caſtriq́;* Linnenſis *in diœceſi Colonienſi* Prætor; *quem ad eas ab* Ottone Philippo Ringrauio *eiuſq́; coniuge repetendas Elector allegauit. Idem poſteà ſummâ fide & breuitate, quo pacto eas* Ringrauius *acceperit, ac honorificè habuerit, ipſeq́; ab eo obtinuerit, ad Electorem Germanicè* *(qui hiſtoriam ſcripſit,* *ſcripſit. Quem eius commentarium, vel epiſtolam, Latinè vertit, ac nobiſcum communicauit* Ioannes Grothuſius *noſter.*

& S. Liborij gloriam defendit) 51. *Idem porrò* Erlewinius S. Liborij *Vitam ac gloriam in aliquot digeſtam capita, oppoſuit infami ac ſacrilego ſcripto, quod hæretici eodem tempore, in* S. Liborij *opprobrium, ediderant, typis Hollandicis ac ſculpturâ elaboratum. Digeſta erat* Erlewinij Liboriana gloria *in capita omnino decem: prioribus quinque vita omnis ac ſepultura* S. Liborij *continebatur: ſexto ac ſeptimo Eleuatio*

& Tranſlatio : octauo Paderborna expilatio, ablata reliquiæ, Halberſtadij inſolens moneta, clades : nono in arce Neouillarienſi impenſus honos reliquijs à Ringrauij familiâ & accolis, quorum multis collata diuinitus beneficia ſanitatis; aliáque: decimo eadem per Erlewinium *recuperata, Eccleſiæ ſuæ reſtitutæ, intra pretioſam condita ex auro atque argento thecam, quam pretio* octo millium aureorum, *fieri curârat* Wilhelmus à Weſtphalen, *illuſtri genere vir ac dignitate, Archiſatrapa diœceſis Paderbornenſis, ac legionis vnius in Catholico Principum exercitu Tribunus.* *pretioſa theca incluſa.*

53. *Iſthæc porrò cœpta anno* MDCXXII. *cùm è Palatinatu abijſſet in Belgium cum* Mansfeldio Halberſtadius, *atque hic brachio, vt retulimus, eſſet truncatus: peracta demum anno* MDCXXIII. *poſt Procerum Imperij conuentum* Ratiſponæ *habitum, in quo* Maximilianus *Dux Bauariæ* Elector *à Cæſare renuntiatus, abdicato Palatino. Et quidem, vt infrà ex ipſius* Erlewinij *epiſtolâ patebit, die* XV. *Iunij in fines Vbiorum reportata reliquia ſunt. Verùm Eccleſiæ Paderbornenſi non niſi quatuor poſt menſibus reſtitutæ. Conſignata rei memoria in recenti Kalendario ad diem* XXVIII. *Octobris, his verbis:* Reductio reliquiarum S. Liborij. *Reductionis anniuerſaria memoria 28. Oct.*

§. VIII.

§.VIII. S. LIBORII *Reliquiæ Ameriam deportatæ.*

54. AMeria *vrbs eſt* Vmbriæ,*longè ante vrbem* Romam *condita, nec vana oſtentans argumenta vetuſtatis, murorum partem, ac fundamenta ædificiorum: ceterùm ipſa in colle ſita, opimo circùm agro, ad* Tiberis *ripam vtramque diffuſo, olei, vini, ac tritici ferace. Sed maior ab ipſis ciuibus gloria. Teſtatur Leander Albertus*, præclara ingenia tam multa nomen Ameriæ nobilitaſſe, vt omnium commemoratio longiſſima foret. *Vt enim omittam prudentia, pietatis, atque eruditionis opinione clariſsimos nuper* Antiſtites, Marianum Victorinum, Bartholomæum Ferratinum Cardinalem, *eiuſq́ patruum* Baldum Ferratinum; *non vno loco laudatus à nobis in noſtro de Sanctorum Actis opere eſt* Antonius Maria Gratianus è Burgo Sancti ſepulcri, *Epiſcopus Amerinus. qui inter alia doctrinæ ſuæ monumenta, res geſtas illuſtrauit* S. Secundi *Martyris, qui* 1. *Iunij colitur*; S. Hymerij *Epiſcopi, qui* XVII. S. Firminæ *Virginis Romanæ* XXIV. *Nouembris coronatæ martyrio vnà cum* Vrſicino *Lictore, atque* Olympiade *Præfecto, cuius memoria agitur* 1. *Decembris. Horum ille, Deiq́ in illis, gloriam amplificare ſtuduit, eruditione, prudentiâ, religione clariſsimus* Præſul.

Ameriam vrbem antiquam,

& præclaris alumnis celebrem,

55. *Illius ſiue inſtitutione formatus, ſiue prouocatus exemplo,* Peregrinus Carlenus *Amerinus Abbas*

Abbas S. Mariæ, numerum nuper ac gloriam augere patriæ ſuæ tutelarium Diuorum conatus eſt. Nam *quia Monaſterium, VVeſtphaliæ vrbem, Regum Hiſpaniæ ac Galliæ, Cæſariſq; & aliorum Principum Feciales de vniuerſa Chriſtiana Reip. pace delibera-turi, conciliantibus Pontificis Maximi ac Venetorum Legatis, conuenerant; ipſe quoque eò, cuiuſpiam acturus Principis cauſſam, ſe contulit.* Neque verò *itineris ac laboris pretio fruſtratus eſt, etſi reliqui conuentus eiuſmodi exitus futurus videatur, quem non creditura facilè ſit poſteritas. Sed tamen quodcumque aſpernantium pacem ius ac fortuna erit, fructum operæ* Carlenus *magnum tulit, in patriæ ſuæ ſalutem, Diuorum honores, redundaturum.* Nam *dum Monaſterij agit, à Canonicis Eccleſiæ Paderbornenſis, annuente quoque ipſo Electore Colonienſi, eorum Antiſtite, die* IX. *Iunij an.* MDCXLVI. *aliquas* S. Liborij *(cuius & ipſe & frater eius* Auguſtinus Carlenus, *Canonicus Amerinus, præſentem opem in nephriticis leniendis doloribus erant experti) Reliquias impetrauit: duas nimirùm è ſacro illius corpore particulas, tibiæ alteram, indicis longitudine; alteram cranij, pollicis ferè diametrum æquantem.*

à Peregrino Carleno Abb.

S. Liborij Reliquiæ à Paderbornenſibus obtentæ.

56. *Has ille Reliquias in Italiam per virum religioſum è Patrum Capucinorum Ordine* F. Bonauenturam *miſit, in Cathedrali eccleſiâ Ameriæ locandas. Quâ occaſione, vt ex Illuſtriſſ. Epiſcopo Neritonenſi* Fabio Chiſio, Innocentij X. *Pontificis Maximi ad eum, quem dixi, conuentum Legato didici, magna erga* S. Liborium *Italorum exiſtere pietas cœpit; vt ingens turba populorum, atque è ſacro*

miſſæ an. 1646.

magnâ pietate honorata.

quoque

quoque Cardinalium collegio nonnulli,& alij Principes, *ad eum venerandum* Ameriam *ventitent.*

ſculpta eius imago: *Curauit idem Abbas* Carlenus, *Capituli Amerini rogatu,eiuſdem Diui imaginem,vti Paderbornæ pingi ſolet,in æs incidi, &* Gaudētio Polo de Caſciâ, *Amerino Antiſtiti dicauit: cuius imaginis vndique per Italiam exempla expetuntur, certis identidem hominibus, qui ea impetrent ac deferant, Ameriam allegatis.*

Vita hic ſeorſim edita: 57. *Vir idem religioſiſſimus, ſuo me potiſſimùm hortatu permouit,vt* S.Liborij *res geſtas,miracula, tranſlationes, quas non niſi ad* XXIII. *Iulij in Opere de Sanctorum Actis ſtatueram in lucem proferre, recognoſcerem ac ſeorſim ederem.*

donationis inſtrumentum: exceptionis celebritas. 58. *Publicum inſtrumentum,quo donatas à Paderbonenſibus eas Reliquias fuiſſe conſtet, Monaſterij legitimè confectum, cum Actis Eccleſiæ Amerinæ dabimus.*

§.IX. *Solennitas, quâ* S.LIBORII *reliquiæ ab Eccleſiâ Amerinâ exceptæ.*

S.Liborij reliquiæ,an. 1647. 12. *Maij,* 59. ALlatis Ameriam S.Liborij *reliquiis, ſolenni ſupplicationi,quâ in baſilicam Cathedralem deportarentur,deſtinata dies* XII *Maij, quæ eo anno, à Chriſti ortu* MDCXLVII.*Dominica erat, tertia poſt Paſcha,quâ & celebritas agebatur* S Mariæ de Foce; *eo conſilio delecta ab* Gaudentio Polo *eius vrbis Antiſtite, vt qui ſacrum illum locum pietatis ergô viſiſſent exteri, iis deinde in vrbem venire,*

venire, & ſupplicationi, quæ horâ XXI. *inchoanda erat, intereſſe fas eſſet.*

60. *Pridie ſecundâ noctis horâ, in futuræ ſolennitatis indicium, compulſatæ ſunt templorum omnium ac cœnobiorum vrbis totius campanæ, vt religioſo eo ſonitu plebis permouerentur ad pietatem animi, ſenſumq; ex eo ſecututi triumphi præciperent. Sacrarum ædium valuis, locíſque alijs publicis, affixum erat programma, quo Epiſcopus Religioſos populúmque inuitabat ac hortabatur, vt frequentes adeſſent, oblatúmque ſibi cæleſtem theſaurum, promptâ deuotione, reddendis Deo gratijs, ipſius Diui implorandâ ope, cohoneſtarent.* *inuitato populo,*

61. Dominicâ *verò cantatæ ſub horam* XVIII. *præclaro ſymphoniacorum concentu* Veſperæ *ſunt. Aderant cum Epiſcopo* Anciani (ita IV Viri *qui ſupremum Magiſtratum gerunt, quaſi* Seniores; *appellati, alibi* Priores, *aut* Conſules) *vrbíſque Gubernator: confertum populo templum erat, omnis ſexus, ordinis, ætatis: conuenerant quotquot inſcripti ſodalitijs, ſiue* fraternitatibus, *vt vocant, prælato proprio cuiuſque labaro, ſaccis de more induti: ornabant ſolennitatem eius vrbis Religioſi omnes, pars in templum ingreſſi, pars coacti foris ſubſiſtere.* *poſt Veſperas*

62. *Peractis Veſperis, ordinata ſupplicatio eſt, multitudine omni in locos ſuos ac procedendi ſeriem diſtributâ. Anteà iam tabernaculo pretioſo incluſa Reliquiæ, à* P. Bonauenturâ *Capucino ad* S. Franciſci *ædem tacitè erant deportatæ. Nam inde eas ſupplicantes vt ad Cathedrale templum transferrent, ſtatutum fuerat.* *inſtitutâ ſupplicatione* *ad templum S. Franciſci.*

63. Pri-

præcedentibus ſodalitijs ciuium, 63. *Prima proceßit* Sanctiſſimi Sacramenti ſodalitas,*quæ trecenta circiter cenſebat capita,albo ſodalium inſcripta.* **Eam** ſodalitas mortis *ſequebatur, hanc* SS. Ioannis & Pauli, *tum* S. Rochi, S. Sebaſtiani, Miſericordiæ, S. Auguſtini, S. Firminæ:*ſingulis præter proprium labarum, Crucifixi effigies , aliáque publici decoris inſignia præferebantur.*

Religioſis, 64. *Inde Religioſorum cœtus : Capucini Patres omnino* XVIII. *Auguſtiniani excalceati, Auguſtiniani Antiqui; Franciſcani Reformati, qui noſtratibus appellantur* Recollecti; *ac poſtremò* Conuentuales *Ordinis eiuſdem.*

65. *Sequebatur baſilicæ Cathedralis Capitulum, Cruce prælatâ: anteibant* XII. *adoleſcentes è Seminario Patrum* Somaſcorum *: deinde Clerus omnis, Presbyteri ac Paſtores totius vrbis : tum Canonici, quos Epiſcopi Vicarius ſequebátur inter duos vtrimque Canonicos medius:ipſéque tandem Epiſcopus , pontificali cappá indutus , claudentibus ei de more latera duobus , qui* dignitatem gerere in Capitulo *dicuntur. Poſt hos* Illuſtriſſimi DD. IV Viri Anciani, *ac* Gubernator,*illorúmque* Tabelliones.*& qui ex Officio quíque è familiâ ſingulos aſſectari ſolent: poſtremò multitudo propè innumerabilis Nobilium, ciuium, opificum , tum qui in vrbe degebant , tum quos aliunde ſua pietas publicáque deuotio exciuerat.*

Clero ſæculari,

Canonicis

ſequente Nobilitate & populo.

66. *Vt ad* S. Franciſci *ædem ſupplicatio peruenit;ad epiſcopale ſolium, iſthic iam paratum, Antiſtes acceßit, cappâque depoſitâ, pluuiale & mitram*

ſumpſit:

ſumpſit: poſteà ante principem aram, de manibus P.Bonauenturæ *tabernaculum, intra quod condi-tæ Reliquiæ erant, accepit, piéque exoſculatus, ſupra aram collocauit, inſigni apparatu ornatam, accenſis in eâ viginti prægrandibus cereis. Dein à gemino muſicorum choro, egregiâ ſymphoniâ, decantata eſt in* S.Liborij *laudem antiphona.* *ibi ab Epiſcopo in altari collocata.*

67. *Eâ finitâ, proceſſêre ſupplicantes versùs templum Cathedrale, eodem quo aduenerant ordine. Ad valuas Franciſcanæ ædis collocârat* Auguſtinus Carlenus *Canonicus Sacerdotes duos, qui ſingulis ſupradictorum ſodalitiorum* Confratribus, *vt vulgò ſe appellant, ac Religioſis, & pleriſque Nobilibus, aduenis æquè ac vrbanis, faculam è cerâ virgine traderent: Canonicis verò ac Præſidibus religioſarum congregationum, nec non* Ancianis *&* Gubernatori, *fax trilibris eſt data, vt & duodecim adoleſcentibus Nobilium liberis, qui Angelico cultu ornati, eleganti ordine ſacras* Reliquias *præcedebant, quas Antiſtes ſub magnificâ vmbellâ, tabernaculo inclusas geſtabat.* *tum pleriſque albas faces gerentibus, ab eodem deportata,*

68. *Milites præſidiarij, ex occaſione hibernorum hoc anno ibi collocati, omnes in aream, quæ ante eam ædem ſita eſt, educti, pulcherrimo ordine diſpoſiti; ſimul atque in conſpectum venerunt* Reliquiæ, *edito à Centurionibus ſigno, eas feſtiuâ ſclopetorum diſploſione conſalutarunt.* *militariter ſalutata,*

69. *Ducta ſupplicatio eſt ad omnes Amerinæ vrbis eccleſias ac cœnobia ſanctimonialium. Ac primùm* S.Eliſabethæ, *Ordinis* S.Claræ, *adita ædes, exquiſito apparatu ornata, altaribus omnibus cereorum* *per Religioſarum templa circumlata,*

rum ac facum multiplici ſplendore collucentibus. Hic in ſummo altari poſitum ab Epiſcopo Reliquiarum tabernaculum, *dum à Religioſis ac muſicis, conſonante organo, antiphona de* S. Liborio *cantatur. Dein ſublatis in altum ductiſq; in crucem Reliquiis, populo Epiſcopus benedixit. Tum ad* S. Monicæ *cœnobium Virginum inſtituti Auguſtiniani itum, quibus eâ quoque cæremoniâ benè precatus eſt* Antiſtes.

muſicâ honorata,

70. *Locuplete ornatu conneſtitum Patrum* Auguſtinianorũ *templum erat, ac domus: è quâ prætereuntes reliquiæ egregio muſicorum concentu ſalutatæ ſunt. Idem à cœnobiis* S. Magni, *ac* S. Stephani, *vtroque monacharum Ordinis Benedictini, factum: quibus benedictio, vt antè aliis, impertita. Ventum deinde ad monaſterium* SS. Catharinæ *ac* Ioannis Euangeliſtæ, *quod fœminæ religioſæ Ordinis* S. Benedicti *incolunt: quæ ad reliquum templi, ſanè prædiuitem, ornatum, variâ ſchloporum maiorũ diſploſione honorari ſancti Præſulis exuuias curarunt.*

& diſploſione bombardarum,

ad templum Cathedrale allata,

71. *Quæ ante baſilicam Cathedralem iacet area, varii tenebant cunei militum, iucundo ad ſpeciem ſitu: à quibus tum ſchlopi maiores diſploſi, tum alia bellica inſtrumenta ad Diui honorem adhibita. Erat ipſa baſilica ſplendidiſſimè ornata. Ad honeſtandas quippe* Reliquias, *nullis expenſis Antiſtes ipſe ac Capitulum ciuitaſq; pepercerant.*

72. *Poſitum itidem in ſummo altari tabernaculum ab Epiſcopo eſt, cantataq; à muſicis antiphona, dum intereà in templum areámque omnis conuenit ſupplicantium turba: cui vt benè precatus Epiſcopus eſt; Reliquiæ ad ſacellum* Sanctiſſimi Roſa-

datâ benedictione,

tij delata, intraq; armarium condita ſunt, ad eam rem præparatum, ternis dein clauibus occluſum, quarum vna penes Epiſcopum aſſeruatur, altera penes Capitulum; *tertiam habet Canonicus* Carlenus: *donec eius, fratriſq;* Abbatis *ſumptu, nouum conſtruatur* ſacellum S. Liborij *honori dicandum: cuius hic* reliquias *ad patriæ ornamentum ac præſidium, ab Eccleſiâ Paderbornenſi obtinuit: quæ tanto totius Vmbriæ plauſu accepta ſunt, vt per omnem latè Italiam eius rei ſparſa ſit fama, & inflammati hominum animi eximiâ erga nouum hunc* Tutelarem, *& contra* nephriticos dolores patronum, *pietate.* *recondita, dum paratur ſacellum:*

73. *Et verò iam nunc haud pauca memorantur eius patrocinio obtenta diuinitus beneficia. Illud cumprimis prodigij ſimile habitum, quòd cùm maxima eſſet auræ intemperies imbréſque aſſidui, eo præſertim die, in quem ſolennis indicta erat Reliquiarum tranſlatio, ſimul inchoata ſupplicationis eſt pompa, ſubita extiterit planeq; inſperata ſerenitas.* *inſperata eo die ſerenitas.*

VITA ANTIQVA

Auctore anonymo,

E veteri MS. *Legendario Eccl. Cenom. eruta à Lud. Cellotio Societ.* IESV.

S. Liborius, Dei prouidentiâ, eligitur Epiſcopus,

1. BEnedictus Dominus, qui non derelinquit ſperantes in ſe, nec deeſt ijs qui eum diligunt in veritate: quibus ne aliquando deſit miſericordia Saluatoris, aduerſitatibus ſæpè conſulitur, ſæpè proſperitates blandiuntur, ſæpè etiam ſacratiſſimorum Præſulum prouidentiâ ſubuenitur: Paſtor quippe optimus ſuis ouibus prouidere minimè dedignatur, qui ouem perditam & quærere dignatus eſt, & inuentam ad ouile proprijs humeris reportare. Vnde poſt felices S. Pauacij tranſitus ad regnum cælorum, ne oues ſine paſtore procul à vitæ paſcuis vagarentur, S. Liborius à Domino Cenomanicæ vrbi Pontifex extitit ſubrogatus. In cuius electione populus nequaquàm ab altiori conſilio declinauit; cùm nihil videretur in eo, quod

vir ſanctus

vel homo reprehenderet, vel oculis ſummi Iudicis diſpliceret. Nec eſt facile dicere, qualem aut quantum ſe exhibuit Epiſcopum, qui ante

ante ſuſceptam dignitatem ſe totum fecerat totius Chriſtianæ religionis exemplum.

2. Hic itaque vir beatus, natione Gallus, liberalibus diſciplinis eruditus, ſed eruditior moribus, tantò ſuis ſubditis gratiori præfuit regimine, quantò maiori deſiderio æſtuabat æternorum dilectione. Nam vultus eius grata modeſtia profundam humilitatem prætendebat: Pſalmorum autem modulatio deuotionem maximã teſtabatur: frequenter enim pauperum anguſtias ſuſpirabat, & anguſtijs pauperum conſulere non ceſſabat, qui impenſiori ſtudio & diuini cultus zelo permaximo decem & ſeptem eccleſias in ſuâ diœceſi, ſuis proprijs ſumptibus, Dei & quorumdam Principum fultus auxilio, ædificari præcepit: quarum quidem cenſus permaximos ad luminaria ſanctæ matris Eccleſiæ ſoluendos annis ſingulis deſtinauit.

& doctus: præclarè regit: eccleſias ædificat:

3. De meritis autem beatiſſimi Patris Noſtri Liborij ne mundus tamquàm neſcius dubitaret, per eius interceſſionem & meritum Dominus cęcis tribuit viſum, ſurdis auditum, ab obſeſſis corporibus expellit dæmonia, ceteroſque varijs debiles incommodis optatæ reſtituit ſanitati. Et quod veræ religioni non parumper alludebat, Beatiſſimo Martino Turonorum Archiepiſcopo eouſque familiaris ſemper & carus extitit, vt eius alloquio frequenter perfrui mereretur; & tamquã eximiarum virtutũ eiuſdem perfectiſſimus imitator,

clarет miraculis, S. Martino familiaris;

illius ſacris adeſſe conſilijs, ac eius iugi benedictione meruit confirmari.

4. Appropinquans autem venerabilis ille Pater Noſter Liborius ad terminos vniuerſæ carnis, felici iam ſenio candidatus, & ſacrâ militiâ conſummatâ feſſos artus & naturam fragilem profitentes cilicio & cineri commendauit. Priuſquàm tamen locupletem virtutibus animam ſuô tranſmitteret Creatori, ab illo vnico viſitatore pauperum Chriſti, beatiſſimo Martino meruit viſitari: qui Angelicâ reuelatione venit ad Pontificis exequias, comitantibus ſcilicet ſuis ſanctiſſimis diſcipulis; in quorum comparatione ſanctior Magiſter elucebat. Et ingreſſus domum inuenit eum iam totum in cælis inhiantem, iam futuram & æternam mercedem ſuſpirantem, iam lecto humili ſolis artubus ſtrato cilicio recubantem: cui cùm ſupremum & primum vitæ conſilium tribuiſſet, & ſacratiſſimâ benedictione confirmaſſet, inter venerabiles manus ſancti Pontificis ſpiritum beatis ſecurum meritis ad ſuperos deſtinauit. Nec tamen illud ſingulare donum in terris, illudque vnicum decus Eccleſiæ Beatiſſimus Martinus dereliquit, priuſquàm felicibus membris ſepulturæ debitum diligenter impenderet, & in *a* eccleſiâ beatiſſimorum Petri & Pauli Apoſtolorum ſupra *b* Sartham fluuium conſtitutâ, obſequio quo decuit, magnâ cum reuerentiâ collocaret: vbi inter ſacratiſſimos præde-

à quo æger viſitur

in cilicio cubans,

ac mortuus ſepelitur,

a *b*

prædeceſſores ſuos glorioſus ille Paſtor excellenter humatus, beneficia quæ copioſè contulerat in ſeculo viuens, copioſiùs contulit in ſarcophago requieſcens. Præfuit autem Eccleſiæ Cenomanenſi annis quinquaginta, vno minùs; & præſentis miſeriæ curſu feliciter conſummato, quinto Idus Iunij requieuit in Domino Ieſu Chriſto, cui laus eſt & gloria per omnia ſecula ſeculorum, Amen. *miraculis poſt obitum clarus.*

a *Eam* Eccleſiám *ſuam fuiſſe ſcribit* Antonius Coruaſſerius, *circa locum vbi nunc cœnobium* S. Iuliani de Prato, *ſanctimonialium* Ordinis S. Benedicti.

b Sarta *fl. alluit* Alancionem, *ſiue* Alençonium; *deinde metropolim* Cenomanorum *adit, Ptolemæo (vt putant)* Οὐίνδινον, Vindinum, *vel* VVindinum, *vulgò nunc* Le Mans *dictam: infra quam* Huinæ, *ſiue* Huini *fluuio miſcetur: vterque poſteà* Meduanæ.

ALIA VITA

Auctore anonymo,

Ex eiuſdem Eccleſiæ veteri MS.

Siue, Geſta Domni LIBORII Cenomanicæ vrbis Epiſcopi, qui fuit temporibus Conſtantini & Valentiniani Imperatorum.

1. Liborius natione Gallus, ſucceſſorque B. Pauacij Cenomanicæ vrbis Pontificis; qui & poſt eius obitum electus à populo & ſacratus eſt Epiſcopus. Studuit enim in rebus Eccleſiaſticis, prout meliùs potuit, oppidò Deo vulgò placere. Qui & remunerationem ex hoc magnam, & coronam gloriæ percipere meruit. Hic fecit eccleſias per diuerſa loca in ipſâ parochia xvij. Ex quibus cenſus ad matrem Eccleſiam ciuitatis, cui præerat, cenſuit ſoluere ad luminaria in ipſâ eccleſiâ continuanda, tam ceræ quàm & olei, ſiue cuſtodibus trientes; id eſt, de

S. Liborius ſtruit 17. eccleſias,

à quibus ceram oleumq́ matrici eccleſiæ pendi iubet:

a *a* Colinno ceræ lib. j. olei ij, item j. Item de
b Siluiaco, ceræ lib. j. olei ij. item j. de *b* Rodacio
c ceræ lib. j. olei ij. Item j. de *c* Campo Geneſto-
ſo

ſo ceræ lib.j.olei ij. Item j.de Conedaco ceræ lib.j.olei ij. Item j.de Aciaco ceræ lib.ij. olei iij.Item j. de *d* Aluncionno ceræ lib. iiij. olei vj. Item j. de Saugonnâ *e* ceræ lib.ij. olei iij. Item j.de *f* Sabonariás ceræ lib.j.olei ij. Item j.de Bonâ ceræ lib.j.olei ij. Item j. de Luciaco ceræ lib.j.olei ij. Item j. de *g* Luduâ ceræ lib. j. olei ij. Item j. de Marſone ceræ lib.j. olei ij. Item j. de *h* Poliaco ceræ lib.j. olei ij. Item j.de *i* Maguro ceræ lib.j.olei ij.Item j.de Nouiliaco ceræ lib.j.olei ij. Item j.de Comnis ceræ lib.j.olei ij.Item j.

d *e* *f* *g* *h* *i*

2. Fecit quoque iam dictus Pontifex Ordinationes xcvj. In quibus ſacrauit Preſbyteros per diuerſa loca ccxvij.Diaconos clxxxvj.Subdiaconos xciij. & reliquos miniſtros, quantum neceſſe fuit. Hic ergo in pace obijt v.Idus Iunij. Et ſepultus à beato ac ſancto Martino Turonenſis Eccleſiæ Archiepiſcopo, & à diſcipulis ſuis honorificè vltra fluuium Sarthæ in Eccleſiâ Apoſtolorum, quam Dominus & ſanctus Iulianus dudum conſtruxerat atque ſacrauerat: in quâ & S.Pauacius anteceſſor eius, & S.Turibius anteceſſor S.Pauacij corporaliter requieſcunt.

ſacros Ordinationes confert:

ſepelitur à S.Martino:

3. Sedit in prædictâ Sede iam dictus S.Liborius annos vndequinquaginta, qui totis niſibus Domino dulciter in omnibus famulari ſtuduit. Cuius poſt obitum, tribuente Domino,in eius nomine & in prædictâ eccleſiâ iuxta eius ſepulchrum innumerabilia eius

poſt mortem clareſcit miraculis.

dignis meritis claruerunt ſigna; cæcos videlicet innumerabiles illuminando, claudos reſtituendo, dæmonia eijciendo, leproſos curando, infirmos ſanando, ſurdis auditum præbendo, & alijs multis atque innumerabilibus ſanitatem largiendo. Nomina verò prædictorum debilium & infirmantiũ propter prolixitatem hîc non deſcripſimus: tamen tanta viſa eius meritis ſunt ſigna, quanta, vt reor, tres aut quatuor quaterniones non poſſunt capere. Petimus quoque, vt eius aſſiduis deprecationibus ab omnibus aduerſitatibus fluctuantis ſeculi, ſiue à cunctis ſceleribus noſtris nos liberare dignetur Dominus, Amen. Suâ ergo in vitâ oſtenſa multa ſunt ſuis meritis miracula, præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, cui eſt honor & gloria per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

a *Coruaſſerius in Hiſtoriâ Epiſcoporum Cenoman. ita hæc effert*: Fecit in diœceſi parochias decem & ſeptem, ex quibus cenſuit ſoluere ad luminaria Matris Eccleſiæ certam ceræ & olei quantitatem, cuſtodibus verò certos æris trientes. de Colinno. de Siluiaco, *&c. Quadam vicorum nomina in maiori* Vitâ *cap. 4. n. 12. aliter paullò exprimuntur.*

b *Coruaſſ.* de Raudatio.

c *Coru.* Campogeneſtoſo.

d *Idem*, Aloncionno.

e *Addit idem*, ſiue Sagomio.

f *Idem*, de Sabonarijs.

g *Idem*, de Ludinâ.

h *Idem*, de Pauliaco.

i *Idem*, de Magnacio.

ALIA

ALIA VITA

Ex MS. *Ioannis Morelli Canonici Cenoman.*

BEatus Liborius natione Gallus,quartus vrbis Cenomanicæ Pontifex,S.Pauacij ſucceſſor, à populo & Clero vnanimiter electus in matre Eccleſiâ vrbis prædictæ conſecratus fuit Epiſcopus:in cuius electione populus ne latum quidem vnguem,vt aiunt, ab altiori conſilio declinaſſe viſus eſt; cùm nihil in eo eſſe videretur,quod vel homo reprehenderet,vel oculis ſummi Iudicis diſpliceret. Studuit enim ſemper in rebus Eccleſiaſticis, prout meliùs potuit, apprimè *a* Dominis & vulgo placere,ſeque totum ante ſuſceptam dignitatem totius Chriſtianæ religionis exhibuit exemplum: cuius vultus & grata modeſtia profundam humilitatem prætendebant,pſalmorum quoque modulatio deuotionem maximam reſtabatur. Ipſe verò liberalibus diſciplinis eruditus, ſed moribus eruditior, frequenter ad pauperum anguſtias ſuſpirabat, quorum anguſtijs conſulere ac ſubuenire non ceſſabat: qui impenſiori & diuini cultus zelo permaximo decem & ſeptem eccleſias in ſuâ diœceſi,

S. Liborius virtute & eruditione clarus.

a

ſuis

ſuis proprijs ſumptibus, Dei & quorumdam Principum fultus auxilio, ædificari præcepit. Quarum quidem cenſus permaximos ad luminaria continuanda in ipsâ matre Eccleſiâ, cui præerat, tam ceræ quàm olei, ſiue cuſtodibus ipſius eccleſiæ trientes ſoluendos annis ſingulis deſtinauit.

eccleſias ædificat:

Ordines confert:

2. Fecit etiam in ſuâ diœceſi nonaginta ſex ordinationes, in quibus ſacrauit Preſbyteros per diuerſa loca, Diaconos & Subdiaconos, & reliquos miniſtros, quantum neceſſe fuit. De cuius meritis ne mundus tamquam neſcius dubitaret, per eius interceſſionem & meritum Dominus cæcis tribuit viſum, ſurdis auditum, ab obſeſſis corporibus expellit dæmonia, ceteroſque varijs debiles incommodis optatæ ſanitati reſtituit. Et quia pares paribus gaudent, Beatiſſimo Martino Turonorum Archiepiſcopo fuit maximè familiaris: cuius frequenter conuerſatione & alloquijs perfouebatur, & crebrò eius benedictione confirmabatur, & ſalubri conſilio vtebatur.

miracula patrat:

S. Martino familiaris,

3. Appropinquans autem vir ille ſanctus ad terminos vniuerſæ carnis felici iam ſenio candidatus, & ſacrâ militiâ conſummatâ feſſos artus, naturam fragilem profitentes, cilicio & cineri commendauit. Priuſquàm tamen locupletem virtutibus animam ſuo Creatori tranſmitteret, ab illo vnico viſitatore pauperum Chriſti, beatiſſimo Martino, meruit viſitari. Qui Angelicâ reuelatione, venit

ab eo æger viſitur, Angeli monitu.

nit ad ſancti Pontificis exequias, comitantibus ſuis diſcipulis:& ingreſſus domum,inuenit eum iam totum in cælis inhiantem, iam æternam mercedem ſuſpirantem, iam lecto humili ſolis artubus ſtrato cilicio recubantem. Cui cùm ſupremum & primum vitæ conſilium tribuiſſet & ſacratiſſimâ benedictione confirmaſſet, inter manus beatiſſimi Martini ſpiritum beatis ſecurum meritis ad ſuperos deſtinauit. Vixit autem temporibus *b* Conſtantini & Valentiniani Imperatorum; & præfuit Eccleſię Cenomanicę annos vndequinquaginta:& præſentis miſeriæ curſu feliciter conſummato, *c* quarto Idus Iunij, in pace quieuit: & à Diuo Martino Turonenſi Archiepiſcopo, & à ſuis diſcipulis, obſequio quo decuit,& magnâ cum reuerentiâ, ſepultus eſt vltra fluuium Sarthæ, in eccleſiâ beatiſſimorum Apoſtolorũ Petri & Pauli, quam B. Iulianus dudum conſtruxerat & ſacrauerat: in quâ B.Pauacius eius anteceſſor, & S. Turibius S. Pauacij anteceſſor, corporaliter requieſcunt. Vbi vir ſanctus beneficia, quæ contulerat copioſa in ſeculo viuens,copioſiùs contulit in ſarcofago requieſcens; cæcos illuminando,claudos reſtituendo, dæmonia eijciendo, leproſos curando, ſurdis auditum præbendo, & infinitis alijs ſanitatem largiendo.Quorum infirmorum nomina,ad vitandam prolixitatem, non ſunt hîc deſcripta. Eius precibus nos commendemus, vt cum

b

mortuus ſepelitur.

c

nouis miraculis à morte illuſtratur.

Chriſto

Chriſto in æternum viuamus, cuius regnum & imperium ſine fine permanet in ſecula ſeculorum, Amen.

a *Aliter paullò* 2. *Vit.* oppidò Deo vulgò placere.
b *De* S. Liborij *ætate egimus* §. 1. *n.* 4.
c *Ibidem nu.* 1. *oſtendimus* quinto *legendum.*

ALIA VITA

Auctore Saxone anonymo,

Ex MS. *Canon. Regul. Corſendoncano & Bodecenſi.*

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

S. LIBORII *geſta vnde Auctor acceperit.*

Doctores & Epiſcopi à Deo dati,

1. QVamuis multifariàm modiſque ineffabilibus ſupernæ bonitatis erga ſalutem humani generis pia diſpenſatio cognoſcatur; in hoc tamen maximis videtur clareſcere indicijs, quòd Eccleſiæ ſuæ, in hac mortali conuerſatione pro æternæ vitæ præmio laboranti, tales

les eruditores defenſoreſque prouidit, quorum doctrinis & exemplis informari, quorum meritis & interceſſionibus poſſit in perpetuum adiuuari. Omnibus enim, qui in procinctu fidei poſiti, agone militiæ Chriſtianæ contra ſpiritales nequitias iugiter colluctantur, quid vtilius eſſe credatur, quàm illorum imitandas præ oculis habere virtutes, qui in eodem agone legitimè certantes, perpetuam adepti ſunt victoriæ coronam? Quid felicius, quàm eorum precibus muniri, quibus cuncta, quæ petierint, præſtanda Veritas ipſa promittit? De his enim loquimur, qui verè in Chriſto manentes, eiuſque in ſe verba manere facientes, illud conſequuti ſunt præmium, quod ipſe promiſit, dicens: Quodcumque volueritis, petetis, & fiet vobis. *Eccleſiam iuuant verbo, exemplo, patrocinio.* *Ioan. 14. 13.* *Ioan. 15. 7.*

2. Hoc equidem licet ad Apoſtolos ſpecialiter dictum ſit, pertinet tamen nihilominùs etiam ad alios quoſque excellentiâ ſanctitatis inſignes; illos præcipuè, qui Apoſtolorum tam meriti quàm officij ſucceſſione ſublimati, perenni refulgent gratiâ ſacri præſulatus. Ij namque tantò faciliùs à Deo quælibet impetrant, quantò ei & per puritatem conuerſationis, & per ſublimitatem ſacri ordinis appropinquant. Nec dubium quin plurimùm illorum preces apud Dominum valeant, quorum ipſe poteſtatem tantùm in cælo terrâque valere conceſſit, vt quidquid hîc ligarent, maneret ibi ligatum; quidquid hîc ſolue-

ſoluerent, eſſet protinùs ibi ſolutum. Prætereà illorum officij dignitatem ipſe inhabitator & conſecrator eorum Spiritus ſanctus oſtendit,
Malac.2.7. qui per Prophetam Malachiam loquitur, dicens: Labia Sacerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem requirent ex ore eius: quia Angelus
Apoc.1.20. Domini exercituum eſt. Hinc in Apocalypſi
Angeli & ſtellæ dicti Ioannis, Eccleſiarum Præſules non niſi Angeli vocantur, ſignati per ſeptem ſtellas, in Chriſti dexterâ demonſtratas. Sunt enim ſtellæ, quia virtutibus radiant; Angeli, quia mandata Diuinæ iuſſionis annuntiant. Conſtat igitur, eos non parum tranſcendere modum infirmitatis humanæ, quos toties Scriptura ſancta non dubitat Angelos appellare.

a 3. a Ipſorum verò in Eccleſiâ Principes & primi propagatores, Apoſtoli fuêre, qui poſt glorioſam Domini noſtri Ieſu Chriſti ad cælos aſcenſionem, iuxta promiſſionem ipſius, Sancti ſpiritus infuſione roborati, & ſcientiâ omnis veritatis inſtructi, in diuerſas mundi totius penè profecti ſunt regiones, verbum ſalutis annuntiantes vbique, & tam miraculorum ſignis, quàm prædicationum hortamentis, id in breui efficientes, vt, quemadmodùm egregius olim Propheta præcinuit; In
Pſal.18.5. omnem terram exiret ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Ex eorum igi-
Apoſtolorum ſucceſſores. tur ſalutaribus cæleſtibuſque doctrinis, quas ab ipſo fonte veritatis largiter hauſerant, Eccleſiaſticorum ordinum regula, diuini cultus

inſti-

inſtitutio,& tota Catholicæ religionis obſeruatio ſumpſit exordium. Poſt quos multi per orbem Eccleſiarum Præſules,illorum in omnibus veſtigia ſequuti, & eorum non minùs virtutum gratiam, quàm ordinis dignitatem adepti, eamdem tenuerunt in fide ſinceritatem,in moribus ſanctitatem,in doctrinæ ſtudio vigilantiam: quâ & fidelium mores corrigerẽt, & infidelium mentes ab errore conuerterent. In quo plures eorum tantùm Domino placuiſſe noſcuntur,vt clariſſimis vſque hodie miraculis coruſcare videantur.

4. Ex quorum glorioſo collegio vir magnificus & incomparabilis extitit ſanctitatis Liborius,Eccleſiæ Cenomanicæ Præſul,cuius modò propoſuimus vitam & tranſitum breuiter commemorare; vtile ac fructuoſum fore legentibus arbitrati,eius vitam actuſque cognoſcere,quem ſequendo,poſſint in Diuinâ ſeruitute proficere. Eius etenim vita nihil aliud erat, niſi quoddam cæleſtis conuerſationis indicium,Chriſtianæ religionis exemplum, virtutis ac fidei documentum. Vnde quoniam ipſe Dominicum illud impleuit præceptum,Luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum qui in cælis eſt; nobis in vitæ mortalis errore degentibus enitendum valdè ſolerti imitatione videtur, vt qui vitiorum & ignorantiæ tenebris obfuſcamur, luciſluis bonorum eius operum radijs illu-

S. Liborij vita fideliter ſcripta.

Matt.5.16.

illuſtremur. Nec nos quiſquam exiſtimet in eius laudibus à veritatis aut moderationis tramite deuiare, cùm nulla, niſi à veracibus ſcriptis ſeu relationibus comperta, proferamus: nec eum dignè à mortali linguâ poſſe laudari, ipſe, cum quo nunc immortaliter regnat, Deus viſibili palàm oſtenſione declaret. Teſtatur namque, cunctis eum virtutibus atque omni vitæ merito acceptum ſibi fuiſſe viuentem, dum defuncti reliquias euidentiſſimis miraculorum ſignis frequenter glorificare non deſinit.

miracula poſt mortem,

5. Ex quo datur intelligi, hac eum gratiâ nequaquàm in præſenti vita caruiſſe, quamuis inde ſpecialia litterarum indicia qualibet ex cauſsâ non habeantur. Siue enim, quod familiaris Sanctis omnibus ſemper humilitas perſuadet, vt ea quæ ſibi ante humanos oculos laudi & gloriæ videri valent, celari abſcondique deſiderent, hoc ipſe præ ceteris obtinuerit; ſiue geſta ſignorum virtutumque illius deſcripta quidem pleniùs, ſed caſu quolibet poſterorũ notitiæ ſubtracta fuerint, ſiue aliud quid cauſſæ fuerit ignorantes; liquidò tamen credimus, eiuſdem ſancti Spiritus gratiam, qui toties ante eius ſacroſancta pignora præclarum ſui chariſmatis donum, operationem ſcilicet virtutum, ad ipſius demonſtranda merita exhibere dignatur, eidem quoque in carne poſito minimè defuiſſe. Non tamen deſunt etiam certa de eius meritis apicum

quæ in vitâ, vel non ſcripta, vel deperdita:

moni-

monimenta. Habentur etiam geſta Pontificum eiuſdem, cui præfuit, Eccleſiæ Cenomanicæ, ſimplici eloquio, & abſque omni næuo figmenti, fideli narratione contexta; in quibus non plena alicuius eorum vitæ ſeries replicatur; ſed quis cui ſucceſſerit, cuius meriti fuerit, quot annis Eccleſiam rexerit, breuiter eſt annotatum. Huius verò ſacri ac pretioſiſſimi viri Liborij etiam tranſitus ex hac valle lacrymarum ad ſocietatem ſemper verè beateque gaudentium ciuium ſupernorum, quo contigerit ordine, latiùs indicatur. Extant & aliæ de eius ortu & vitâ litteræ ſtrictim exaratæ, de quibus omnibus vtiliſſimis quibuſque & veraciſſimis narrationibus defloratis, hîc eas, prout diuinitus facultas datur, paucis explicare conamur. *hæc vnde accepta?*

a *In MS. monaſterij Bödecenſis Canonicor. Regular. Ord. S. Auguſtini, è quo variantes lectiones nobis Ioannes Gamanſius noſter communicauit, hîc Prologi finis, Vitæ exordium erat.*

CAPVT II.

S. LIBORII *à primâ ætate ſanctitas; Epiſcopatus.*

6. Hic igitur ex Gallijs originem ducens, & parentum non ignobili ortus proſapiâ, clariſſimam *a* patriam ſuorum claritudine meritorum ampliùs illuſtrauit. Namque ab ætate primæuâ, maturum in bonis actibus *S. Liborius Gallus, nobilis, à puero grauis.* *a*

cor gerebat,neque illecebris voluptatum car-nalium,vt ætati lubricæ moris eſt, animo ce-dens, neque vitio leuitatis indulgens. Adeò verò ſeſe humilem & quietum & trementem ſermones Domini exhibebat, vt meritò ſuper illum ſancti Spiritus gratia requieuiſſe credatur,quæ illum ad ſacerdotij dignitatem, ac diſpenſationem ſacramentorum Dei, ad regimen fidelis populi nutriebat. Hæc etiam illius animo flagrantiſſimum diſcendi ſtudium inſpirauerat,quatenùs cæleſtium fluentis arcanorum, quæ multis erat quandoque largiter ructaturus, ipſius primùm præcordiorum intima ſalubriter implerentur. Neque vnquam peruerſo quorumdam more priùs voluit docere, quàm diſcere: ſed tamquam futurum ſe Doctorem præſagâ mente aduerteret,cunctarum ferè ſibi vtilium ſcientiam ſcripturarum ſatagebat intentus auditor acquirere,quas poſtmodùm, quibus opus eſſet,valeret facundus præceptor ingerere. Nec deerat ſagacis ingenij vigor,largam bono ſtudio efficaciam ſubminiſtrans:magnamque in teneris adhuc annis præclaræ indolis flores ſpem ſuauiſſimorum fructuum præbuère, quos abundanter conſtat poſteà prouenisſe. Denique ſimul cum proceſſu temporis, probitatis ac ſophiæ proficiens incrementis, ita in breui maturitatem virilis ornabat ætatis, vt acceptus apud omnes, & tam honore, quàm amore,dignus haberetur. Nec mirum: quippe

diſcendi auidus,

omnibus carus,

quippe quem nulli elatio proteruum, nulli aſperum liuor, nulli contemptibilem fecit ignauia: ſed humilitas etiam infimis coaptaret, caritas cunctis exhiberet affabilem & conformem, induſtria demonſtraret eum eſſe vas vtile in domo Domini, ad omne opus bonum paratum.

7. Poſtquàm autem tam vitam, quàm habitum ſæcularem, cæleſtium præmiorum intuitu, dereliquit, & verè à Domino in ſuam electus ſortem, Clero aſſociatus, ac officijs eſt functus Eccleſiaſticis, ampliùs totum ſe Diuino cultui viſus eſt mancipare. Studebat namque, quantùm fragili carnis ſarcinâ circumdatus potuit, cunctos actus cogitatuſque ſuos ad rationis normam dirigere, circumſpectus ac prouidus, dociliſque & cautus exiſtere, aduerſa vel proſpera æquanimiter ferre, animam ſupra temporalis periculi metum fortiter agere, nihilque niſi quod eſſet ante ſuperni examinatoris oculos fœdum, peccati ſcilicet maculas, formidare: habere de Dei bonitate fiduciam, ſecuritatem, conſtantiam, tolerantiam, firmitatem: prætereà nihil appetere pœnitendum, in nullo legem moderationis excedere, ſub iugo rationis cupiditatem moderari vel domare. Hinc modeſtus & abſtinens, caſtus & honeſtus, parcus & ſobrius ante Deum & homines permanebat. Iam verò in illo propoſitum æquitatis iuſtitiæque ſeruandæ, quis vnquam dignè valeat

Clericus factus ſanctiſſimè viuit:

explicare? Quis eius circa innocentiam, humanitatem & concordiam ſtudium, quis erga pietatem & religionem enarret affectum? Omnis eius animi meditatio, à rebus vanis & caducis remota, circa ſalutem animæ ac ſtatum vitæ perpetuæ verſabatur.

8. Proinde quia tantus in eo cæleſtis iubaris ſplendor celari diu non potuit, ſanctitatis eius ita rumor excreuit, vt totius inclytæ ciuitatis Cenomanicæ populi ad hunc ſibimet eligendum Pontificem, vnanimiter corda conuerterent. Nec dubium, quin ſe beatos fore arbitrarentur, qui talem habere Paſtorem ac Præſulem mererentur: cui ad docendum ſuppeteret linguæ diſertitudo, ad doctrinam exemplis firmandam vitæ rectitudo, ad exorandum pro ſubditis Deum meriti magnitudo. Vnde cùm memoratæ vrbis populum Antiſtitis ſui Pauacij viri ſanctiſſimi obitus ingenti, vt par erat, mœrore afficeret; conſolabatur tamen huius concorditer electi probitas, & firmata de illo apud omnes fiduciæ certitudo, quòd nemine Sacerdotum Chriſti eſſet inferior. Quinimò antiquam Iſraëliticæ gentis gratiam ſibi præſtitam gratulabantur; quia ſicut illis quondam, ablato & ad cælum rapto Eliâ Prophetâ ſanctiſſimo, Eliſæus duplici eius ſpiritu repletus ſucceſſit; ita ſpiritales B. Pauacij virtutes, in ſucceſſore Liborio repræſentandas, aut etiam duplicandas fore ſciebant. Quapropter gaudentibus cunctis,

eligitur Cenoman. Epiſcopus,

poſt S. Pauacium.

cunctis, Eccleſiæ Chriſti regimen, ad quod olim erat diuinitus præordinatus, iuxta morem canonicum aſſumpſit, regulariter Pontifex ordinatus.

a *Legenda pars ſecunda ;* patrum ſuorum lineam.

CAPVT III.

S. LIBORII *mores in Epiſcopatu, prædicatio.*

9. SVſcepto verò ſacerdotio, nihil ex ſtudio ſanctitatis, quam priùs exercuerat, dereliquit; ſed tamquàm lucerna ſuper candelabrum poſita, ita ille Diuinâ luce repletus, quò in eminentiore conſtitutus eſt loco, eò latiùs in domo Dei collatæ ſibi gratiæ notitiâ refulgebat. Neque illum tantæ dignitatis honores ſolitæ religionis mutare fecerunt mores, nec Eccleſiaſticorum occupationes negotiorum quidquam ex quotidianâ Diuinæ laudis & placationis ſeruitute prætermittere coëgerunt. Quinimò tantò eam inſtantiùs adaugere curauit, quantò iam non ſuæ ſolius, ſed multarum animarum ſalutis cauſsâ rectè ſe viuere debere ſciebat; quibus fruſtrà videbatur præeſſe, ſi non ſtuderet etiam monitis exemplíſque prodeſſe. Ob hoc igitur, nullius momenti ſpatium otioſè tranſigere volens, ſemper erat vtilibus intentus actibus, nunc lectio-

præclarè munus illud gerit,

numquàm otioſus,

lectioni diuinarum Scripturarum operam impendens, nunc orationi prolixiùs incumbens: interdum etiam rerum exteriorũ diſpoſitioni, prout ſuo conueniebat officio, prudenter conſulens atque proſpiciens.

10. Aſſiduè verò vigilijs & ieiunijs caſtigabat corpus ſuum, & in ſeruitutem redigebat, ne alijs prædicans, ipſe reprobus inueniretur. Erat enim prædicationis ſtudio valdè intentus, & tamquàm ſe noſſet gerere officium Apoſtoli, dicentis, Non enim miſit me Chriſtus baptizare, ſed euangelizare; atque ab eodem audiret, Prædica verbum, inſta opportunè, importunè; ita ipſe quotidie modis om-

1.Cor.1.17. nibus auditores ſuos ad vitæ rectitudinem

2.Tim.4.2. prouocabat. Cuius præcepta & monita id

aſſiduè prædicans, maximè populo grata & amabilia faciebat, quòd eius vitam in nullo doctrinæ contrariam deprehendebant; ſed quod illis ſectandum aſſerebat, euidentiſſimè in eius moribus

& eadem agens; agnoſcebant. Verbi gratiâ; qui elationem velut initium omnis peccati cauendam penitùs ab illo ſæpè didicerant, nullum eius indicium in illius actibus, in habitu, in vultu, in geſtu corporis, in ſermonis vſu ſentire potuerunt.

Galat.5.26. Audiebant ab eo: Non efficiamur inanis gloriæ cupidi; videbant eum verè pauperem ſpiritu, numquàm niſi in Domino gloriari. Audiebant ab eo, quòd inuidiâ diaboli,

Sap.2.25. mors introiuit in orbem terrarum: &, Putre-

Prou.14.30. do oſſium, inuidia: videbant eum affectu beneuo-

neuolentiæ gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus; aliorum proſpera vel aduerſa, ſua æſtimare. Audiebant ab eo: Ira enim viri, iuſtitiam Dei non operatur: videbant eum, omnem oſtendentem manſuetudinem ad omnes homines. Audiebant ab eo: Seculi triſtitia mortem operatur; videbant eum eſſe hilarem datorem, quem diligit Deus. Audiebant ab eo, auarum eſſe idolorum ſeruitorem; videbant eum rerum ſuarum erogatione largifluâ theſaurizare ſibi theſaurum in cælo. Deinde ſi quis eius parſimoniam, ſtrenuitatem, caſtitatemque attenderet, non alijs ad fugiendam vitiorum corporalium labem admonitionibus indigeret.

Iacob.1.20.

2.Cor.7.10.

Epheſ.5.5.

11. Ita pius gregis Dominici paſtor, commiſſis ſibi ouibus, adhibitâ curâ duplici, exhortationibus ſcilicet & exemplis, iter ad æternæ vitæ pabula quærenda, & ſpiritualium morborum dira contagia vitanda, demonſtrans, tantum ex eis lucrum acquiſiuit, vt, quod voce Dominicâ per Malachiam dicitur, de illo conuenienter valeat dici: Lex veritatis fuit in ore eius, & iniquitas non eſt inuenta in labijs eius. In pace & in æquitate ambulauit mecum, & multos auertit ab iniquitate. Verè enim multos ab iniquitate conuertens, & rectitudini vitæ fideique reſtituens, inter ſanctos Eccleſiæ Chriſti Doctores præclarum obtinet locum: quorum multimodam gratiam, & infinitam meriti excel-

multos conuertit,

Malach.2.6.

dignus encomiis, quibus Doctores ornat Scriptura:

 len-

lentiam, ipſe verus eiuſdem Eccleſiæ ſponſus, in Canticis Canticorum multiplici laude proſequitur: nunc eos ipſius ſponſæ collum, monilibus aſſimilatum, vocans; nunc tigna cedrina & laquearia cypreſſina cognominans; interdum labia, vittæ coccineæ, propter prædicationem Paſſionis Chriſti, ſimilia, ſeu fauum dulcedinis verbi Dei ſtillantia; nonnumquàm turrim Dauid, ob conſtātię firmitatem, eos appellans. Aliquando verò ibidem, ob nutrimentum paruulorum, quibus lacte opus eſt, mammæ dicuntur. Aliquando fauo ſimul & vino, aliquando decori turris eburneæ comparantur. Plerumque portæ Eccleſiæ nuncupantur: & propter variam vtilitatem, firmitatem, prouidentiam, contemplationem, dentium & oculorum nomine deſignantur. Præterea ipſi ſunt ſexaginta fortes, Salomonis lectulum ambientes: ipſi columnæ argenteæ, ſacri eloquij nitore fulgentes. Quarum omnium ſimilitudinum ſi quis myſteria perſcrutetur, profectò inenarrabilem huius ſanctæ Eccleſiæ Doctoris & eius ſimilium gratiam dignitatemque reperiet, cùm ſatis indicent hæc pauca, de pluribus ex illo cæleſti epithalamio ſumpta, quòd nihil his illuſtrius, nihil pulchrius, in ſponſæ laudibus decantandum Spiritus ſanctus inuenit. Qui etiam de eiſdem
Dan. 12. 3. per Danielem ita loquitur: Qui autem docti fuerint, fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti: & qui ad iuſtitiam erudiunt plurimos, quaſi

quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. Sed quoniam hujus clariſſimæ ſtellæ in erudiendis ſubditis feruorem pariter & ſplendorem oſtendimus, quibus virtutum radijs in alijs quoque rebus effulſerit, monſtrare curemus.

CAPVT IV.

Sacrarum rerum cura.

12. HAbuit vir ſanctus hoc præ ceteris tum temporis Pontificibus, religionis & Dei amoris indicium ſpeciale, quòd omnia, quæ ad eius laudem jugiter celebrandam & Eccleſiaſtici cultus officium pertinent, totis niſibus amplificare, prouehere atque adornare contendit: & exceptis his, quæ ſibi ſuiſque ad quotidiani victus & veſtitus neceſſaria, quibus ſolis contentus erat, vix ſufficere poterant, nec non & his, quæ ad egentium & inopum ſuſtentationem largâ manu ſolebat expendere, reliquos omnes reditus epiſcopalium poſſeſſionum, omnes quarumlibet rerum cenſus, qui ſibi ex omni ſuâ diœceſi debebantur, vel ſi quid ex fidelium donationibus conferebatur, ad exhibendum eccleſijs congruentem ornatum, & noua quoque oratoria in locis, quæ ad hoc opportuna videbantur, conſtruenda deputauit. Quorum conſtructionem primùm Diuinæ ſeruitutis multiplicandæ intuitu aggrediеba-

cultum Diuinum promouet:

templa ornat;

diebatur;dehinc etiam plebium commoditati pariter & ſaluti proſpicere piè meditabatur, vt ad eccleſias cum ſuis Sacerdotibus propè poſitas facilè confluere,orationum ſtudijs aſſueſcere, regenerationis gratiam conſequi,documenta ſacrę legis audire,cęleſtium ſacramentorum celebrationibus intereſſe,atque omnia Chriſtianæ religionis iura diſcere & exercere valerent: nec quemquam vllius moleſtiæ ſeu occupationis impedimentum exinde reuocaret, quò vniuerſos ad ſalutem animarum quærendam ipſa loci opportunitas inuitaret. Hac igitur intentione præter illas,quæ à ſuis prædeceſſoribus fabricatæ fuerant, decem & ſeptem ſacris ædibus nouiter conſtructis & dedicatis,ſuam parochiam ita omnem illuſtrauit, vt in qualibet eius parte populo degenti aliquam orationis domum vicinam eſſe conſtaret.Locorũ verò,in quibus eas conſtruxit, hîc nomina ponere dignum ducimus, quò religioſi operis memoria firmior,& fides certior habeatur. Vnam itaque ædificauit in Colinno,alteram in Siluiaco,tertiam in Raudatio, quartam in Campogeneſto,quintam in Conedaco, ſextam in Aciaco, ſeptimam in Aloncianno, octauam in Sangunno, nonam in Sabonario, decimam in Bonâ,vndecimam in Luciâ,duodecimam in Lugdunâ, tertiamdecimam in *a* Marſone, quartamdecimam in Paliaco, quintamdecimam in Magitto, ſextamdecimam in Nouiliaco,

17. nona ædificat:

a

liaco, ſeptimamdecimam in Comnis.

13. Quibus ritè perfectis & decenter adornatis, ac Sacerdotum & inferioris ordinis Clericorum iugi prouidentiæ commendatis, obſeruandum omnino cenſuit, ne qua ibidem legitimis horis die noctuque ſacrorum intermiſſio fieret officiorum, quibus ſanctæ & indiuiduæ Trinitati debitæ gratiarum actiones & laudes referrentur. Deinde vt vnitati & concordiæ totius populi commiſſi conſuleret, atque omnia illius diœceſeos loca Deo dicata, cum vniuerſis ad ſe pertinentibus, antiquæ & principali ſuæ Sedis eccleſiæ, velut vni capiti & matri omnium, ſubdita monſtraret eſſe debere, decreuit vt illuc ex reliquis omnibus Eccleſijs per annos ſingulos cenſus perſolueretur, certus ſcilicet numerus librarum ceræ atque olei, prout illis offerendi facultatem ſuppetere ſciebat. Æquum tamen omnibus eiſdem locis debitū impoſuit; hoc eſt, vt ex vnoquoque redderetur vna ceræ libra, & olei duæ, præter id, quod cuſtodibus præfatæ principalis eccleſiæ dari conſtituit. Ex quo verè ſancta & religioſa intentio beati viri ſatis apparet, quòd non ſibi aurum vel argentum, ſeu quodlibet earum rerum, quæ mundum amantibus pretioſa, ipſi verò, velut cæleſtia deſideranti, omnino erant contemptibilia, coacertuauit; ſed ea magis Eccleſiæ dari conſtituit, quæ ad luminaria iugiter in eâ concinnanda copiam darent. Nam quoniam

ſacra officia aſſiduè in ijs fieri iubet,

& ab ijs cenſum pendi ad luminaria Cathedr. eccleſia:

ipſe

ipſe fuit templum veri luminis, hoc eſt, Spiritus ſancti, etiam corporalis lucis ornatum manufactæ domui Dei noluit vnquã deeſſe.

14. Manſit autem in Epiſcopatu annos quadraginta & nouem: in quibus feciſſe legitur ordinationes nonaginta & ſex; ordinaſſe verò Preſbyteros ducentos decem & ſeptem, Diaconos centum ſeptuaginta ſex, Subdiaconos nonaginta tres; reliquorum quoque graduum miniſtros, quantum ſacris officijs congruum & ſufficiens eſſe videbat. Præthereà habuit bonum teſtimonium etiam ab his, qui foris ſunt: ita vt hoc quoque ſpecialiter de illo præfata referant ſcripta, quòd ſtuduerit Deo in omnibus dulciter famulari, & in rebus Eccleſiaſticis Deo & hominibus bonis oppidò placere. Vnde liquidò patet, ſic eum religionis conſtantiam ante Deum ſeruaſſe, vt tamen proximorum oculos non offenderet: ſic humano foris placuiſſe iudicio, vt Diuinis obtutibus non diſpliceret in occulto. Ita per omnia verus Dei cultor illi meritò Pontifici comparatur, quem ſine querelâ Domino ſeruijſſe Euangelica laudat hiſtoria: niſi quòd hic tantò præſtantioris fuerit ſacerdotij Præſul, quantò figuram veritas, quantò legem veterem noua Chriſti gratia tranſcendit. Illo denique præſulatu functi, animalium cruores immolabant: huius ſacerdotij primus auctor & Pontifex, per proprium ſanguinem introiuit ſemel in ſancta.

ſacros miniſtros ordinat:

etiam laicis ſe probat.

Luc. 1. 6.

Et

Et tamen in officio diſpari fuere Pontifices iſti, ſanctitate pares, ambo Euangelicâ laude digni, ambo iuſti ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & iuſtificationibus Domini ſine querelâ.

a MS. *Corſend,* Marſano. *Nonnulla horum vicorum aut oppidorum nomina aliter paullò in 2. Vitâ expreſſa.*

CAPVT V.

S. LIBORII *obitus, ſepultura, miracula.*

15. CVm autem Diuinæ Maieſtati complacuit, poſt tam diuturna tot annorum certamina, victorem hoſtis antiqui, militem ſuum æterno præmio glorificare, anno quinquageſimo Epiſcopatus ſui, corporis eum moleſtiâ ita fatigari permiſit, vt adeſſe ſibi diem exitus ſui non dubitaret. Qui annus illi verus extitit Iubilæus, quem in eodem numero annum remiſſionis appellans, vnumquemque in eo redire ad familiam, & ad poſſeſſionem ſuam lex Diuina præcipit. Nam & ipſe quò minùs ſe dubitaret ad requiem tendere, poſt ſeptem ſeptimanas annorum, ex quo conſtitutus eſt ſuper familiam Domini, adhuc in terris poſitam, ad eam quæ in cælis eſt, lætus vocari meruit, vt poſſideret terram, quam manſuetis & mitibus Veritas repromiſit.

morbo correptum

Leuit. 25. 10.

Matth. 5. 4.

16. Eodem tempore S. Martinus Epiſcopus

S.Martinus Angelico monitu, viſit pus Turonenſem regebat Eccleſiam, vir Apoſtolicis clarus omnino virtutibus: cui inter illa, quibus aſſiduè frui ſolebat, Angelicæ collocutionis myſteria, etiam hoc ex Diuinâ reuelatione præceptum eſt, vt ad vrbem Cenomanicam pergeret, atque ibidem in infirmitate poſitum Dominum viſitaret. Vnde animaduertens, hanc Domini infirmitatem de aliquo membrorum ſuorum intelligendam, Matth. 25. 36. de quibus ipſe dicturus eſt in iudicio, Infirmus fui, & viſitaſtis me; cœpit illicò feſtinus ad memoratam pergere ciuitatem. Cui cùm iam appropinquans, iuxta vineam quamdam iter ageret, vidit eminùs in eâ ſtantem Clericum gradu Subdiaconum, *a* Victurium nomine, operi quidem, *b* quodcumque ibi agendum erat, ſtudioſiùs inſudantem, ſed nihilominùs frequentatione pſalmodiæ laudes Domini decantantem. *S. Victurium illi ſucceſſurum prædicit.* Hic erat diſcipulus S.Liborij, atque in ipsâ ſuæ continentiæ mentiſque & habitus humilitate, bonæ inſtitutionis magiſtri optimi clarum præbebat indicium. Quem intuens S. Martinus, reuelante ſibi Spiritu ſancto hunc eſſe futurum ibi Epiſcopum, his eum verbis ſalutauit, dicens: Aue noſter Pontifex. Dehinc illi baculum ſuum dedit, atque ita concito gradu, in vrbem properauit. In quâ inueniens ſanctum & verè Deo dilectum Præſulem iam in extremis poſitum, & cæleſti tantùm gaudio, quò iturus erat, intentum, cum ineffabili ab eodem lætitiâ

tiâ ſuſceptus eſt. Hîc verò neceſſe eſt,vt noſter ſermo deficiat:quia neminem dignè conſtat poſſe referre,quàm diuina,quàm ſpiritualia, quàm cæleſtia fuerint eorum colloquia; cum quâ ſe exultatione mutuò viderint, quo mentis affectu ſuam ad tempus ſeparationem ferre potuerint.Erant enim ambo Chriſti militum excellentiſſimi duces, ambo crebris de diabolo triumphis glorioſi. Sed alteri iam reddendum erat præmium ſempiternum, alteri aliquamdiu differendum, & adhuc pro caſtris Dei fuerat decertandum. *piis colloquiis Liborium animat,*

17. Igitur B.Liborius, præſente ſibi tanto conſolatore, ſuarumque exequiarum prouiſore,*c* decimo Kalendarum Auguſtarum die lætus migrauit ad Dominum. Cuius venerabile corpus S.Martinus cum honore congruo ad eccleſiam extra vrbem poſitam duci, & in eâ ſepeliri fecit: quam primus eiuſdem Sedis Antiſtes,Iulianus nomine, conſtruxit, & in honore *d* duodecim Apoſtolorum dedicauit. Decebat enim, vt qui Apoſtolorum in terrâ ſucceſſor, & in cælis eſſe meruit conſors, in eorum quoque eccleſiâ communi cum illis memoriâ coleretur.Sequenti verò die vir Dei Martinus populum omnem, qui ad tanti viri exequias copioſus nimis & innumerabilis conuenerat, & internum amorem erga Paſtorem ſuum largiſſimis lacrymarum fontibus teſtabatur, in eccleſiam conuocans, ſanctæ admonitionibus doctrinæ conſolabatur, *& ſanctè mortuum ſepelit.* *c* *d*

eiſque præfatum Victurium ordinauit Epiſcopum.

Liborius poſt mortem miraculis illuſtratur.

18. Tradunt quoque litteræ ſuperiùs memoratæ, multa quidem S. Liborium in hac vitâ feciſſe miracula, ſed multò plura poſtmodùm ad ſepulcrum eius fuiſſe diuinitus oſtenſa, licet ob multitudinem ſuam nominatim expreſſa non ſint. Quod nos facilè credimus ex his, quæ oculis noſtris videre meruimus, poſtquàm ad nos ſacrum tranſlatum eſt corpus, ſicut, adiuuante Domino, ſequens huius operis textus enarrabit. Nam quoniam ipſe verè fuit organum Spiritus ſancti, per ipſius nunc operationem ante eius reuerenda pignora virtutum ſigna ſæpius oſtenduntur; curationes ſcilicet debilium, ſalutes languentium, expulſiones immundorum ſpirituum; præſtante ipſius gratiâ, qui eſt fons & origo bonorum omnium, Deus & Dominus noſter, qui in Trinitate inſeparabili viuit & regnat per infinita ſecula ſeculorum, Amen.

a *Alij* Victorem, Victurum, Victorium *vocant. Colitur* 25. Auguſti, *uti teſtatur* Coruaſſerius; *ad* 1. Septemb. *alter* Victorius, *eius filius.*

b MS. *Bod. addit*, vinearum. *Non ſatis eam interpolationem patiuntur ſequentia verba*, quodcumque ibi agendum erat: *etſi ex* S. Victorij *Vitâ conſtet, eum* operantem in vineâ *repertum à S. Martino.*

c *Diſſentiunt alia eius* Acta, *vt ſuprà* §. 1. *diximus, colitur ſaltem hoc die.*

d Vita *primo loco relata, ſolùm habet* Petri & Pauli.

LIBER SECVNDVS.

TRANSLATIO S. LIBORII.

CAPVT I.

Scriptionis cauſſa. Epiſcopatus primi in Saxonia.

1. DEſcriptis ſuperiori libello vitâ & tranſitu pretioſiſſimi Confeſſoris Chriſti atque Pontificis Liborij, nunc ſecundùm tuam, *a* Biſo, Præſul egregie, iuſſionem, ad exponendam ſeriem Tranſlationis eius ſacratiſſimi corporis, & oſtenſa per eius merita virtutum *b* inſignia, pro conceſsâ diuinitus facultate, ſtylum mentemque conuertimus; excitante ſtudium noſtrum penſatione ſolicitâ, qualiter vobis obtemperare, quantum deferre debeamus, maximè cùm eorum officij dignitate ſublimatos, quibus Diuinâ voce dicitur, Qui vos ſpernit, me ſpernit, non dubitetur, vos minimè ſine Dei contemptu poſſe contemni. Proinde ad retexendas cum laude debitâ virtutum operationes, per quas ſancti Spiritus gratia

Biſonis Ep. iuſſu ſcripta hæc hiſtoria.

a

b

Luc. 10. 6.

gratia ſolet electorum merita declarare, eo, quo te præcipiente huic operi inſiſtere debuimus, nullum opportunius tempus occurrit: appropinquante videlicet ſacrâ ſolennitate aduentus eiuſdem Spiritus Paracleti, qui B. Liborij & in hac vitâ manentis inhabitator apparuit, & nunc ipſius ſanctitatis per miracula index & glorificator exiſtit. Cuius nos ad ſuſceptum opus auxilium haudquaquàm inefficacibus votis inuocaturos ſperamus, præſertim cùm non aliud, quàm quod ipſe adueniens, mentibus, quas repleuit, ad proferendum inſpirauit, Dei ſcilicet magnalia loqui, & ipſum mirabilem in Sanctis ſuis monſtrare conemur. Sed antequàm ad rei geſtæ ordinem veniamus, cauſſam Tranſlationis memoratæ, atque exordium conſtructionis eccleſiæ, quæ tanto cælitus illuſtrari meruit theſauro, referre breuiter congruum arbitramur.

circa Pentecoſten inchoata.

2. Igitur vbi primùm glorioſæ memoriæ Carolus Imperator, concertatione longiſſimâ, & varijs præliorum euentibus, cum gente Saxonum exactis, illos ferro edomitos Chriſti fidem ſuſcipere fecit, ſuoque addidit imperio, clarum illicò dedit indicium, quâ fretus intentione, tam diuturnum laborem infatigabilis ferre potuerit. Siquidem, vt in c libello vitæ ipſius legitur, triginta & tribus continuis annis bellum cum eadem gente geſſit. Quâ tandem partim armis, partim liberali-

Carolus Magnus, Saxoniâ domitâ.

c

tate

tate, per quam maximè Primorum eius animos ſibi deuinxerat, ſuperatâ, totum exinde ſuum ad hoc contulit ſtudium, vt pro tantarum ſaluatione animarum populi, poſt tot ſecula cultum dęmonum relinquentis, fructum ſui laboris ex Dei remuneratione conſequeretur. Et vt ſe magis Chriſtianæ religionis, quàm regni ſui dilatandi cauſsâ, tantæ rei difficultatem aggreſſum oſtenderet, eccleſias per omnem regionem illam, ad quas rudis in fide populus confluere doceretur, & ſacramentis cæleſtibus initiari conſueſceret, ſub quantâ potuit celeritate conſtrui fecit: atque parochias diligenti ratione ſuis quaſque terminis ſeruandas deſignans, quia *d* ciuitates, in quibus more antiquo Sedes Epiſcopales conſtituerentur, illi penitùs prouinciæ deerant; loca tamen ad hoc, quæ & naturali quadam excellentiâ & populi frequentiâ præ ceteris opportuna videbantur, elegit.

templa multa extruit;

d

3. Tum verò vix reperiebantur, qui barbaræ & ſemipaganæ nationi Præſules ordinarentur. Cuius interdum ad perfidiam relabentis cohabitatio, nulli Clericorum tuta videbatur: cui Eccleſiaſticum officium, & quidquid ad rerum Diuinarum pertinet cultum, non ſolùm deerat, verùm ignotum omnimodis erat. Quocircà vnamquamque prædictarum pontificalium Sedium cum ſuâ diœceſi ſingulis aliarum regni ſui Eccleſiarum Præſulibus commendauit, qui & ipſi, quoties ſibi

&c. quia vrbes non erãt, in pagis epiſcopatus erig git,

quos aliarum Sedium Epiſcopu commiſit:

vacaret, ad inſtituendam confirmandamque in ſacrâ religione plebem, eò pergerent, & ex Clero ſuo perſonas probabiles cuiuſcumque ordinis, cum diuerſo rerum Eccleſiaſticarum apparatu, ibidem manſuros iugiter deſtinarent. Et hoc tamdiu, donec annuente Domino ſalutaris illic fidei doctrina conualeſceret, & ita Diuini vſus miniſterij proueheretur, vt proprij quoque in ſingulis parochijs dignè & fiducialiter poſſent manere Pontifices.

Biſo Ep. Paderborn. 4.

a Biſo *quando ſederit, ſuprà indicauimus §. 2. tempore nimirùm* Ioannis VIII. *Papa, vt ſcribit Gobelinus Perſona. Coſmodromij atate 6. cap* 45. *Sedit verò* Ioannes *à* 14. Decemb. *an.* 872. *ad* 15. *Decemb.* 882. Biſo *autem* rexit ipſam Eccleſiam Paderſontanam, *inquit idem*, annis XXIII. *Hic à* Carolo Craſſo *Imp. vt refertur in Vitâ* S Meinvverci *Ep. Paderborn. quam* v. *Iunij dabimus, an.* 885. electionem Epiſcoporum inter eiuſdem & ab eiuſdem Eccleſiæ filijs faciendam impetrauit. *Idem corpus* S. Meinulphi, *vt dicemus ad eius Vitam* v. *Octob. tranſtulit temporibus* Arnulphi *Imp. qui rerum potitus eſt à fine anni* 887. *ad an.* 900.

b MS. *Corſend* Signa.

c *Dedimus* 28. *Ianuarij* S. Caroli Magni *Vitam per Eginardum. Tomo* 2. *Sriptorum Francic. Andrea Ducheſnij in varijs Annalibus Francorum pleniùs referuntur eius res geſta.*

d *Gobelinus cap.* 38. *atat.* 6. in totâ patriâ illâ non erat locus muris cinctus; paucis caſtris exceptis.

CA-

CAPVT II.

Primus Paderbornenſis Epiſcopus B. Hathumarus.

4. INter omnia verò loca, conſtituendis principalibus Eccleſijs in hac,de quâ loquimur,prouinciâ deſignata *a* Paderbornenſis Sedes ſpeciali quadam dignitate præcellit, habens ampliſſimam circumquaque planitiem,nemorum tamen frequenti & variâ diuerſitate ſufficienter ornatam, agros vberes, & frugum omnium feraciſſimos. Cui adiacet à læuâ in ipſo mœnium proſpectu ſilua, multis paſſuum millibus in longum latumque diffuſa, adeò pecorum & armētorum paſcuis, apiumque ſeruandarum vſui opportuna; vt illi non diſſimilis videatur regioni, quam ſacræ litteræ vocant Terram lacte & melle manantem. Accedit ad ornamentum loci ſaluberrimorum fontium, intra ipſum oppidum in vnum pariter alueum confluentium, incomparabilis tam ſpecies,quàm numeroſitas; in tantùm, vt eorum *b* latitudini & amœnitati ſimiles eſſe alibi minimè compertum habeamus. Nec deſunt hinc inde & alia flumina, vtilitatum, quæ ab his petuntur, largiſſima. Aër ibidem & aura placidior, &,licet in frigido terrarum tractu, naturali gratiâ temperatior, citiùs quàm in alijs illarum regionum

Paderbornæ, ſita amœno loco, *a*

fertili,

b

ſalubri,

partibus, maturitatem cunctorum fructuum afferre conſueuit. Præterea pagus ipſe, vt & noſtra memoria, & veterum relatio teſtatur, viris omni nobilitate generis animiq́ue ſemper inſignibus abundabat: vt non eſſet dubium, quin patria ciuibus, & ciues patriæ congruerent, ac ſibi vtraque viciſſim ornamento forent. Et hæc quidem pauca de pluribus, hinc à nobis non ex ſuperfluo dicta animaduertet, qui Chriſtianiſſimi Principis ex hoc quoque in Deum deuotionem comprobabit, quòd ea, quæ ex tantâ locorum amœnitate iure belli acquiſita, ſub ſuâ potuit tenere ditione, Diuino magis ſeruitio, quàm ſuis deputauerit vſibus. Tamen interdum, pro varijs gentis eiuſdem vtilitatibus generale *c* placitum habiturus, illic populi conuentum fieri iuſſit, & hac ibidem cauſsâ aliquamdiu ſolebat immorari.

conuentum habet:

c

5. Nam & vir ſanctiſſimus & verè Apoſtolicus Papa Sedis Romanæ, *d* Leo nomine, iniuſta ciuium odia perpeſſus, illic eum adijt, pro ſedandis contra ſe ortis ſimultatibus, imperialem opem quæſiturus. A quo cum ingenti vt par erat, honore ſuſceptus, religioſum eius ac ſalutare Chriſtianitatis dilatandæ ſtudium nobiliter inchoatum, Apoſtolicâ auctoritate firmauit, atque in Eccleſiâ tunc ibidem nouiter conſtructâ *e* quoddam altare conſecrans, adorandas in eo reliquias Protomartyris Stephani, quas ſecum Româ detulerat, collo-

S. Leonē III. Papam ibi excipit.

d

à quo ara dicata, collocata reliquia

e

collocauit; fiducialiter id Principi promittens,quòd oratorium illud,tanti Martyris patrocinio munitum,non vlteriùs paſſurum foret iniuriam, quam, ipſo referente, priùs ei contigiſſe cognouit; vt videlicet ob incolarum loci perfidiam & odium in religionem Chriſtianã,aliquoties *f* igni traderetur. Et ob hanc maximè cauſſam eaſdem reliquias ibi rogatu Imperatoris recondidit,non ſine effectu congruo fiduciæ ſponſioniſque ſuæ, cùm nihil tale poſtmodùm illic perpetratum eſſe certiſſimum ſit. *ad fidei ſecuritatem: f*

6. Hoc igitur ordine Paderbornenſis Eccleſiæ Sedes epiſcopalis tam Imperatoriâ ſanctione, quàm Apoſtolicæ benedictionis auctoritate primitus conſtituta, ob cauſſam ſuperiùs memoratam commendata fuit aliquamdiu tuitioni Præſulum cuiuſdam caſtelli orientalis *g* Franciæ, quod ſermone barbaro Wirtziburg appellatur. Sub quorum regimine ſtatus rerum ipſius parum proficere potuit: quippe cùm loca ipſa longâ inter ſe terrarum intercapedine diſtarent, & Præfatos Præſules rarò hanc nouellam Eccleſiam inuiſere,vel occupatio permitteret,vel commoditas ſuaderet. Neque enim ibi deerant negotia, quibus procurandis inſiſterent, neque huc pergendi laborem paruum faciebat itineris longitudo. Ibi res neceſſariæ ſufficientes erant & ordinatæ: hîc & tenues,& cum difficultate nouiter ordinãdæ. *eum Epiſcopatũ VVirtzeburgenſis regit: g*

7. Quocircà meritò vtilius viſum eſt, hanc Sedem ſuum per ſe habere Antiſtitem, qui non alibi occupatus, hîc tantùm agendis rebus præſens inſudaret. Erat tunc temporis in Clero Wirtziburgenſi vir magnæ humilitatis
i atque modeſtiæ, *i* Hathumarus nomine, de gente noſtrâ, hoc eſt, Saxonicâ, oriundus: qui cùm adhuc puer eſſet, belli tempore Carolo Imperatori obſes datus, illic ſeruari iuſſus eſt. Vbi poſteà tonſuratus, ac ſtudijs litterarum traditus, in virum perfectum moribus & eruditione profecit. Hic ex præcepto Principis primus eſt Paderbornenſis Eccleſiæ ordinatus Epiſcopus. Poſt cuius ordinationem pau-
k cis annis tranſactis, *k* idem glorioſiſſimus Princeps ab hac luce migrauit. Cuius incomparabilem in omni virtutum gloriâ præſtantiam licèt libellus de vitâ eius conſcriptus pleniſſimè referat, nos tamen hîc aliquid de eo vel breuiter dicere, ipſius in nos beneficij magnitudo ſuadet. Quem arbitror noſtrum iure Apoſtolum nominari: quibus vt ianuam fidei aperiret, ferreâ quodammodò linguâ prædicauit. Qui cùm toties victoriâ potitus, quoties in procinctu poſitus, multas ſibi gentes, multa regna ſubiecit; conſtat tamen eum glorioſiſſimè etiam de diabolo triumphaſſe, cui tot animarum millia, priùs ſub eius tyrannide captiua, in conuerſione noſtræ gentis eripuit, & Chriſto Domino acquiſiuit. A quo illum recipere præmium & confidimus, & opta-

dein Hathumarus, Epiſc. Saxo, olim obſes datus Carolo,

verè Apoſtolo Saxoniæ:

optamus, vt fruatur in cælis Apoſtolorum conſortio, quorum functus eſt in terris officio.

a MS. *Corſendoncanum*, Padaburnenſis. *Variè huius vrbis nomen effertur ab antiquis Scriptoribus:* Patresbruna, *&* Patresbrunnas *appellatur in Ioannis Tilij annalibus minoribus; in auctoribus* Patresbrunna, *&* Patrisbrunno: *in fragmento annalium Alex. Petauij,* Padresbrunnon, *&* Padresburnon: *in annalibus Loiſelij* Paderbrunnen *(vti & in alijs quibuſdam) &* Padabrunno: *in Vitâ Caroli Magni per incertum*, Paderburnen, *&* Paderburnum: *in eiuſdem Vitâ per monachum Egoliſmenſem*, Paderbrunnem, *&* Padabruno: *in Poëtâ Saxone* Pathalbrunnon: *apud Eginhardum*, Padabruna: *in Vitâ Ludouici Pij*, Patrisbruna: *in hiſtoriâ constructionis noua Corbeia*, Patherbruna: *in Annal. Fuldenſ.* Padrabrunno, *&* Padraprunno: *in hiſtoriâ Tranſlationis S. Viti* Patherbronna. *Gobelinus cap. 38. nominis etymon exponit. Oritur enim illhic fluuius, qui* Pader *dicitur, ex tribus fontibus, quorum ſinguli* Pader *appellantur. Quare idem Gobelinus ſuprà,* Eccleſiam Paderfontanam *dixit.* Born *namq; aut* brunn, *ſiue* borne, *&* brunne *Teutonicè* fontem *ſignificat. Quidam fluuio huic nomen indidiſſe Carolum Magnum aiunt à* Pado *Italia fluuio, ex tribus itidem fontibus, in vnum coëuntibus alueum, orto. Refellitur id ex S. Ludgero, qui in Vitâ S. Svviberti* I. *Martij, inter Saxones VVerdenſe monaſterium an.* DCCLXXVIII. *populatos recenſet nefarium quemdam* Ogellum Ooſterbach de Paderborne: *atque ex Poëtâ Saxone infrà citando, qui vetuſtum fuiſſe vrbis nomen ſignificat, ergo & fluuij, à quo vrbi nomen. Alij à Romanis, cùm ijs in locis caſtra haberent, factum volunt, ob eamdem* Padi *ſimilitudinem. Quod vt abſque veteri auctore affirmare mihi non eſt animus, ita conſentaneum rationi vſuiq; non inficior; & accolarum traditione celebratum. Vix* XV. *ſtadia progreſſus*

Paderbornæ nomen variè expreſſum:

ductum à fonte

greſſus Pader, *ad* Niehuis *arcem à* Theodorico Furſtenbergio *Ep. conſtructam & oppidulum*, Lippæ *miſcetur, ſat tenui riuo, alteriq; ; ac deinceps* Lippæ, *ſiue* Lippiæ, *aut* Lupiæ, *ſeu* Luppiæ *retinet nomen, donec in Rhenum ſeſe ad* Weſaliam *oppidum exoneret. Locum in quo* Lippa *ac* Pader *coëunt, vel ipſam (vt tunc erat) Paderbornam, ita deſcribit Auctor carminis de* Leonis III. *Papa ad* Carolum *aduentu:*

Patræ, *ſiue* Padi *ſt.*

Eſt locus inſignis, quo Patra & Lippa fluentant,
Altus & in nudo campo iacet, vndique largo
Veſtitus ſpatio: celſo de colle videri
Namque poteſt legio omnis & hinc exercitus omnis,
Caſtra Ducum, & Comitum; radiantiaque arma virorum.

Qui hîc Patra, *in Vitâ* S. Adelardi *per S. Paſchaſium Ratbertum 2. Ianuar. cap. 16. nu. 66.* Pater *appellatur. ita enim deſcribitur Corbeiæ Saxonicæ ſitus:* Eſt autem locus, pergentibus ad ortum ſolis de Fonte Patris, ſitus ſupra littus Wiſiræ, *&c. Franciſcus Irenicus l. 12. Germanica Exegeſeos* Padam *vocat.*

Fonteq; multiplice:

b *Tres præcipui* Padæ, *ſiue* Padi, *aut* Padulæ, *fontes; qui è rupe omnes prorumpunt intra ipſam vrbem: intra quam in vnũ alueum coëunt, ac fluuium profundum latumq; conficiunt, qui æſtate frigidiſſimus, hieme vtcumque calidus eſt. Trium horum fontium vnus ita profundus eſt, Gobelino teſte, vt ab aqua ſuperficie ad fundum pedes eſſe 98. teſtati ſint qui explorarant. Alij præterea fontes in eadem ipſâ vrbe orti, aquis ſuis* Padum *augent: ex vnius, qui maximè Auſtralis, aquâ præſtans coquitur cereuiſia, qua etiam vim medicam habere contra calculum creditur.*

Fontes eo tractu aciduli:

Extra vrbem alij fontes ac riui, ſanè memorandi: nam præter tres circa Driburgum, *aliumq; propè* Ludam *oppidum, acidulos ac medicatos fontes, à Matthæo Meriano in Topographiâ VVeſtphaliæ relatos, maximè mirabilis qui* Bolderborna, *ſiue* Bulterborna *appellatur, iuxta* Aldenbekam *pagum. Hic æſtum quemdam*

dammarino ſimilem patitur : nam XXIV. *horarum ſpatio bis aquas ſuas reſorbet, ac poſt ſex horas denuò eru-ctas ingenti cum ſtrepitu, vnde & nomen accepit* : Bolderen *enim, ſiue* bulderen, *Teutonicè, cum ſtrepitu blaterare aut detonare dicimus. Tam copioſum tamen* Bolderborna *riuum profundit, vt is non longè à ſuâ ſcaturigine ternas molarum rotas circumagat. Sed aliquanto ſpatio progreſſus in terram penitùs ſubſidit. Idem alijs duobus riuis eodem tractu accidit : quorum alter* Svvancium *pagum præterfluit, haud procul* Paderbornâ, *ac paullò pòſt terrâ ſe condit: alter inter oppidum* Lechtenauiam, *ac pagum* Steinem *Retulit mihi* Ioannes Grothuſius *noſter, ſe, cùm iſthac iter faceret, animaduertiſſe: q; mergi fluuium illum, propiùs acceſſiſſe, & ſilicibus glareâque ſubmotis, nullam perſpexiſſe, quo abſorberetur, foramen; ſed aure ad terram admotâ, vnà cum ſocio, audiſſe ingentem ſtrepitum ac colliſionem velut in cellam delabentium aquarum. An hi amnes Paderbornæ, aut alibi, denuò prorumpant, vt tradi ab aliquibus ſcribit Merianus, fruſtrà quæram, quod latere voluit Auctor naturæ.* *Bulderborna fons reſorbetur, vti & riuus ex eo ortus, & alij duo.*

c Placitum *paſſim pro conuentu iudiciali, ſiue conuentus loco, vſurpatur in media ætatis ſcriptoribus. Exempla plura reperies in Gloſſario Frid Lindenbrogij ad Codicem legum antiquarum. De conuentu ad Paderbornam, quod huc facit, ita ſcribit Poëta Saxo lib.* 1. *annal ad an.* 777. Placitum, *ſiue conuentus, Francorum ad Paderbornam, an.* 777.

—— Conuentum placiti generalis habere
Cum Duoibus ſe velle ſuis denuntiat illic.
Tanto concilio locus eſt electus agendo,
Quem Pathalbrunnon vocitant, quo non habet ipſa
Gens alium naturali plus nobilitate
Inſignem, qui præcipuè redimitus abundat
Fontibus, & nitidis & pluribus, & trahit inde
Barbaricæ nomen linguæ ſermone vetuſtum.

Meminêre magni placiti iſthic eo anno habiti Annales Tiliani, quod Loiſeliani & monachus Egoliſmenſis

ſynodum

ſynodum publicam *appellant*; *Vita Caroli magni per incertum*, ſynodum, & concilium publicum; *Egi-*
an. 785. *nardus* generalem populi conuentum. *Iterum an.* 785. placitum habuit ad Padiesbrunnon cum Francis & Saxonibus, *vt habet Fragmentum annal. Alex. Petauij, ſiue, vt Loiſeliani*, ſynodum publicum celebrauit; *aut, vt Vita eius per incertum*, concilium publicum tenuit. *De ſecundo hoc conuentu agunt cum Eginardo ceteri Scriptores. De tertio, an.* 799. *mox di-*
799. *cemus. Ibidem* Ludouicus Pius *an.* 815. *conuentum*
815. *habuit, vti idem Eginardus auctor eſt, & alij infrà. Pij quoque filius Ludouicus Rex Germaniæ, vt habent*
845. *Annales Fuldenſes, an.* 845. in Saxonia apud Padraprunno generale placitum habuit.

d Leo III. *is fuit, de quo ad* XII. *Iunij. Extat de eius ad* Carolum *aduentu poëma elegans tom.* 2. *Francicor. ſcriptor. Quâ de re ceteri quoque agunt annales, qui & memorant ſanctiſſimo Pontifici manus à populo Roma-*
S. Leo III. Papa *no iniectas in publicâ ſupplicatione, oculos erutos, linguamq; exciſam; ſed virtute Diuinâ & hanc & illos ei reſtitutos.*

Indulgentias concedit Paderbornæ. e *Gobelinus addit*: Viſitantibus eamdem capellam in anniuerſario dedicationis ipſius, qui eſt VIII. Decembris, de benignitate Sedis Apoſtolicæ magnas Indulgentias conceſſit. *Extat etiamnum in cryptâ illud altare* S. Stephani *De eo Vita S. Meinvverci Ep. Paderborn.* 5. *Iunij cap.* 1. in cryptâ ibidem nouiter conſtructâ, quoddam altare conſecrans, *Leo Papa*, adorandas in eo Protomartyris Stephani reliquias, quas Româ ſecum attulerat, in priuilegium Apoſtolicæ conſecrationis collocauit.

Paderborna combuſta an. 1000. f *Non planè ab omni incendio immunem fore Paderbornenſem Eccleſiam vaticinatur ſanctus Pontifex, ſed quod incolarum loci perfidia, odiumq; in religionem Chriſtianam, excitaſſet. Alioquin, vt in citatâ S. Meinvverci Vitâ dicitur, & ſuprà §* 5. *retulimus*, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo, ordinationis Rethardi Ep. nonodecimo, regni Ottonis III. decimoſepti-

ſeptimo, Imperij quarto, Indict. XIII. ciuitas Patherbrunnenſis primùm incendio vaſtatur, nobileque principalis Eccleſiæ monaſterium, præcipuè operis & decoris, à Carolo Magno fundatum, à beatæ verò memoriæ Badurado Epiſcopo conſummatum, & XIV. Calendas Nouembris dedicatum, cum libris, priuilegijs plenarijs, alijſque Eccleſiæ ornamentis propemodùm conflagrauit. *Ex ijs quæ ibidem ſubijciuntur, patet, vel omiſſum aliquid eſſe, vel vocem* propemodùm, *pro* penitùs *accipiendam: quare à Gobelino, qui cap.* 50. *ætatis 6. idem incendium ijſdem ferè verbis commemorat, omiſſa eſt: vti & à Krantzio Metropolis lib.* 3. *cap.* 40. *Iterum conflagrauit ciuitas cum eccleſiâ an.* MCXXXI. *vti refert Krantzius lib.* 6. *cap* 10. *& Gobelinus cap.* 58. *qui cap. ſequenti tradit à* Bernardo *Ep. reſtauratam, & duodecimo pòſt anno, Chriſti* MCXLIII. *dedicatam.* *& an.* 1131.

g Franconia *nunc vulgò dicitur, Teutonicè,* Franckenlandt. *id eſt, Francorum regio.*

h *Ita & Annales Fuldenſes ad an.* 746. *Eginardus An.* 793. Celebrauit *Carolus* Natalem Domini apud S. Kilianum in Wirtziburgo iuxta Mœnum fluuium. *Monachus Egoliſmenſis ad eumdem annum,* Wirtzinburg *vocat,* MS. *Bodecen.* Wirzeburg. *Poſteriores* Herbipolim *dixêre, parùm idoneâ interpretatione, ex Latinâ Græcâque voce nomen conſtantes. vnde Gunterus lib.* 5. *Ligurini:* *Herbipolis vnde dicta.*

> Conueniunt, vrbemque petunt, cui nomen ab herbis
> Eſſe putant, linguæ vulgaris origine tractum.

Burg *quidem caſtrum, ſiue vrbem munitam ſignificat: ſed* vvirtz, *ſiue* vvurtz, *non herbam, ſed radicem. vnde Iacobus Spigelius in Scholijs ad Ligurinum, fatetur* ſatis durè *Herbipolim dici, pro VVirtzburgo. Plura de eius etymologiâ Irenicus lib.* 11. *Germaniæ Exegeſeos: ſed quod ait à Ptolomæo* Arctaunum *dici; neſcio vbi legerit; nam in Ptolomæo nuſquam id nomen habetur.*

i *Quia ſæpius obſides à Saxonibus accepit Carolus,*

ſcirè

ſciri certò non poteſt, quo anno traditus ei ſit B. Hathumarus, *quem Cratepolius alijq́;* S. Hadumarium *appellant; Krantzius & alij* Harimarium. *Conſtat ſub* S. Burchardo, *primo Ep. Herbipolenſi, litteris & pietate eruditum.*

k *Cùm obierit* Carolus 28. *Ianuarij an.* 814. *manifeſtum eſt erraſſe eos, qui anno Chriſti* 795. *ordinatum* Hathumarum 804. *mortuum ſcripſère, vt ad ſequens caput notabimus.*

CAPVT III.

Epiſcopus II. Baduradus. Reliquiæ petitæ Cenomanis.

II. Ep. Baduradus, nobilis, egregius:

8. VT verò ad propoſitum redeamus; defuncto Carolo, *a* Hathumaro quoque Epiſcopo non longo pòſt tempore ab hac mortalitate ad perennem, vt credimus, vitam aſſumpto, ſucceſſit ei vir egregius, nomine Baduradus, qui & ipſe ex hac regione nobili ortus proſapiâ, ex eiuſdem Eccleſiæ Clero *b* electus eſt. Qui præclaræ morum nobilitatis, magnanimitatis & induſtriæ merito, familiaritatem regiam *c* intimè conſecutus, tantæ dignitatis locum promeruit, vt ei non minor facultas, quàm voluntas amplificandæ, prouehendæ, atque adornandæ Eccleſiæ ſibi commiſſæ, ſuppetere videretur.

is templa ſtruit & ornat:

Tunc verò, tamquàm ad hoc ſibi datam diuinitus excellentiam animaduerteret; nihil ſui laboris ſtudijque ſubtraxit ab acquirendis ac procurandis omnibus, quæ ibidem ad Di-

uinæ

uinæ laudis augmentum,ad vtilitatem Chriſtiani populi nouerat pertinere. Hæc illi cura prima imminebat,eccleſias per omnem parochiam ſuam ſub celeritate conſtruere: principalem verò baſilicam ingenti decore & grandi opere extollere, res omnes ad eam pertinentes modis varijs adornare, augmentare Clerum, diſciplinam monaſterialem inſtituere,pueros tam nobiles, quàm inferioris conditionis, in ſcholam congregatos, in Diuinæ legis eruditione nutrire. Quod eius laudabile ſtudium ita felix profectus comitabatur,vt verè illum ad hoc à Deo præſignatum, & rudimentis eius loci cælitus conceſſum dicere valeamus.

Clerum auget:

pueros instrui curat:

9. Quia verò rudis adhuc in fide populus,& maximè plebeium vulgus, difficilè poterat ab errore gentili perfectè diuelli, latenter ad auitas quaſdam ſuperſtitiones colendas ſeſe conuertens;intellexit vir magnæ prudentiæ, quòd ſi præcipui alicuius Sancti illic corpus allatum, miraculorum, vt fieri ſolet, oſtenſione & gratiâ ſanitatum ſuadente,multitudo plebis inciperet venerari, & ad eius patrocinia confluere conſueſceret, nullâ re eam faciliùs ab infidelitate poſſe reuocari; præſertim cùm verbis doctorum de Diuinâ virtute non credentes, tamen his,quæ oculis viderent, quæ beneficiorum vtilitate ſentirent, fidem derogare non poſſent; prætereà cunctis fidelibus ibidem manentibus, vel eò

Reliquias SS.procurandas cenſet:

conuenientibus magnæ hoc apud Deum interceſſionis ſolatium, maximam eidem loco tuitionem & gloriam collaturum fore non dubitans, ad id obtinendum ſedulæ cogitationis curam intendebat. Et quoniam à Deo, qui eſt fons bonitatis, quidquid optatur boni, & maximè rem tantam nouerat expetendam, indicto ieiunio, & celebratâ ſupplicatione publicâ, cum omnibus ſibi commiſſis, ab eius clementiâ demonſtrari ſibimet poſtulauit, quonam ordine pro adipiſcendâ re deſideratâ deberet inſiſtere.

diuinitus monetur, vt eat Cenomanus petat:

10. Vnde fidem eius benignè reſpiciens, dignatus eſt ei reuelare, quòd ad Cenomanicam vrbem Galliæ rem diu optatam petitum ab Epiſcopo loci mittere deberet: ibi dandum votis eius effectum proſperum fore. Ex hac reuelatione indubiâ ſpe animatus, accelerare negotium ſtuduit. Epiſcopus qui præfatam vrbem eo regebat tempore, *d* Aldricus nomine fuit. Ad hunc ergo cum conſenſu & præcepto Cæſaris Ludouici, nuntios deſtinandos elegit, ex Clero quidem ſuo probabiles perſonas, & in ſacris ordinibus religioſam vitam ducentes: necnon & quoſdam laicos nobiles, quorum fidem & induſtriam ad tale opus idoneam nouerat. Clericorum verò, quibus id negotij commendatum eſt, præcipuus erat quidam Preſbyter, Ido cognomine, qui omnem ſuæ profectionis hiſtoriam, & ſigna, quæ in eâ diuinitus oſtenſa perſpexerat,

d

probante Ludouico Pio Imp. eò legatos mittit:

partim

partim viuâ voce intimata, partim litteris breuiter annotata, ad noſtram fecit notitiam peruenire.

a *Viuebat* B.Hathumarus *adhuc an.*815. *quo anno* Adelardus, S.Adelardi *Abbatis Corbeienſis tunc exulantis vicarius*, Ludouicum Pium, *qui tunc* habebat placitum in Saxoniâ, in loco qui dicitur Patherbrunna, *rogauit, vt monaſterium in eâ prouinciâ conſtrui iuberet.* Quod cùm pijſſimus Princeps benignè ſuſcepiſſet, placuit accerſere Epiſcopum, nomine Hathumarum, ad cuius diœceſim pertinebat locus, vbi conſtruendum erat monaſterium, vt cum eius fieret imperio & voluntate. *Ita libellus de constructione noua Corbeia, atque hiſtoria Tranſlationis* S.Viti, *quam* 15. *Iunij dabimus. Fallitur ergo ſcriptor vitæ* S.Meinvverci, *qui* B. Hathumarum *anno Chriſti* 804. *ſui Epiſcopatus* 9 *deceſſiſſe aſſerit. Quem temerè ſequuntur Gobelinus cap.*38. *&* 40. *Krantzius Metrop. lib.*1. *cap.*11. *&* 16. *Cratepolius de SS. Germaniæ, Bruſchius in Catal. Epp.*

B.Hathumarus quãdo mortuus.

b *Hunc quoque, vt deceſſorem, inter obſides* Herbipolim *tranſlatum, ait Krantzius lib.*1. *Metrop. cap.*16. *ac Bruſchius. Alij* Baderatum *&* Baduratum *vocant, alij* Badaradum, *Caniſius* Baduranum, *Rolevinckius* Badueradum, *Cratepolius* Balduinum. *Hic eſſe videtur, quem Theganus* Baradadum, Epiſcopum Saxonicum *appellat, aitq́; cum alijs Principibus à* Ludouico *ad* Lotharium *filium an.*834, *miſſum*, præcepiſſe ei ſub edicto omnipotentis Dei & Sanctorum eius, vt alienaret ſe à ſocietate impiorum ſeductorum eius, *&c. Idem indubiè eſt, qui in concilio ad* Theodonis-villam *an.* 835. *habito pro depoſitione* Ebbonis, *&* Ludouici *Imp. reconciliatione*, Badaradus *appellatur.*

Baduradus II. Ep. Paderborn.

vir egregius.

d *Colitur* S.Aldricus *Cenomanenſis Epiſcopus* 7. *Ianuarij: ad quem diem illius Vitam dedimus ex Gallicâ Petri Vielli Latinè redditam. Pleniorem nuper, ſed Gallicè quoque, edidit Antonius Coruaſſerius.*

CAPVT IV.

Miracula facta dum eleuatur S. LIBORII *corpus.*

S. Aldricus Ep. Cenom. addicit corpus S. Liborij:

11. IGitur anno Dominicæ Incarnationis octingenteſimo trigeſimo ſexto, Indictione xiiij. cùm præfatus Ludouicus tertium & vigeſimum *a* in imperio annum ageret, Legati Paderbornenſes, de Saxoniâ profecti, ad vrbem Cenomanicam *b* quinto Kalendarum Maiarum die venêre: inſinuanteſque Epiſcopo cauſſam, pro quâ miſſi fuerant, benignè ab eo ſuſcepti, Dei nutu, vt credimus, ſine morâ petita impetrauerunt. Sequenti namque die cõuocans omnem Clerum, præſente ſuo quoque Coëpiſcopo, Dauid nomine, tractare cum eis diligenter cœpit, qualiter Miſſorum, de tam longinquâ regione venientium, religioſis precibus decenter in hoc poſſet annuere, vt Sancti alicuius integros, vt petebant, artus accipere mererentur. Erat ibidem ſanctorum corporum magna copia: inter quæ S. Liborij quondam Pręſulis eiuſdem vrbis præcipuè glorificatum miraculis habebatur inſigne. Quod cùm Epiſcopus præfatis nuntijs dare diſponeret, reniti primò cœpêre plurimi, dicentes ſe illis pignoribus pretioſius nihil habere.

12. Tandem vix omnium impetrato conſenſu,

ſenſu,aſſumptis ſecum Sacerdotibus & cuiuſcumque gradus Clericis, ſacri miniſterij veſtibus ornatis,Miſſos quoque,qui ſanctos artus accepturi erant,adeſſe præcipiens,proceſſit ex vrbe ad eccleſiam,in quâ ſacratiſſimum B. Liborij corpus digno cum honore conditum habebatur. Erat autem eadem eccleſia iuxta ciuitatem poſita,& in honore *c* duodecim Apoſtolorum dedicata, quam primus eiuſdem Sedis Pręſul,nomine *d* Iulianus,condidiſſe fertur. Ad hanc itaque memoratus Epiſcopus, denuntiato priùs ieiunio,cum ſacro illo comitatu humiliter ac deuotè, vt ad tale opus decebat, perrexit, viciſſim pſalmos, litanias,hymnoſque decantans. In quam cùm ipſe & plures ſecum, ſacros artus de Mauſoleis leuaturi,conueniſſent,(mirum dictu) ſenſêre cuncti inæſtimabilis odoris ſuauitate totam domum repentè completam. Qui diſſimilis odoramentis omnibus,quæ in terris vel naturâ vel arte fiunt, clarum cæleſtis cuiuſdam præſentiæ dedit indicium. Ita enim omnium, qui aderant, mentes magis quàm corpora ineffabili iucunditate immutauerat, vt velut in ecſtaſi poſiti,& aliarum rerum obliti, tantùm ibi manendi delectatione tenerentur. Nec dubium,quin ipſe tunc fuerit in medio multorum fidelium, in ſuo nomine congregatorum, qui paucis quondam diſcipulis tantam ſuæ viſionis dulcedinem præbuit, vt primus eorum diceret: Domine, bonum eſt nos

ieiuni ad eccleſiam conueniunt:

c

d

ſuauis odor diuinitus aſpirat,

Matth. 17. 4.

nos hîc eſſe. Nec erat incongruum, vt eorum meritis odoris fragrantia teſtimonium daret, cum quibus Apoſtolus dicit: Chriſti enim bonus odor ſumus Deo. Erant autem in eodem loco aliorum quoque membra Sanctorum, in ſarcophagis honeſtè reconditorum, maximè Epiſcoporum ciuitatis illius. Ex quibus tunc ſimul, cùm B. Liborij membra de tumbâ leuata, in feretro locanda componebantur, prædictus odor numquam defuit: quò minùs dubitaretur illi operi miniſterium præbuiſſe, quo cœpto, inchoauit; quo finito, non diutius manſit.

2. Cor. 2. 15. *dum S. Liborij reliquiæ eleuantur,*

13. Dum hæc in templo agerentur, foris quoque aliud ſignum eadem contigit horâ. Nam mulier quædam ab annis plurimis cæca, in conſpectu populi, qui ſatis frequens prô foribus ſtabat, interuentu ipſius, cuius corpus interiùs ad efferendum parabatur, lumen recepit. Et quoniam eius tam prioris ærumnæ, quàm nouæ ſanitatis omnes ferè, qui aderant, teſtes erant, adeò multitudinis animos res geſta commouit, vt omnes ſimul in laudem Dei, elatâ in excelſum voce, prorumperent. Quod audientes qui cum Epiſcopo erant intra clauſas oratorij ianuas, ſtatimque miraculo quolibet populum in tantæ gratulationis clamorem excitatum intelligentes, & ipſi pro viribus Diuinæ pietati gratias agere, ac præ gaudio flere cœperunt. Cumque ſuas vtrimque voces, qui intus & foris erant, recogno-

cæca viſum recipit,

omnibus Deum laudantibus:

cognoſcerent; vno omnes affectu mirabiliter inſpirati, in tantum erupere planctum, vt vix quiſquam continere lacrymas poſſet. Sed Epiſcopus videns cantum Diuinæ laudis fletu exigente intermiſſum, cœpit rurſum antiphonas & pſalmos Sanctorum gloriæ congruos cum Clero pſallere: atque ita confuſæ multitudinis clamorem compeſcuit.

14. In ipſo verò momento, priuſquàm illud ſacratiſſimum corpus de eccleſiâ, in quâ ſumptum eſt, efferretur, etiam tertio ſigno eius declarata ſunt merita. Denique vir quidam horribiliter longo tempore vexatus à dæmonio, & multis iam famâ tantæ miſeriæ factus notiſſimus, quippe qui per multas eccleſias & monaſteria ductus, nuſquam ſuæ remedium calamitatis accepit; tandem cum matre propriâ veniens ad eccleſiam, in quâ ſacer ille theſaurus adhuc inter Sacerdotum manus habebatur, confeſtim ita purgatus eſt, vt ne ſignum quidem vltrà talis pertulerit paſſionis. *energumenus liberatur:*

15. Tum verò Antiſtes, ne quam nuntijs memoratis moram faceret, eodem die venerandum illud corpus cum omni reuerentiâ ſuis & Sacerdotum manibus deportari fecit in vrbem, ad principalem ſuæ Sedis eccleſiam, vt hoc ibi coram populo his, qui accepturi erant, honorificè commendaret. Comitabantur verò, nec vſquam deerant, velut præſentis Dei virtutis, Sanctum ſuum mirificantis, *defertur corpus S. Liborij ad baſilicam Cathedralem: e*

tis,indicia. Nam vbi primùm eccleſiæ,quam dximus, illatum eſt, ingreſſus pariter quidam claudus vtroque pede, & multis in hac debilitate detentus annis, mox vt caput ad orandum inclinauit, recepit integram ſanitatem.

claudo greſſus reſtituitur,

16. Tranſacto deinde paruo diei ſpatio, mutus quidam, diuturno inutilis linguæ damnatus ſilentio,ſubitò ſibi vocis organa ſentiens reſtaurata,omnipotentis Dei miſericordiam, eiuſque Confeſſoris & Pontificis Liborij patrocinium,plano coram omnibus ſermone laudabat.

muto loquela,

17. Sed cùm ita coruſcantibus ſupernæ gratiæ beneficijs celeberrimus ageretur dies, poſtremò maiori quoque miraculo nouum fidelibus gaudium,noua data eſt materia gratulandi. Licet enim omnia Deo ſint æquè facilia,magis tamen ſolemus mirari, cùm dantur noua & numquàm habita, quàm cùm amiſſa reſtaurantur. Hîc eadem rurſus fiunt, quæ naturali ordine priùs facta fuerant: ibi mira Dei virtus tribuit, quod natura negauit. Vir quidam ab ortu natiuitatis in tantùm à genibus deorsùm debilitatus, vt tibiæ cum pedibus arefactæ, graciles & contortæ, omnem ambulandi vſum penitùs denegarent,in prædictâ eccleſiâ ante veneranda S. Liborij pignora deportatus eſt;atque illicò viuaci vigore neruis veniſque infuſo,& diſſolutis antè compagibus ſolidatis, recto greſſu cœpit in-

contracto ſubita integritas,

cedere. Quo cognito, fit ingens admirantis atque gratulantis populi circa eum concurſus. Certatim omnibus videre cupientibus, quod paullò antè numquàm ſe viſuros arbitrabantur. Neque enim velut infirmis aut titubantibus veſtigijs gradiebatur, ſed coram omnibus,qui eum numquàm anteà ſanis terram plantis tetigiſſe nouerant, celeri motu currens & exiliens,Chriſto Domino eiuſque ſancto Confeſſori gratias referebat. Agebat hoc nimirùm ipſe per ſucceſſorem Apoſtolorum, qui per ipſos quondam Apoſtolos eodem modo claudum à natiuitate, ſimili gratiâ ſanari conceſſit. Act.3.8.

18. His ita geſtis, cùm inclinatâ iam die Dominicæ noctis appropinquaret exordium, præcepit Epiſcopus Clerum omnem ad vigiliarum ſolemnia maturiùs conuenire, vt his ſtatim peractis, primo diluculo præfatis nuntijs optatum munus accipientibus, redeundi ad patriam opportunitas optata daretur. Conuenit autem pariter laicorum grandis numerus, quos oſtenſa priori die miracula ad quærenda ſanctorum pignorum patrocinia ingenti delectatione inuitauerant. Cumque propè finito matutinæ laudis officio, auroræ ortus illuceſceret, lux lucis & fons luminis illuminauit ciuem vrbis eiuſdem, qui cæcus genitus, vſque in diem illum coæuam ſibi eam miſeriam tolerabat. Sed qui in Euangelio legitur per ſemetipſum hominem à pœnâ ſi- *cæco nato viſus.* Ioan.9.1.

mili liberaſſe, hunc quoque per electum membrum ſuum à tenebris diuturnæ noctis eripiens, ignotam priùs lucem viderè conceſſit.

energumeno libertas: 19. Eadem horâ eodemque in loco, id eſt, in eccleſiâ coram Clero diuina carmina concinente, multiſque alijs fidelibus aſpicientibus, arreptus quidam à dæmonio, vexari miſerrimè cœpit. Diu namque ab eo torqueri antè ſolebat: ſed tum interuentu eiuſdem Confeſſoris, expulſo hoſte nequiſſimo, ſoſpitatem mentis recepit, nec deinde vllum in ſe larualis phantaſmatis ſenſit horrorem.

a *Oſtendimus ſuperiùs rectè inuicem congruere characteres chronologicos hic expreſſos; annumque Chriſti* 836 *fuiſſe* Ludouici Pij 23. *à morte* Caroli *patris, &* 24. *ex quo* imperiali eum diademate, *vt in Vitâ eius dicitur, coronauerat pater, medio ferè ante mortem ſuam anno.*

b *Ita* MSS. *Corſendonc. & Bodec. editi habebant* quarto. *perperàm, vt ſuprà oſtendimus.*

c *Vita* 1. *ac* 3 *ſolùm habet*, Beatiſſimorum Petri ac Pauli Apoſtolorum. *Vita* 2. in Eccleſiâ Apoſtolorum. *& congruit breuior Tranſlationis hiſtoria, quam mox dabimus.*

d *De* S. Iuliano *ſuprà egimus, & pleniùs* 27. *Ianuarij.*

e *Ea primùm* S. Mariæ *dedicata, poſteà* S. Iuliano, *cùm ſub idem ferè tempus huius reliquia in eam eſſent à* S. Aldrico *deportata.*

CAPVT V.

Corpus S. LIBORII *è Cathedrali ad S.Vincentij ædem transfertur.*

20. ITa illius diei exordio geminatâ lætitiâ cælitus illuſtrato, infinitam populi multitudinem ſexus vtriuſque atque omnis conditionis & ætatis,tam ex eâ regione,quàm ex vicinis vrbibus, tantorum ſignorum latè circumuolans fama contraxit. Celebratis verò Miſſarum ſolennijs, accelerabat Epiſcopus ſanctum illud corpus his, qui ad patriam ſecum delaturi erant, commendare, ipſumque cum honore debito ex vrbe deducere, antequàm aduenienS turbarum immenſitas, eorum iter impediret. Ornatur itaque Clerus omnis ſacerdotalibus & eccleſiaſticis indumentis,eleuatoque feretro ſanctorum pignorum in humeros Sacerdotum, ſonantibus quoque ſignis omnium per vrbem eccleſiarum,ac præeuntibus, qui ſanctæ ac viuificæ Crucis vexilla ſanctorumque Euangeliorum libros ac ſacras reliquias in aureis argenteiſque reconditorijs cum aromatibus præferebant, deducitur cum ingenti cunctorum veneratione, cum pſalmis, hymnis & antiphonis, in oratorium *a* S. Vincentij, ſitum iuxta portam vrbis, per quam egreſſuri erant.

Solenni ſupplicatione (cuius hic ritus exponitur) effertur ſacrum corpus è baſilicâ maiore:

21. Proſequebatur autem maxima multitudo

tudo plebis:ſed non minor ibidem obuiauit, quæ ſignorum rumore audito, vndique confluebat. Tum verò non leuis oritur contra Præſulem populi querimonia, clamantibus plurimis, magni ſe patrocinij tuitione priuari, ablato à ſe corpore tanti Confeſſoris, cuius interceſſione ſolerent ab omni aduerſitate muniri. Hoc ſuæ regionis vnicum poſt Deum fuiſſe tutamen, hunc honorem maximum, hanc gloriam ſingularem. Timere ſe meritò poſſe, ne tranſlatis eius venerandis artubus pariter nominis eius in breui veneratio memoriaque neglecta, indignos eos ipſius interuentu apud Dominum faceret. Arbitrari ſeſe, Paſtoris potiùs officio conuenire, Sanctorum pignora ad munimentum gregis ſibi commiſſi vndecumque adquirere, quàm eorum, quæ haberent, pretioſiſſima quæque in alias mittere nationes.

plebem ob iacturam reliquiarum tumultuantem,

22. Commotus aliquantùm his vocibus Antiſtes, & maximè lamentantis turbæ acclamatione, tandem facto ſilentio, populum in eadem eccleſiâ S. Vincentij ita breuiter allocutus eſt; Non eſt, inquiens, æquum, Fratres, quemquam veſtrûm putare, me in tantum aut commiſſæ mihi ſollicitudinis, aut veſtræ ſimul meæque ſalutis oblitum, vt hæc noſtri perpetualis Patroni pignora ſine certâ ratione ex hoc loco transferri permitterem. Si enim, cùm apud nos Sanctorum corpora Deo miſerante ſatis abundēt, illi populo, qui nuper

aptâ oratione placat S. Alricus Ep.

ad

ad fidem vocatus, & eorum aut parum, aut nihil penitùs habens,à nobis huius ſuæ neceſſitatis ſolatium humiliter poſtulat, omnino aſſenſum præbere dedignamur,fatendum eſt, nos Euangelici Apoſtoliciq́ue præcepti contemptores,contra ius caritatis fraternæ,claudere à fratribus viſcera noſtra. Abſit verò hic error procul à cordibus veſtris,vt putetis electos Dei iam cum ipſo regnantes,ibi tantùm, vbi corporaliter eorum habentur reliquiæ, interceſſionis ſuæ præſtare beneficium poſſe. Quin potiùs credendum, eius patrocinium in hac Eccleſiâ,quam in carne poſitus fideliter rexit, & in quâ finem vitæ mortalis accepit,omnibus piè quærentibus in perpetuum non defuturum. In illo enim populo,nouiter ad Deum conuerſo, nouos ſibi ſeruitores & veneratores acquiret,ad quos corporali præſentiâ ſuorum pignorum accedet: ſed à vobis ſpiritalis eius protectio numquàm recedet. Sciendum quoque, quòd ſereniſſimus Imperator idipſum fieri præcepit. Cuius quicumque poteſtati reſiſtit,Dei nimirùm ordinationi reſiſtit. Prætereâ luce clariùs oſtenſum eſt,Dei pariter, & huius ipſius ſancti Patroni noſtri Liborij placere voluntati,vt ad illam, in quâ cum ſummo cunctorum deſiderio expectatur,regionem adueniat. Quod ſi non ita eſſet, ab inchoato heri iſtius Tranſlationis exordio, vſque ad hanc horam tanta nequaquàm miracula coruſcarent. Cùm enim

enim placatus potiùs, quàm iratus, Deus dona cæleſtia largiatur, quiſnam exiſtimare poteſt, quòd ſi hoc opere offenderetur, tantis illud ſignorum beneficijs illuſtraſſet? Quocircà, Fratres, ab hac intentione deſiſtite, ne Diuinæ diſpoſitioni comprobemini palàm reſiſtere voluiſſe.

dein recenſitis miraculis, 23. Cùm his & multis alijs admonitionibus, & maximè Dei nutu, ſedata plebis commotio quieuiſſet, præcepit Pontifex eos, qui per totum biduum à varijs debilitatibus, ſeu ab immundis ſpiritibus, liberati fuerant, in vnum congregatos, ad conſpectum multitudinis nouiter aduenientis adduci: vt eorum omnem & priſtinæ calamitatis, & nouæ reparationis hiſtoriam pandens, Diuinam clementiam faceret ab omnibus vnanimiter collaudari. Vbi primùm verò populus co- *cum ceteris Deo palàm gratias agit:* adunatum illud recens ſanatorum agmen adſpexit, & quos nudiuſtertiùs diuerſis paſſionibus affectos, iam tunc ſaniſſimos eſſe cognouit, ſubitò ex omni parte infinitæ multitudinis vox magnæ gratulationis exoritur. Nec datur vllus Epiſcopum loquentem audiendi locus: ſed nemine tacente, nemine alium expectante, pro ſe quiſque, quâ poterat, Deum voce laudabat. Cumque etiam Clerus, Epiſcopo incipiente, hymnū TE DEVM LAVDAMVS, & quædam alia tantæ lætitiæ conuenientia decantaret, immenſæ illius iubilationis ſonus, inexplebili ſupernæ laudis delecta-

lectatione, in longum diei ſpatium protelatus eſt.

a *Hoc oratorium, vt ex aliâ Tranſlationis hiſtoriâ patet, erat Eccleſia Cœnobij* S. Vincentij *à* S. Domnolo *Epiſc. Cenoman.* (*cuius natalis agitur* 1. *Decemb. Tranſlatio* 16. *Maij*) *ædificata; dedicata à* S. Germano *Ep. Pariſien. qui* 28. *Maij colitur, reſtaurata à* S. Aldrico, *vti ſcribit Coruaſſerius.*

CAPVT VI.

Miracula facta in itinere Carnotum verſus.

24. QVo tandem finito, aduocatis Baduradi ſæpè memoratis Epiſcopi Miſſis, beatæ memoriæ Aldricus Antiſtes pretioſiſſima illa, quæ ſuprà diximus, pignora coram omni Clero & populo commendauit ſub obteſtatione grauiſſimâ, vt cum digno ſemper honore tractarentur, nec eis vnquam omnis reuerentia cultus Eccleſiaſtici à quolibet Epiſcopo Paderbornenſi, & Clero ſuo, quolibet tempore ſubtraheretur. Dehinc inter vtriuſque Eccleſiæ, Cenomanicæ videlicet & præfatæ Paderbornenſis congregationis, firmatâ caritate perpetuæ a fraternitatis, ad patriam eis redeundi licentiam dedit. Quos tamen vnà cum multitudine extra ciuitatem aliquamdiu proſecutus, cum paucis ſuorum redijt: quoniam à tam glorioſo comitatu vix quiſquam niſi inuitus ſeparabatur.

dat Legatis corpus, idque reuerenter haberi:

init cum ijs fraternitatem:

Illi Cenomanu 1. Maij læti diſcedunt.

25. Et illi quidem, annuente perſpicuâ Dei clementiâ, voti ſui ſe compotes effectos ſummoperè gratulantes, Kalendis Maij ab vrbe Cenomanicâ profecti, cum omni ſtudio ad patriam feſtinare contendunt. Cuius itineris gloriam ac lætitiam quis dignè valeat enarrare? Opportunum tamen credimus, viam omnem celeri ſtylo percurrere, annotatis tantùm locis, in quibus præcipua ſunt, eademque certiſſima, geſta miracula. Nam omnia, quæ ſacrum illud iter cæleſti quodam lumine illuſtrarunt, ne illorum quidem aliquis, qui præſentes fuerunt, dicere aut memoriâ potuit retinere.

Sancti ope curati, ſurdus ac mutus Pontleuua.

b

26. Illis itaque proficiſcentibus, prædictâ die iuxta locum, vulgò *b* Pontleuua nominatum, ſecutus eò quidam ex familiâ, pertinente ad ſeruitium Eccleſiæ ipſius S. Liborij, quem & ſenſum audiendi, & ſermonis vſum numquàm habuiſſe magna pars populi nouerat, Dominum ſuum, vt ſui miſereretur, quia voce non poterat, gemitu & lacrymis precabatur. Cumque crebrò caput inclinatum, expanſæ manus, leuati modò ad cælum, modò ad ſacrum feretrum oculi, ſatis internum eius affectum indicarent, nec iam præ laſſitudine ſequi longiùs poſſet, tandem à pœnâ ſecum genitâ relaxatus, eo primùm die cœpit & audiri loquens, & loquentes audire.

Infirma,

27. Inde cœpto itinere properantes, cùm ad eccleſiam quamdam, S. Medardi memoriâ cele-

celebrem,propinquarent, ibi in viâ quædam mulier à longâ infirmitate curata eſt, quam per omne tempus vitæ ſuæ priùs toleraſſe ferebatur. De quâ id, quamuis incredibile, multorum tamen relatione aſſerebatur, quòd nullum alimenti genus vnquam guſtare potuerit; ſed cochlearum more, ſuo victitans ſucco, noxio tantùm aleretur humore. Quod nequaquàm affirmantes, id tantum dicimus, quod verum nouimus, eam ad S. Liborij patrocinium & veniſſe languidam, & rediſſe incolumem.

28. Hinc ad baſilicam S.ᵗ Symphorij aduenientes, ibidem ſunt recepti hoſpitio, vbi noctem illam ſplendor pietatis Diuinæ clarè fecit illuceſcere. Nam fœmina quædã, diu malignorum ſpirituum ſe vexantium miſerabile receptaculum facta, ad ſæpè memorati Confeſſoris implorandum pro eâ ſuffragium, in eccleſiam adducta eſt. Finitis verò matutinis ex more vigilijs, cùm facto iam ſilentio plebs egreſſura eſſet, cœpit ſubitò horrorem diræ vocis emittere, vlulare, mugire, ſibilare, ac per omnia belluinos imitari ſonos: vt niſi præſens videretur, nihil minùs quàm mulier putaretur. Terrore cuncti, qui aderant, ſimul & miſeratione permoti, teneri eam, & ad Sanctorum feretrum propiùs inuitam trahi fecerunt. Deinde vnanimes pro illâ preces fundentes, citò exaudiri meruerunt. Denique ſtatim à dæmonum violentiâ liberata, ſobri- *energumena,*

mente ac voce gratias & laudes Deo refe-
rens, euntes eos inde diu cum populo ſeque-
batur.

contractus, 29. Exinde feſtinato curſu monaſterio S. Sul-
pitij appropinquantes, vident eminus adduci
mendicum quemdam in vehiculo, qui miſe-
rabiliter toto penè contractus corpore fuit.
Nam & pollices vtriuſque manus erant in
medium palmæ incuruati, & reliqui digiti ſu-
pra ipſos pollices extenſi, ita eos ſtringebant,
vt vngues radicibus palmarum hærerent in-
fixi. Reliquum corpus adeò velut in ſphæram
rotundatum videres, vt genua pectori, ſum-
mitates pedum renibus iungerentur. Sed
quantò eius fuerat miſerabilior pœna, tantò
ſecuta eſt mirabilior medicina. Interuenienti-
bus namque B. Liborij meritis, cuius opem
integrâ fide implorabat, erectis in momento
ac ſanatis omnibus ſimul membris, proſilijt
de paruo illo, quo vehebatur, curriculo, & ce-
leriter ad loculum ſacri corporis currens, ibi-
dem ſe in terram proſtrauit cum ingenti af-
fectu, corde ſimul & ore, gratias agens. Mi-
rari populus, Deumque ſublatis in cælum vo-
cibus collaudare, quòd non videretur circa
viuentem hominem amplioris virtutis opus
ſub cælo fieri potuiſſe.

energumenus: 30. Pergentes verò ad eccleſiam quam-
dam, in honorem S. Petri Apoſtoli dedica-
tam, ſubitò dæmoniacum, qui eos aliquam-
diu ſequebatur, conſpiciunt in viâ mediâ ce-
cidiſ-

cidiſſe. Ad quem erigendum cùm aliqui ex plebe cucurriſſent, iacuit omnino ſine motu aliquo, vt ab omnibus eſſe mortuus non dubitaretur. Poſt paullulum tamen erectus ad ſedendum, cœpit ſenſim quaſi reuiuiſcere: & ſequenti die coram populo laudes Saluatori ſuo rependens, ſanus apparuit, ac ſi numquàm à maligno fuiſſet hoſte vexatus.

a *De eâ fraternitate egimus ſuprà.*

b *Vulgò* Pontlieue *in Vitâ S Hadoindi Ep.* 10. *Ianuarij cap.* 1 *n.* 3. Pontilema *appellatur* (*forſan vitiosè pro* Pontileuca, *aut, vt hic*, Pontileuua) *&* Pontilemalenſe xenodochium; *fortè* Pontileuualenſe. Domnus Bartichrannus eiuſdem vrbis Epiſcopus, *vt ibi dicitur*, ipſum xenodochium in Pontilemâ in honore S. Martini fecerat, vt omnes aduentantes, tam diuites quàm & pauperes, ibi receptiones haberent, & alimenta & onera neceſſaria abundanter inibi acciperent. *Colitur* S. Bertichrannus 6. *Iunij.* Pontileuuenſe *xenodochium etiam pro diuitibus.*

c Symphoriani *legendum, vt patet ex breuiori hiſtoriâ infrà num.* 7. *celebris in Galliâ* S. Symphorianus *Martyr Auguſtodunenſis* 22. *Auguſti*: Symphorium *nuſquam legi.*

CAPVT VII.

Carnoti & Pariſijs geſta.

31. PRoinde cùm tantis Diuinorum beneficiorum donis, velut cæleſtibus radijs, micantem viam læti carperent, quæ plus quotidie gaudij, quàm fatigationis offerret; contigit, vt ad ciuitatem Carnotenſem, ſatis amplam & populoſam, deuenirent. Cuius vrbis Epiſco- *occurrit cum Clero Epiſcopus Carnotenſis.*

Epiſcopus, *a* Bernuinus nomine, iam tum ætate ſimul & moribus valdè maturus, collectis ex more Presbyteris, eo tempore ſynodum in vrbe celebrabat. Cui cùm nuntiatum eſſet, qualiter & quo ordine aſſumptum Cenomanis corpus præfati Confeſſoris, ſuæ iam vrbi appropinquaret, ſtatim cum omni illo ſacro Sacerdotum collegio, totoque Clero ſuo & populo, proceſſit in eius occurſum, atque cum hymnis & canticis ſpiritalibus illud deuotiſſimè extra vrbem longè progreſſus excepit, iuſſitque vt deferretur per viam, quæ ducit foras muros ciuitatis ad oratorium, in quo S. *b* Carauni membra requieſcunt. Cumque cateruatim ſequente grandi multitudine ad memoratum locum honorificè duceretur, ſonantibus ſignis per totam vrbem, & populo excelsâ ad Deum voce proclamante, vt tantam ſibi gratam eſſe deuotionem Dominus declararet, multa ibidem per B. Liborium fieri ſigna conceſſit. Ex quibus vnum præcipuum hoc loco memorare decreuimus, reliqua, vitandæ prolixitatis cauſsâ, intermittentes.

b

ſonantibus campanis:

facta ibi miracula:

32. Puella, quæ ab exordio miſerandæ natiuitatis, membris ferè omnibus curua, & velut in globum contorta, numquàm vel mentum à genibus leuare, vel plantas pedum à femoribus remouere valebat, ante loculum ſanctorum cinerum deportata, ſingulorum officia membrorum cum integerrimâ ſanitate

contracta ſanata:

tate ſuſcepit. Sed quoniam breuis illa veſtis, quâ contractum priùs corpuſculum facilè tegebatur, iam erectè ſtanti non ſufficiebat, quin ex parte nuda videretur; citiſſimè fideles quique (nam in eccleſiâ corã Clero & populo res geſta eſt (raptis fœminarũ faciterguliseam contexêre, donec allatis ſibi congruis indumentis veſtiretur. Ibi ergo cum ſpiritali lætitiâ noctem illam tranſigentes, primo manè optatum iter arripuêre.

33. Appropinquantes verò Pariſienſi ciuitati, quam fluentis Sequanæ cinctam, *c* Iulius Cæſar condidiſſe, & ob ſimilitudinem inſulæ maris, *d* Iſius nominatæ, Pariſius fertur appellaſſe; ſimili modo ab Epiſcopo loci illius *e* Ercantado nomine, omniq́ue populo, vltra pontem ſtratum ſuper memoratum fluuium occurrente, ſuſcepti, & in principalem eiuſdem vrbis eccleſiam deducti ſunt. Erat autem dies Dominica. Cumq́ue Miſſarum ibidem ſolennia celebrarentur, deducebatur in medium fœmina quædã de viciniâ eiuſdẽ loci oriunda, quæ cum pœnâ grauiſſimâ nata, in eadem præteritum vitæ ſuæ tempus exegerat. Muta enim à natiuitate & ſurda, tertio inſuper tormento ſubiacebat, quòd videlicet mente capta, ſpiritu agitabatur immundo. Hæc in conſpectu omnium ad Miſſas circumſtantium vehementer anxiari cœpit & ſudare, poſtremò in pauimentum ruit. Poſt celebrationem myſteriorum, ad manſionem deportata eſt,

excipiuntur Pariſijs honorificè:

c

d

e

muta, ſurda, ſtulta, energumena ſanatur:

& ad veſperum rurſus in eccleſiam delata, ibi cum multis alijs pernoctabat. Statimque vt albeſcente polo roſeum auroræ iubar illuxit, lux magnæ miſericordiæ Dei, effugatis ab eâ tenebroſis tortoribus, & auditus illi & vocis facultatem condonauit. Obſtupuêre magnoperè cuncti, qui aderant, videntes eam in vno momento ita immutatam, vt & vacua eſſet à dæmone, quo plena erat, & plenum haberet membrorum officium, quo vacua fuerat.

alius mutus & ſurdus: 34. Euntibus autem illis iuxta *f* Montem Martyrum, cùm eſſent iam à dextro latere inſignis *g* monaſterij S. Dionyſij, occurrit ibidem ſeruulus quidam de familiâ eiuſdem Martyris, quem & Sacerdotes & cuiuſcumque gradus Clerici, necnon & plures laici, conteſtati ſunt ab exordio natiuitatis ſuæ auditus pariter & loquelæ vſu penitùs caruiſſe. Qui appropinquans ſacris pignoribus, vbi vidit plures è populo pro ſuâ quemque facultate in honorem S. Liborij, ad eius loculum iactare munuſcula, & ipſe quoque ſatis deuotè aliquid de veſtimentis proprijs illuc offerre nitebatur. Cuius extemplò adiutus interceſſione, apertis auribus & ſoluto vinculo linguæ in eadem horâ Dei laudes canentem populum audiuit, & ipſe ſimul cum gaudio decantauit.

a *Claudius Robertus* Hieronymum, *&* Berninum *appellat: alij* Geruinum, *vti Coruaſſerius refert.*

b S. Carauni, *ſiue* Karauni, *Carnutum Apoſtoli, Gallicè* S. Cheron, *natalis agitur* 16. *Maij.*

c Ne-

c *Neque Pariſiorum vrbem Cæſar condidit, neque ea fortaſſis ſic nuncupata illius æuo: ſed ciuitas vniuerſa, ſiue gens ipſa,* Pariſij *dicta: vrbs præcipua Lutetia, non ab ipſo primùm ſic appellata, ſed anteà (vt lib. 7. de bell. Gall patet) eo nomine nota, eodē ferè etymo, vti reor, quo in Eburonibus* Leoticus, *ſiue* Leodicus vicus, *etiam tempore* Caroli Magni *dictus, quæ nunc vrbs magna* Leodium. *Idem enim ſunt* Leodes, Leudes, Luidi, liudi, luiti; *& fortè* læti, *ac* leti: *Teutonicè,* luden, luyden, lieden, *populi, & nonnumquam clientes, ſiue homines, aut vaſalli. Eadem notione Leodienſes Gallicè vrbem ſuam* Lige *vocant, quòd villa ligia, ſiue latica, id eſt,* militum *aut* hominum ligiorum, *ſeu vaſallorum olim fuerit, cùm in propinquo* Iupilia *eſſet palatium regium. ſed hæc alibi indicata Quod quidam* Lutetiam *à luto dictam volunt aut quaſi* λουκετίαν *à candore, erudito nulli probabunt: vnde Latina Græcáve vocabula, apud interiorem Galliam, Celticâ tunc linguâ vtentem?*

Lutetia & Leodium unde?

d *Nota Ortelio & antiquis* Iſidis inſula, portus, templum, oppidum, regio; *diuerſa omnia: at nuſquam nobis* Iſius *inſula lecta.* Pariſij *potiùs videri poſſunt ab* Iſiâ, *ſiue* Æſiâ *amne, qui nonnullis etiam* Iſara, *appellati: ab eius enim læuâ ripâ colebant ad* Matronam *ac* Sequanam *amnes, inter Bellouacos ac Meldas. Ipſa* Lutetia *olim poſita erat* in inſulâ fluminis Sequanæ, *in quâ nunc quoque templum Cathedrale, prolatis vtrimque longiſſimè pomœrijs.*

unde Pariſij?

e *Claudius Robertus duos eius nominis ſtatuit Pariſiorum Epiſcopos, quorum prior interfuerit an.* 829. *Pariſienſi concilio, (in quo tamen illius nomen non exprimitur) alter electioni* Hincmari *Remenſis Archiep. an.* 845. *& Pariſienſi concilio an.* 846. *Medios locat* Ermanfredum, *de quo nihil memorat, &* Inchadum, *quem interfuiſſe ait reſtitutioni* Ludouici Pij *an.* 835 *obijſſe* 839. *At concilio ad* Theodonis-villam, *in quo reconciliatus* Ludouicus, Ebbo *Archiep. Remenſis de poſitus.* Inchadus *nullus; ſed* Erchanradus *Epiſcopus ſub-*

Ercanradus Ep. Pariſien. unicus.

ſubſcriptus. Anno vero 836. *à concilio Aquiſgranenſi II. ad* Pippinum *Aquitaniæ Regem miſſi* Aldricus *Cenomanicæ vrbis &* Herchinradus *Pariſiorum Epiſcopi. Atque ex hoc ipſo coætaneo ſcriptore patet,* Ercanradum *tunc Epiſcopũ fuiſſe, non* Inchadum. *In Pariſienſi concilio an.* 846. Erchenradus *appellatur: apud Flodoardum lib.* 3. *cap.* 1. Ercamradus.

Mons Martyrum.

f *Gallicè* Mont-matre. *in eo caſus capite* S. Dionyſius *Pariſiorum Apoſtolus, cum* SS. Ruſtico *&* Eleutherio, *de quibus agemus* 9. *Octobris. Diſtabat is locus ab vrbe* Lutetiâ *mille circiter paſſus, celebratus in annalibus noſtris, quòd iſthic in æde Deiparæ Virginis* S. Ignatius Loyola *cum Socijs aliquot, votis Deo nuncupatis, prima poſuit conſlandæ Societatis fundamenta.*

S. Dionyſij monaſterium.

g *Sepultus fuit* S. Dionyſius *in fundo* Catulliaco, *à* Catullâ *piâ muliere: vbi dein vicus coaluit, qui in Vitâ* S. Genouefæ 3. *Ianuarij cap.* 4. *nu.* 16. Catholiacenſis *appellatur, ſiue* Catholacenſis, *& in* 2. *Vitâ n.* 14. Catholicenſis, *diciturq́;* in ſexto à Pariſius milliario ſitus. *Dagobertus Rex ſumptuoſiſſimam iſthic eccleſiam & monaſterium ædificauit, quod varijs deinde priuilegijs, reliquijs, Regum mauſoleis ac donarijs ornatum.*

CAPVT VIII.

Iter per Belgium ad Rhenum vſque.

35. INterim feſtinantes cum ſummâ alacritate iter ſuum peragere, deuenerunt ad villam, quæ *a* Gebaloha nominatur. Vbi, ſicut anteà multorum fides & deuotio remunerata, ſic etiam quorumdam contumacia dignâ eſt correptione caſtigata. Contigit namq́ue ibidem, vt fluuiolum quemdam tranſire deberent.

berent. Quò cùm proximarent, hi qui ſanctum feretrum portabant, quatuor, qui poſteriora eius tenebant cornua, recto tramite per vadum aquæ incedere volebant. Totidem autem reliqui, priorem eius partem geſtantes in humeris, pontem magis, per quem tranſirent, quærere ſe velle aſſerebant, in tam præclaro Sanctorum obſequio calceamenta ſua madefacere dedignantes. Qui cùm ad pontem quemdam veniſſent, & venerabilem theſaurum ſecum portantes, ſuper eum tranſirent, repentè rupto ſub pedibus eorum inſtrumento lignorum, omnes illi, qui in vado vel pedes intingere aſpernabantur, ex alto cadentes, in profundo flumine ſubmerſi ſunt; meritis tamen ſanctorum artuum, quos ferebant, illæſi euaſêre: illud verò ſacratiſſimum feretrum ab eâ parte, quâ ab illis, antequàm caderent, tenebatur, (mirum dictu) nemine contingente, in aëre pendebat immobile, donec accurrere poſſent, qui illud accipientes, ad vadum reueherent; atque ita demum cœpto itinere perrexerunt.

in flumen, fracto ponte, labuntur, vado tranſire abnuentes ne madefierent;

feretro & ceteris illæſis;

36. Ex quo loco non longum iter emenſi, conſuetum virtutis Dei teſtimonium ad comprobanda merita electi ſui videre meruerunt. Idipſum tamen, quod factum eſt, quo appelletur nomine, non ſatis occurrit. Euentū fuiſſe dixerim? ſed non ſolet res talis caſu euenire. Miraculum nominem? ſed id non magnoperè quiſquam eorum admirabatur. Quis enim

energumena Bauacenſis curata,

enim velut nouum miretur, quod ſæpius intuetur? Mulier à dæmonio liberata eſt. Magna Dei pietas, magnum Confeſſoris eius meritum, rem alibi raram, in illo itinere fecit eſſe vſitatam. Quæ tamen mulier tunc à valdè diuturnâ vexatione ſaluata, (nam quindecim annis eâ laborauerat) haudquaquàm ingrata ſuo extitit Saluatori. Cùm enim eſſet de caſtello, quod *b* Bauaca nominatur, non infimis orta natalibus, relictâ patriâ & parentibus, Deo & S.Liborio ſe, dum viueret, ſeruituram deuouit: ſecutaque ſancta pignora vſque ad locum, in quo hactenùs requieſcunt, in eorum ſeruitio reliquum vitę ſuæ ſpatium tranſegit. Circa hæc eadem loca & alia plurima ſunt in viâ oſtenſa miracula: ſed nobis feſtinantes illos ad patriam ſtylo proſequentibus non vacat in ſingulis immorari.

b

Sancti ſeruitio ſe deuouet:

alia miracula:

37. Cùm ad Rhenum fluuium perueniſſent, erant in ſancto illo comitatu prouinciarum occidentalium populi infinitæ multitudinis, qui de longinquis locis illuc ſecuti, iam neceſſariò reuerti ad propria debuerunt. Occurrit verò nõ minor mortalium numerus ex nationibus orientalem eiuſdẽ fluminis ripam incolentibus; & maximè Saxones noſtri, quorum confinia non longè ab amne memorato diſtant. Ipſi enim nuper ad fidem vocati, auditâ tantorum famâ ſignorum gregatim ex ſuis vndique locis eò confluxêre. Stabant igitur in vtroque littore turbæ innumerabiles,

plurimi piè comitantur,

diuerſa

diuerſo nimis affectu ſeſe inuicem contemplantes. Siquidem ſuſcepturis pretioſum illum theſaurum quantum gratulationis & gaudij, dimiſſuris verò quantum mœroris & gemitus hora illa attulerit, quis vnquam exprimere poterit? Denique ſtatim vt ſancti corporis baiuli nauem introierunt, vniuerſa plebs, quæ diutius ſequi non valebat, vnanimiter ſeſe in terram proſternens, cum ingenti gemitu & intentâ ſupplicatione B. Liborij ſe patrocinio commendabat, teſtes quodammodò affectus ſui largos lacrymarum imbres effundens. Pari modo & hi, qui in citeriore littore expectabant, terræ aduoluti, ſacra pignora cum omni, quo poterant, honore ſuſcipientes, & gratias agentes Deo, læti cum laudibus deduxêre.

donec Rhenum traijcient:

a MS. *Bodecen.* Gebalhoha.

b Bauacum, *hîc* Bauaca, *oppidum eſt Hannoniæ antiquiſſimum, ac præcipua Romanorum in Neruijs ſtatio.* Βάγανον *Ptolemæo, fortè* Βαόυακον, Bagacum Neruiorum *Antonino, vti* 15. *Ianuarij diximus, cùm de Tranſlatione reliquiarum* S. Mauri *Abbatis ageremus: pro quo eſt in tabulâ Peutingerianâ* Baca Coneruio, *pro* Bacaço Neruio. *Iſthic Circi ruinæ viſuntur, ingentium ædificiorum fundamenta, nec procul inde aquæductuum veſtigia, aliaq; monumenta antiquitatis, atque illud ferè præcipuum, quòd ſeptem viæ militares Romanorum inde ad varias vrbes ducunt: quarum quæ celeberrima, quòd per pagum Brunehault ducta (reſtaurata à quidam non inerudití à* Brunehilde *Reginâ autumant, quo argumento, ipſi viderint) vulgò* la Chauſſee de Brunault *appellatur, & Coloniam vſque tendit, vti in Itineraria Antonini itur,* Bagaco,

Bauacum vetus oppidum.

Vodgo-

Vodgoriacum, Geminiacum, Perniciacum (*melius* Peruiciacum) Aduacam Tungrorum, Corioual-lum, Iuliacum, Coloniam: *quorum locorum hæc nunc nomina ſunt, 4 Gallica, totidem Teutonica:* Bauay, Woudray, Gemblours, Pervvez; Tongeren, Alt-Falckenborg, Gulich, Colen.

CAPVT IX.

S. LIBORII *corpus Paderbornam deportatum.*

occurrunt cateruatim VVeſtphali: 38. IGitur ingreſſi Saxoniam, præ nimiâ ſibi obuiante turbâ vix gradum mouere poterant. Totis tamen niſibus iter accelerantes, tandem die tertio, id eſt, quinto Kalendarum Iuniarum, quo tunc ſacra Pentecoſtes ſolennitas agebatur, ad deſideratam diu Paderbornenſem eccleſiam peruenerunt. A quâ cùm adhuc tribus diſtarent millibus, iuxta fluuium quemdam *a* Hedraha vocatum, ob immenſam multitudinem, quæ vſque ad memoratum locum ſequi non poterat, in medio campo Miſſarum celebrauêre ſolemnia. Quæ antequàm finirentur, in eodem loco quinque pariter homines à varijs debilitatibus liberati, cauſſam immenſæ admirationis & lætitię tantam Dei virtutem videnti populo prębuêre. *infirmi 5. ſanati;*

39. Inſuper eadem horâ in ſæpè memoratâ Paderbornenſis monaſterij eccleſiâ, cui talis gloriæ decus per tanta terrarum ſpatia affe-

afferebatur, contigit quoddam clarum valdè miraculum, velut inſigni præconio B. Liborij aduentum annuntians. Nam puer quidam de eadem oriundus parochiâ, qui à die natiuitatis ſuæ ſurdus erat & mutus, ibidem auditum pariter percipere meruit & loquelam. Agebat hoc nimirùm Diuina diſpenſatio, vt in die aduentus ipſius tot ſigna coruſcantia indicio eſſent, eumdem locum ad hoc fuiſſe cælitus electum, vt tanti Confeſſoris corpore illuſtraretur. *puero vox auditusq́ diuinitus confertur.*

40. Quod cùm innumeris vndique ſtipatum turbis, monaſterio paullatim appropinquare cœpiſſet, Epiſcopus quidem nequibat occurrere, (nam apud palatium tunc morabatur) ſed tamen Clerus omnis cum vniuerſis Eccleſiaſtici cultus ornamentis proceſſit obuiàm, ſequente populo, qui vel de longinquis venerat, vel ex eodem oppido & vicinis locis illuc ad audienda Miſſarum ſolennia in tantâ feſtiuitate fuerat congregatus. Cumq́ue ſibi non paruo ab oppido interuallo vterque populus, ſequentium videlicet venerabile corpus atque excipientium, obuiaſſet, ij qui occurrerant, ter cuncti ſimul ſolo proſtrati, ſummâ illud cum veneratione ſuſceperunt. Cumq́ue Clerus in hymnis & confeſſionibus Deum benediceret, & ſpiritualium carminum melodiam, Sanctorum laudi congruam, concineret, populus verò KYRIE ELEISON ingeminaret, cum ineffabili iubi- *magnâ omnium ordinum acclamatione & pietate.*

lo

lo erectis ad Deum mentibus ſingulorum, nihil eius laude dulcius videbatur: ita vt in huius vitæ exilio ſimilitudinem quamdam beatitudinis, quæ in patriâ ſperatur, prægu-
Pſal. 83. 5. ſtaſſe viderentur, de quâ dicitur: Beati qui habitant in domo tuâ Domine: in ſecula ſeculorum laudabunt te. Quem illis tantum diuinæ laudis amorem, eius meritis credimus inſpiratum, in cuius tunc exequiarum honorem fuerant congregati: quoniam & ipſius ſola in cælis beatitudo, vita & gloria, non niſi laus Dei eſt, in cuius caritate perfectâ ad tan-
defertur Paderbornam ſacrũ corpus: tum ipſe ſanctitatis culmen aſcendit. Itaque cùm ſenſim magis ac magis in altum ſublatæ populi voces attollerentur, etiam circumquaque gaudentium, pſallentium, Deo gratias agentium & iubilantium, illi in voce exultationis per totam viciniam ſonitus intonarent, cum tali honore ſacratiſſimum corpus in eccleſiam delatum, & in loco, in quo hactenùs
multa fiunt miracula. requieſcit, collocatum eſt. Vbi quantis poſtmodùm miraculis effulſerit, quanta ſanitatum dona præſtiterit, alibi dicenda reſeruamus, hîc præſenti libello terminum imponentes.

Epilogus Auctoris. 41. Hæc denique ſecundùm tuum, Præſul venerande, præceptum, noſtrumque propoſitum, de ijs quæ in Tranſlatione eius geſta ſunt, non quidem vt voluimus, & tantæ rei conueniebat, ſed vt potuimus, & ſcientia ſuppetebat, deſcribere curauimus: non magnipere-

pendentes in ſermonum qualitate reprehendi, dum tantùm integræ veritatis fide ſeruatâ diuinæ operationis inſignia ſilentio tegi nequaquàm permitteremus. Noſtri enim propoſiti neceſſitas admonet, vt in huiuſmodi operibus nobis iniunctis id omnimodis elaboremus, vt ſi nos imperitia facit ineloquentes, deuotio tamen oſtendat obedientes. Nec infructuoſo nos ſudore laboraſſe confidimus, ſi alicuius lectoris hæc in manus ſumere dignantis, vel cuiuſcumque audientis animus in laudem largitoris tantarum virtutum fuerit excitatus. Meritò namque laudes illi & grates toto corde referimus, qui nos inter tot ærumnas ſeculi laborantes, tantorum Patronorum ſuffragijs tueri dignatur. Qui per viſibiles corporum curationes ad internam nos animarum ſalutem quærendam prouocantes, ſpem tribuant per eorum exempla & interceſſiones illuc perueniendi ex hac valle lacrymarum, vbi abſterget Deus omnem lacrymam ab oculis Sanctorum. Quò qui iam Sanctum ſuum Liborium feliciter perduxit, nos quoque licet indignos, eius interuentu, venire concedat, qui in Trinitate perfectâ vnus & verus viuit & gloriatur Deus per infinita ſecula ſeculorum, Amen.

a *Serena vocatur in minori hiſtoriâ. Videtur is eſſe fluuius, qui* Salcottenâ *defluit iuxta arcem & pagum* Werne. *Sanè Ioannes Gigas, ſiue Riſe, in Prodromo Geographico, viam regiam à Rheno Paderbornam ita deſcribit;* Duisburgo, Brock, Mollem, Eſſendiam,

Boce-

Boeckum, Tremoniam, Vnnam, Geſekenam, Saltkottenam, Paderbornam. *in quâ viâ is quem dixi fluuius occurrit, congruente dimenſione, quæ in hiſtoriâ aſſignatur. Neque nomen fluuij* Serena, *à* Verne *aut* Werne, *arcis ac pagi nomine multùm abludit.* Verena *fortaſſis, aut* Werena, *ſcriptum olim fuit.*

EIVSDEM TRANSLATIONIS HISTORIA,

Ex veteri Legendario Eccl. Cenoman.

Baderadus Ep. diuino monitu it Cenomanos, Reliquias petiturus,

1. TEmpore quo Cenomanica Eccleſia B. Aldrico Pontifice gloriabatur, & Gallia ſub Ludouico Pio Rege & Imperatore florebat; Baderato venerabili Patroburnenſi, Saxoniæ regionis, Epiſcopo, vnde *a* B. Aldricus oriundus erat, Diuinâ iniunctum eſt reuelatione, ad vrbem Cenomanicam proficiſci, ſacrarum reliquiarum perdiuitem, & inde aliquẽ ibi quieſcentium deferre Sanctorum, toti Saxoniæ, de nouo ad fidem Chriſti conuerſæ, ſacris meritis profuturum. Qui nihil cunctatus Diuinis obedire præceptis, adhibitis ſibi reuerentioribus ſuæ Eccleſiæ perſonis, eò proficiſci decreuit. Sed vt ſacræ petitioni regia quoque ſub-

ſubueniret auctoritas, ad Ludouicum eo tempore glorioſum Regem Francorum paullulùm declinauit; & acceptis ab eo ad vota ſua epiſtolis, ad Cenomanicam, quò intenderat, vrbem feliciter *b* peruenit. *litteris à Lud. Pio Imp. acceptis.* *b*

2. Qui à B. Aldrico benignè & honorificè ſuſceptus, aduentus ſui cauſſas expoſuit, regias epiſtolas recitans; & ne aliquam pati poſſet repulſam, ad Diuinum ſæpius recurrit oraculum & Angelicam reuelationem. Exaudiuntur à B. Aldrico ſine morâ eius vota: & aſſumptis in proceſſionem Eccleſiaſticis ornamentis, vterque Pontifex Aldricus & Baderatus, vnà cum Clero ad reclinatorium Sanctorum proficiſcuntur. Erat autem *c* in ſuburbio prædictæ ciuitatis, ſupra fluuium Sarthæ, in honore Apoſtolorum fabricata eccleſia, quæ cùm ſe Reliquijs multorum Sanctorum iactitaret, præcipuè ſuper pretioſis BB. Liborij atque Victurij corporibus gloriabatur. Ad quam, velut ad promptuarium gemmarum Domini Pontifices accedentes, deflexis in orationem poplitibus, ſacræ ſuæ præſumptionis facilem & felicem meruerunt effectum. Quippe quibus hoc etiam merita B. Liborij contulerunt, vt nec loci ignorantiâ fallerentur, nec aliquâ ſuperueniente moleſtiâ ſacrum opus impediretur. *à S. Aldrico Ep. obtinet corpus S. Liborij.* *c* *quod facilè effoditur.*

3. Et ne quiſquam de meritis hæſitaret Confeſſoris ſancti Liborij, dum beata membra piâ curioſitate defodiuntur, & in vaſe

ſuauis odor diuinitus ædem replet:

cum debitâ reuerentiâ componuntur, tam feſtiuus odor aſtantem populum afflauit, vt adeſſe putaretur omnium commixtura aromatum; & cuius orationes fuerant ſicut incenſum in conſpectu Domini, eius oſſa non immeritò odorem ſpirauerunt incenſi. Iam beati artus quaſi quoddam futuræ gloriæ pignus acceperant, qui illud futuræ gloriæ mirificum nectar aſtanti populo propinabant.

ſiunt alia miracula:

Mirata eſt turba inſolitam generalis beneficij refectionem: ſed vnde in maiorem ſuſpenderet ſtuporem, plures ibi ſalutem conſecuti ſunt ſpecialem.

cæca viſum reſtituitur,

Quædam enim mulier cæca dum ad defoſſos artus & ſacras Diui Liborij reliquias propiùs acceſſiſſet, torpentium oculorum tenebras euaſit, & ad propria remeauit.

puero (pulſo dæmone) uſus rationis:

Huic ſucceſſit & aliud non minùs ſtupendum miraculum: nam antiquus hoſtis & vafer animorum auceps diabolus inuaſerat quemdam Eccleſiæ filium, quem mente & carne torquebat aſſiduè: qui à matre ad ſanctas attractus reliquias, expulſo dæmone, & turbatæ mentis memoriam & afflictæ carnis recepit tranquillitatem.

4. Compoſitis intereà reuerendis artubus in vaſculo, impoſitum eſt ſacrum onus pijs humeris Sacerdotum, & ad matrem Eccleſiam honorificè deportatum. Vbi duo viri in

deinde claudo greſſus, vox muta,

ipſius matris Eccleſiæ ſinu, quorum alter claudus, alter fuerat mutus, incommodi ſui remedium conſequuntur; nam alter vſum

linguæ

linguæ recepit, alter vitioſum inceſſum amiſit. Alius etiam monſtrum magis quàm hominem exprimens, ad propria ſanus reuertitur. Flet populus præ gaudio & lætatur, & diſceſſuro Paſtori reuerenter famulatur, rogans ne Paſtor ouium obliuiſcatur. Intereà cæcus natus illuminatur, energumenus fugato dæmone ſanatur.

alteri membrorum incolumitas.

cæco viſus.

energumeno libertas.

5. Manè autem facto ſancti Pontifices ſanctæ fraternitatis fœdus inuicem percutiunt, & ſub ſacro oſculo ſuarum orationum ſuffragia communicant. Certant filij Dei Diuinis ſe præuenire obſequijs. Experiuntur Saxones non infructuoſam Cenomanorum benignitatem, à quibus & largos ſumptus ad viam, & interceſſorem ſuſcipiunt ad gloriam, nempe B. Liborij corpus cum multis *d* aliorum Sanctorum reliquijs illis tribuitur. Gratulantur Saxones pretioſas ſecum delaturi margaritas, quæ & illos illuſtrarent in terris, & inter Angelos coruſcarent in cælis.

Paderbornenſes initâ cum Cenomanis fraternitate,

d ſumptibus itineris donati & alijs reliquijs,

6. Eos autem cum illo locuplete theſauro Saluatoris eccleſiâ egreſſos, S. Vincentij monaſterium pio recepit affectu, vbi quidam eorum populum circumſtantem ſic affatus eſt: Gratias vobis, filij Dei & cohæredes Ieſu Chriſti. Certum quippe ſacræ dilectionis argumentum poſteris reliquiſtis, cùm nobis ex ſtudio humanitatis neceſſaria corporum hilariter effudiſtis, & ex reuerentiâ Diuinæ receptionis Patronum tribuiſtis animarum.

gratias agunt;

Vnde gratias Deo agentes, veſtris nos orationibus cõmendamus, numquàm tantis ingrati beneficijs, numquàm veſtræ benignitatis immemores, numquàm ſtudioſiſſimæ pietatis ſatis abundè futuri prædicatores.

7. Ijs peroratis, & dicto vale, Saxones diſcedunt, & ſacro ſuffarcinati theſauro, ad e pontem Yuriacum, duobus ab vrbe diſtantem milliaribus, felici proficiſcuntur euentu: vbi ſanatus eſt mutus & ſurdus. Inde profecti ad ecclesiam f S. Medardi perueniunt. Vbi eius fama miraculorum circumquaque diuulgata eſt: & accurrentes vndique vicini infirmos ſuos offerebant, incolumitatem eorum deprecantes; quibus ſancti Confeſſoris interceſſione & ſanitas conceditur, & deuotio fidelium augetur. Sequenti die ad vicum Canonicorum, nomine g Conediarum, accedunt: ibique, depoſito in baſilicâ S. Symphoriani ſancto corpore, pernoctant: vbi ſpectabilis fæmina, miris modis à dæmone vexata, ad Sancti reliquias accedens, fugato dæmone liberata eſt. Et vt mirandis miranda ſuccederent, alij quoque ſeptuaginta infirmi redditi ſunt ſanitati, & vnus præter ceteros vſque ad portentum gibboſus & paralyticus.

8. Hinc Carnotum proficiſcuntur, cui tunc præerat Bernuinus venerandæ ſanctitatis Antiſtes; qui audiens aduentum ſancti Confeſſoris Liborij, ſumptis ſecum ſuæ diœceſis Sacerdotibus, qui illic ſacrum concilium cele-

e ad Pontem Yuriacum mutus & ſurdus ſanatur.

f alij in viâ;

g ad Conediarum energumena;

& alii 70.

excipiuntur magnificè ab Ep. Carnotenſi,

celebraturi conuenerant, feſtiuo apparatu obuius ei procedit, pio veneratur affectu, ac ſpeciali deuotione ſuſcipit. Reſultat vbique vicinia cymbalorum ſonitu, reboat pſallentium voce clericorum, qui ſacrum corpus, humeris impoſitum Pontificis, vſque ad eccleſiam S. Carauni, propè ciuitatis muros conſtructam, deuotiori reuerentiâ comitantur & retroducunt. Vbi puella monſtro perſimilis, ſanata eſt. *(vbi ægra ſanatur)*

9. Inde Saxones profecti breui Pariſios allabuntur, qui à *b* B. Ercanrado Pariſienſi Epiſcopo gloriâ quâ decuit ſuſcepti ſunt: vbi in matre Eccleſiâ corpus beati Confeſſoris Liborij biduo requieuit; per cuius interceſſionem dæmoniaca, muta & ſurda ſanitati eſt reſtituta. Egreſſi inde dum iuxta Montem Martyrum proficiſcẽtes, ad eccleſiam B. Dionyſio ſacram accederent, obuiàm quemdam ſurdum à naturâ & mutum habuerunt; qui more aliorum ante ſacras reliquias ſua veſtimenta ſubſternens, acceſſit ad feretrum, & oſculatus eſt, & ſic S. Liborij interuentu, quod totis votis poſtulabat, eſt aſſecutus. *b & ab Ep. Pariſien.* *ſurdus & mutus curatur.*

10. Comitatur maxima Gallorum multitudo venerabiles reliquias, & vſque ad Rhenum fluuium deuotiùs proſequitur, tantò patientiùs anguſtias itineris toleratura, quantò ſæpius collata miraculorum beneficia illis blandiebantur. Impoſito tandem naui corpore diſcedunt Galli, nil vlteriùs de meritis illius *comitantur Galli vſque ad Rhenum.*

dubitaturi, qui tot cæcorum illuminationibus, tot curationibus debilium, tot repulſis dæmonum, fuerant experti.

occurrunt Saxones:

11. Stabat ex alterâ parte Rheni deuota Saxonum multitudo, quæ iam diſcurrentium miraculorum famâ perculſa venientem Patronum feſtiuo curſu ſuſcipere decertabant. Suſcipitur locuples ille theſaurus, ſuſcipitur, inquam, deſideratus Patronus, & ad vrbem tanto interceſſore gauiſuram gloriâ quâ debuit defertur.

mutus aduentare reliquias prædicit:

12. Cuius aduentum quidam mutus prædixit: dum enim adhuc procul eſſet, & in matre eccleſiâ Patrobrunenſi Miſſarum ſolennia celebrarentur, aperto ore & attentis auribus, ille boni nuntij præco, dixit, haud procul eſſe expectati interceſſoris corpus. Cui credidit Clerus, & nouum ſuſcepturus Patronum cum ſacro apparatu obuiàm Clero procedit. Interim verò beati funeris portitores iuxta fluuium Serenam, tribus ab vrbe diſtantem millibus, parumper ſubſtiterût; vbi multa claruerunt miracula: ibique prædictæ ciuitatis populus & Clerus, ad fidem recenter conuerſi, ad beatos artus accedentes, ter in humum proſtrati, gratias Deo egerunt, & diu promiſſum, diu expectatum, diu cum lacrymis quæſitum Patronum ſuum B. Liborium ſuſceperunt. Quem pio honore deferentes in matrem eccleſiam Patrobrunenſis regionis, in eius honore poſteà conſecratam, hono-

qua deducuntur Paderbornam, non ſine miraculis.

honorificè in ſacro die Pentecoſtes collocauerunt, ſacris meritis toti Saxoniæ profuturum. Hunc etiam precemur, vt in æternum cum Chriſto viuamus, cui cum Patre & ſancto Spiritu ſit laus & gloria in ſempiterna ſecula, Amen.

a *In Vitâ* S. Aldrici, *quam dedimus 7. Ianuarij, dicitur pater eius* Syonius in Galliâ ortus, Gerilda mater ex Germanis genus duxiſſe. *Coruaſſerius ſcribit patrem* Sionium Saxonem *fuiſſe, matrem* Verildam è Bauariâ *oriundam, vtrumque è regio genere.*

b *Prior hiſtoria ex* Idonis *Presbyteri, vnius è Legatis* Baduradi, *relatione, à coætaneo conſcripta, non ipſum* Baduradum, *ſed ſolùm eius* Legatos *iuiſſe in* Galliam *tradit.*

c *Non ergo, quod ſcribit Coruaſſerius, iam an.* 834. *tranſlata erant* SS Iuliani, Thuribij, Pauacij, Liborij, Romani, Treneſtinę, Adrechildis, Hadoindi *corpora. Sed fortaſſis eodem anno* 836. *poſtquàm in Saxoniam auectum erat* S. Liborij *corpus;* S. Aldricus, *miraculis iam patratis motus, reliquorum quoque ad baſilicam Cathedralem transferri corpora curauit. Coruaſſerius ait Tranſlationem contigiſſe die 25 Iulij, quâ die anniuerſaria circùm vrbem inſtituitur ſupplicatio. Meminerunt* Tranſlationis S. Iuliani *Ep. eo die quædam Martyrologia.* S *Iuliani Ep. Cenom. Tranſlatio* 25. *Iulij.*

d *Diximus ſuprà ex Rolevinckio & Gobelino, Sanctorum aliorum reliquias vnà cum* S. Liborij *corpore allatas.*

e *Coruaſſerius locum hunc* Yurè *appellat.*

f *Coruaſſ locum ait ſitum vltra* Huinam *amnem, vulgoq́; dici* S. Mars de la Briere.

g *Idem,* Conneray.

h *De eo egimus ſuprà. Coruaſſ.* Bucaradum *vocat. Nuſquam alibi legimus eum Beatis accenſeri, etſi laudatiſſimus Antiſtes fuerit.*

HISTORIA
REDVCTIONIS RELIQVIARVM S. LIBORII,

Auctore Ioan. Carola Erlevvein.

Reuerendiſſime ac Sereniſſime Princeps, Clementiſſime Domine.

ANNO MDCXXIII.

1. SErenitatis Veſtræ mandatum Broilæ an. MDCXXVII. die XXVII. Nouembris, vnà cum litteris Admodùm Reuerendorum & Prænobilium DD. Decani ac Capituli Paderbornenſis Eccleſiæ, ad me perlatum eſt XIII. Decembris: eaque omnia debitâ cum reuerentiâ recepi, ac perlectis ritè omnibus, quæ in ijs continebantur, confeſtim me ad obſequentiſſimi animi officium contuli, & cœpi in memoriam reuocare præterita tempora & ſeruitia mea humillima; nimirùm quòd an. MDCXXII. Sermæ. Clemiæ. ſuæ conſenſu impetrato, ſub Sereniſſ. Lotharingiæ Duce Henrico, nullis licet meritis meis exigentibus, ſigniferi equeſtris honorem in militiâ conſecutus, ſtipen-

Auctor militat Lotharingo an. 1622.

dia

dia meruerim, bello quod aduerſùs Mansfeldium tunc geſtum fuiſſe conſtat. Cùm autem poſt miſſionem honeſtam, VII. Iulij eiuſdem anni, quando Regis Galliarum exercitus ad Sermeſe luſtrabatur, altera ſtipendia eques cœpiſſem mereri, auſpicijs Illuſtriſſimi Ottonis Philippi Comitis Silueſtris ac Rheni, aduersùs eumdem Mansfeldium, pro obſequio Regis Galliarum, militantis; præclara mihi, Dei munere, obuenit ſors, S. Liborio, ſuæque Serenitati vnà ſeruiendi. *dein Gallo ſub Rin-grauio:*

2. Siquidem anno eodem MDCXXII. die XVIII. Septembris, cùm Illuſtriſſ. Otto Philippus Comes Siluæ ac Rheni, Vaucolenrio Galliæ vrbe, in quâ ipſius equeſtris legio ſtatiua habebat, profecturus eſſet, ab eius Gratioſâ Generoſitate impetraui poteſtatem Coloniam proficiſcendi, eâ conditione, vt ſex hebdomadum euoluto curriculo me ipſius gratioſo obſequio reſtituerem: quod etiam pro viribus annisus ſum præſtare. Cùm autem iam itineri me darem, idem gratioſo ſuo imperio id mihi negotij dedit, vt apud Sereniſſimam Clementiam veſtram, præter humillimam obſequendi promptitudinē, etiam indicarem, quâ ratione Reliquias S. Liborij, à Chriſtiano Brunſwici Duce acceptas, aſſeruaret, & honori Paderbornenſis Eccleſiæ non inuitus daret, vt ea Patroni ſui theſaurum ſacrum recuperaret, & Sanctus in locum priſtinæ quietis, ac honoris ſui gradum, reſtitue- *ab hoc iubetur Electori Colon. offerre reſtitutionem Reliquiarum S. Liborij;*

retur. Et quandoquidem ſua Sereniſſ. Clem. etiam Paderbornenſi Eccleſiæ, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ, præſideret, ſe libenter venire in partem curæ, quam ſua Sereniſſ. Clem. pro eiuſdem Eccleſiæ ſacris habere dignoſceretur.

3. Feci itaque quod mihi imperatum erat, ſanctè & ordine; ac III. die Octobris eiuſdem anni coram ſuâ Sereniſſ. Clem. mandata Illuſtriſſ. Comitis expoſui: Nimirùm, non multò ante eam diem Ducem Brunſwici Chriſtianum, cùm ciuitatem Paderbornenſem impetu belli ſui occupatam, expilaſſet, *quas Paderbornâ ablatas,* ſacras S. Liborij Epiſcopi reliquias ex ſummâ æde abſtraxiſſet, ſecumque è Weſtphaliâ in Haſſiam ad Mœnum flumen vſque conduxiſſet; conditorium verò Sancti pretioſum *& circumuectas,* confregiſſet, & ex illius aliâque materiâ imperialibus nummis ſimilem procudi feciſſet monetam; demùm poſt ambigua itinera trium ferè horarum itinere ſupra Metenſem in Moſellæ ripis ſitam vrbem conſediſſet; eoque loci prædictus Illuſtriſſ. Comes Rheni, eumdem Ducem cum quinque vel ſex virorum comitatu familiariter inuiſiſſet, inter varios ſuper menſâ ſermones, vti fit, etiam de reliquijs S. Liborij ſermonem eſſe ſubortum. Cumque Illuſtriſſ. Comes confidenter inquiſiſſet, quonam eæ reliquiæ deueniſſent inter tot itinera Ducis, ipſum Ducem excepiſſe, dixiſſeque eas adhuc apud ſecretarium ſuum aſſer-

aſſeruari, ac mox iuſſiſſe ex abaco ſupellectilis argenteæ exemptas afferri. Quod cùm illicò factum fuiſſet, Illuſtriſſ. Comiti eſſe oſtenſas ſuper menſâ, inuolutas obſcuræ & inglorıæ mappæ, ſeu linteo, attamen conſuto & ſigillis Ducis ipſius munito. Cumque propiùs eædem reliquiæ inſpectæ fuiſſent, & vehementer comminutæ apparuiſſent; ac Comes, veluti dubitans, ampliùs inquiſiſſet, num eæ verè eſſent Reliquiæ, quas in S. Liborij conditorio reperiſſet; ibi Ducem reſpondiſſe, eſſe ipſiſſimas tam verè quàm ipſe ſit Brunſwici Ducum ſanguine natus, & præſens verè coram aſſideret. Interrogante autem Comite, quánam igitur ratione adeò eſſent commolitæ, Ducem reſpondiſſe, eò quòd abaco argenteæ ſupellectilis incluſæ, cumque eâ per itinera & hoſpitia ſæpius contuſæ fuiſſent.

linteo inuolutas, & ſignatas.

ſed ſuccuſſione confractas.

4. Tum demùm Comitem cœpiſſe inſtare, petijſſeque vt eas ſibi Dux gratioſè clementerque cederet, cùm ei per religionem ſuam, à Sanctorum reliquijs alienam, nihil admodùm poſſent proficere, & Comes ipſe viciſſim alio ipſi commodiore munere poſſet honorare cognatum Ducem, nimirùm generoſiore equo & pilei honeſtamento præclaro. Ad quæ cùm ipſe Dux retuliſſet, ſe ad eas reliquias neque dimittendas neque retinendas ſat cõſilij habere, & eſſe perplexum, a tandem tamen varijs modis precibuſque adhibitis Ducem Chriſtianum, ſine vllo pacto munc-

a

ſibi Halberſtadius donârat, muneris alicuius, Illuſtriſſ. Comiti Ottoni Philippo Reliquias eaſdem liberaliter eſſe largitũ. Atque hæc vix XIV. diebus ante cladem Duci in finibus Brabantiæ XXIX. Auguſti 1622. (in quâ ei brachium confractum fuit) illatam, prædicto modo accidiſſe. At Comitem ſæpè memoratũ, lætum munere ſacro, eaſdem acceptas obſignataſque ſtatim Principi de Croy coniugi ſuæ in arcem Neuuiller, quæ ferè ſeptem leucis ſupra Nanceium viſitur, tranſmiſiſſe; quæ illas pari gaudio reuerentiâque exceperit, & (vt erant) ſigillatas in ſacello arcis per Sacerdotem domeſticum ſupra ſacelli altare reponi curauerit, ibidemque honorari. *ipſe in arce ſuâ aſſeruabat:*

5. His compendio ad Sereniſſimæ Clem. ſuæ notitiam allatis apud Bonnam die tertiâ Octobris anni MDCXXII. quoniam ſequenti die eadem Sereniſſ. Clem. ſua erat iter ingreſſura, quò Comitijs Imperij Ratiſbonæ agendis adeſſet, iuſſus ſum, per Reuerendiſſ. ac Illuſtriſſ. Franciſcum Wilhelmum Oſnabrugenſem Epiſcopum, iter Suæ Ser. proſequi, ac Confluentiæ reſponſi opportunitatem opperiri. Quæ cùm ne eo quidem loco, ob plurimorum negotiorum molem vndique incumbentem, affulſiſſet, Hanouiam vſque ſum proſecutus; ibique VIII. Octobris Serenitatis Suæ litteras, de fide ac legatione mihi à ſuâ Sereniſſ. Clem. demandatâ, impetraui, & cum his ad Sereniſſimum Lotharingiæ Ducem, atque Illuſtriſſimum Comitem Rheni citato itinere *Auctor pro ijs mittitur in Lotharingiam ab Electore:*

itinere ſum profectus. Cùm autem, Deo iter ſecundante, incolumis VII. Nouembris eiuſdem anni MDCXXII. in arcem Neuuiller peruenissem, & Illuſtriſſ. Comitem, eodem, quò Sua Sereniſſ. Clem. contenderat, iter instituiſſe comperiſſem, litteras Principi de Croy, pijſſimæ Comitis coniugi, tradendas duxi, ac debitâ cum obſeruantiâ porrexi. Quæ ſe Reliquias petitas, etiam Suâ Sereniſſimâ Clem. omnibus modis colendâ poſtulante, ſine conſilio & conſenſu Comitis coniugis, tradere poſſe prorſus negauit. Itaque infecto negotio tunc mihi quidem diſcedendum fuit: ſed per litteras vtrimque ſubmiſſas, Sereniſſimæ Clem. Suæ ac Illuſtriſſ. Comiti ampla coram de Reliquiarum recuperatione occaſio data eſt Ratiſbonæ in ipſis Comitijs Imperij tractandi: quâ factum eſt vt vltro citroque habitis colloquijs Illuſtriſſ. Comes Reliquiarum S. Liborij reſtitutionem ratam habere voluerit, & addixerit: quæ etiam conſecuta eſt, vt in ſequentibus dicetur.

ſed aberat Ringrauius.

qui Ratiſbonæ eas Electori ſpopondit.

6. Nam Comitiorum apud Ratiſbonam peracto tempore, cùm anno MDCXXIII. ad XXIX. Maij Sua Sereniſſ. Clem. ad Bonnenſe caſtrum ſalua, gratulante patriâ vniuerſâ, rediſſet; iterum cum litteris fidei, & negotij eiuſdem apud Illuſtriſſ. Comitem Rheni conficiendi gratiâ, miſſus ſum in Lotharingiam, ad caſtrum Neuuiller, adiuncto mihi comite itineris Adm. Reu. & doctiſſimo Domino D. Ioan-

mittitur denuò anno 1623.

D. Ioanne de Blier Canonico SS. Caſſij & Florentij in collegiatâ Bonnæ Eccleſiâ, nec non Aulico Sacellano: cumque eo, rhedâ ad iter clementer datâ, iter ingreſſus ſum, deducente nos Sereniſſ. Clem. Suæ caduceatore. Iter nobis fuit Bonnâ egreſſis per Eifliæ iuga & valles, Adenauiam, Merrimum, Vitelliacum, Treuirorum Auguſtam, Ricciacum, ſiue Sirick, Theodonis Villam, Metas, Muſſi-pontem, Nanceium.

7. Cùm autem ad Neuuillerium caſtrum perueniſſemus, neque Illuſtriſſ. Comitem, neque Principem coniugem reperimus: ſed Comitem quidem ad curiam Regiam Pariſios profectum eſſe, Principem verò ipſam in Baudouiller conceſſiſſe comperimus. Ea cauſa fuit, cur Neuuillerio caſtro duodecim leucas proceſſerim, itinere facto per Rambervillariam & Aultrey, interiecta loca Neuuillerienſi caſtro & Baudouillerio. Ibi Principis Neuuillerium rediturae præſentiam nactus, oblatis litteris, alijſque mihi clementiſſimè mandatis, poſtero die cum Principis aulâ Neuuillerium redijmus, & VI. Iunij in caſtrum peruenimus. In quo cùm pro Serenitatis Suæ obſeruantiâ, nos Miſſos eiuſdem gratioſè recepiſſet, atque in octauum Iunij diem detinuiſſet, ex conſilio & conſenſu Illuſtriſſ. Comitis Rheni, mariti ſui, ſuoque gratificandi ſtudio, magno ſenſu pietatis ac reuerentiæ, Reliquias S. Liborij, præſentibus aliquot Sacerdo-

benignè exceptus,

Reliquias accipit à [illegible] uxore,

cerdo-

cerdotibus, per ſacelli aulici Rectorem nobis cum ipsâ, cui inuolutæ fuerant, mappâ, ſeu linteo menſæ vſibus olim deſtinato, offerri & tradi iuſſit. Quæ traditæ per Sacerdotes conſeſtim apertæ, non ſine inſigni odoris fragrantiâ expirante, poſitæque ſunt in capſellâ, quæ ſtatim incluſa eſt cærulei coloris panno, conſutaque, circumducto ſæpius eiuſdem coloris ſerico redimiculo, quod varijs in locis ipſius Principis, in rubrâ cerâ infixis, ſigillis communitum fuit, nobiſque concreditum.

ſuauem odorem exſpirantem.

denuò obſignatæ;

8. Verumtamen eadem pijſſima Princeps mappam, in quâ anteà reliquiæ S. Liborij requieuerant, in partes ſciſſam, gratiosè inter præſentes diſtribuit, qui magno animi gaudio reuerentiâque ſuas quiſque partes amplexi fuerunt. Ad hæc etiam partem oſſis de S. Liborio ſuo ſacello ſeruauit, eamque in ligneâ, arte ſingulari efformatâ, & viuis coloribus delibutâ hermâ, ſeu ſtatuâ Epiſcopalis habitus, pectore tenus productâ, recondi curauit, vt ſancti hoſpitis memoria ex eius loci incolarum animis numquàm deleretur, ſed præſentiâ aliquantâ corporis ſui ipſe locum ſanctificaret, in ſui ac Dei Optimi Maximi obſequium. Cui ſpei optimæ ſanè hactenùs non defuit pius effectus in animis circumpoſitorum populorum, qui locum illum ſupplices, votis etiam anathematis, frequentare non deſiſtunt.

oſſe iſthic retento

ob vicinorum pietatem;

9. Huic

9. Huic religioni cauſſam non leuem dedit id quod per legationis meæ tempus ex ipsâ Principe accepi. Cùm enim illa, acceptis nuper ſanctis Reliquijs, conſideraret Reliquias S. Liborij è ſolio honoris & loco diuturnæ quietis ſuæ, Eccleſiâ ſcilicet Paderbornenſi, violenter & contumelioſè abſtractas, & huc illucque cum impio exercitu ſine honore & reuerentiâ ipſi congruente, circumactas fuiſſe; Electa Princeps pium & decorum animo facinus concepit, nempe honore aliquo ſancti hoſpitis ſui lipſana celebrare, populoque vicino commendare. Itaque tam in memoratæ arcis parochiâ, per ſacelli Rectorem, quàm in vicinis circumcircà parochijs, etiam in ciuitate *b* Baionenſi, præconiâ voce edictum fuit, quòd Reliquiæ S Liborij Epiſc. per Chriſtianum Ducem Brunſwici Paderbornâ violenter ablatæ, & cum exercitu circumductæ, demum in Illuſtriſſ. Comitis Rheni, &c. Domini ſui, poteſtatem deueniſſent, & modò in arcis Neuuiller ſacello ad cultum debitum eſſent repoſitæ; & ideò certus dies eſſet ſtatutus, quo ſupplex circumcircà populus ex vtroque ſexu collectus, ſancti hoſpitis venerandi gratiâ, cum ipſo Sancto ſit proceſſurus in publicum, ſuccollantibus ſacro oneri duobus Eccleſiaſtici ordinis viris; ipſâque Principe cum aulâ ac populo vniuerſo proſequentibus per magnum agri circumiecti tractum, populo in hymnis & canticis Domi-

quòd ijs ſolenniter in ſupplicatione ambarnali circumlatis, b

Dominum Sanctorum collaudante, donec Reliquiæ in ſacellum & altare relatæ ſuo fruerentur honore.

10. Accidit eo die aliquod non leue ſanitatis beneficium, vni, vel potiùs duabus perſonis in vno, collatum. Nimirùm fœmina probæ famæ, magno fidei & pietatis ſenſu, filium octennem, ab vtero matris contractum adeò vt genua ad pectus eius contorta rigerent, magno nihilominùs labore in prædictâ procedentium turbâ circumtulit, orans Deum, vt meritis S. Liborij Epiſcopi ipſam & filium exaudire dignaretur; &, ſi tam ipſi quàm filio ſalutare foret, puerum ab infirmitate ſuâ abſolueret. Res mira: cùm mater proceſſione peractâ, feſſa & genibus nixa puerum ante ſe depoſuiſſet, & ante Reliquias S. Liborij ſuper altari repoſitas feruentiùs in medio templi oraret, ecce puer volutari occepit, & mox in pedes erigi, & erectus ambulare, timidè tamen & nutando, vti ſolent qui primos greſſus figere diſcunt, atque ita confeſtim ad altare pergens, ibi Deo & S. Liborio gratias agit. Mater pueri, videns virtutem Dei in filio, & ceteri qui aderant, puerúmque nouerant, ingenti gaudio perfuſi, lacrymas præ teneritudine cordis admirantis non tenebant, ſed Deo & S. Liborio pro tam manifeſto ſigno ſanitatis laudem dicebant. Factum eſt hoc ſignum in ipſo arcis Neuuiller ſacello, vbi reliquiæ ſacræ in conſpectu *contractus ſanatus eſſeti*

K pijſſi-

piiſſimæ Principis erant collocatæ: & ego, cùm iſthuc legatus aduenî, auidè eumdem puerum ſum contemplatus, vnà cum ſocio itineris mei, ipſumque locum, in quo acciderat, non ſine gaudio inſpexi. Quin etiam fideliſſimas de hoc miraculo litteras teſtes, Latino ac Francico ſermone ſcriptas, Princeps de Croy ad Sereniſſ. Clem. ſuam tranſmiſit, vnà cum Reliquijs S. Liborij.

11. Referebat etiam eadem piiſſima Princeps plura ſanitatis ſigna in ægris, maximè febri correptis, Dominum operari dignatum, ad honorem ſerui ſui S. Liborij: ſed exactam notitiam ſingulorum, quæ in Principis animo multa erat, mihi comparare tam breui tempore ſuperſedi, cùm feſtinarem citiſſimo reditu Sereniſſ. Clem. Suæ mandatis ſatisfacere.

multi febribus liberati.

12. Itaque ſummo manè circa tertiam horam itineri nos dedimus cum Reliquijs in rhedam impoſitis. Quod cùm non lateret plebem vicinam, ex hac plures perſonæ ad rhedam accedentes, eam ſupplices venerari, S. Liborij à ſe auehendi ſuffragia poſtulare, & in diſceſſu ex arce lacrymari cœperunt. Nos autem Camponidem, Muſſi-pontem, S. Iulianum, Ricciacum, denique Treuiros peruenimus: & ſub vrbis muris in S. Maximini abbatiam religioſiſſimam cum ſacris pignoribus diuertimus. Ibi indicio ſacrorum pignorum cum Abbate communicato, ipſe inſigni gaudio

eas Auctor defert Treuiros.

dio ex eorum præſentiâ affectus, ſequenti die, qui fuit XII. Iunij, eodem in loco magnâ cum deuotione ſacrum muſicè in honorem S. Liborij per Religioſos decantari, & capſam, in quâ S. Liborij Reliquiæ recondebantur, in ſummo altari reponi curauit. Inter ſacrorum myſteria, collecta vetus ex Treuirenſi peruetuſto Breuiario opportunè reperta, decantata fuit. *vbi publicè honorata,*

Collecta de S. Liborio Epiſcopo XXIII. *Iulij.*

DEus, qui B. Liborium, pium Pontificem, ſpeciali priuilegio in medendis vrinarum & calculi paßionibus, ad ſalutem fidelium, decoraſti, tribue, quæſumus, vt ita ipſius meritis & interceßione ab eis malis eruamur, vt æternis gaudijs perfruamur. Per Dominum. Abſoluto ſacro Reuerendiſſ. Abbas cum ſanctis Reliquijs, omnibus qui aderant, benedictionem impertiuit, & omnes camdem capſam piè oſculati ſunt. Atque ita XIII. Iunij ex Abbatiâ S. Maximini in pagum Sweigh, Vitelliacum, Merrim, Adenau, Aldenat, Mariæ-Foreſtu[m] in XV. Iunij ſalui, Deo protegente, peruenimus, meritis S. Liborij ex periculis diuerſis erepti. *dein Bonnam vertius. per eas è periculis ereptus:*

13. Ex eo loco, qui inſtitutis S. Brigidæ ſacer eſt, Sereniſſ. Clem. Suæ ſignificatum fuit, Reliquias S. Liborij appuliſſe. Idcircò eadem Sereniſſ. Clem. Sua altero die, qui erat XVI. Iunij, in prædictum locum duos ablegauit ex

aulâ viros, nimirùm R.P.Georgium Schrotelium, Societatis IESV Sacerdotem, Conſeſſarium ſuum, & Nobilem ac ſtrenuum Dominum D.Benedictum Schweindell Camerarium; qui præſente P.Priore monaſterij Mariæ-Foreſtani, iuſſu Sereniſſ. Clem. Suæ, ciſtam continentem Reliquias S.Liborij, reſeratis ſigillis, aperuerunt, inſpexerunt, & cognitione terminatâ,rurſum ſigillis pro ſuæ Serenitatis parte communierunt;mandantes, Veſtræ Sereniſſ. Clem. iuſſu, Reliquias eaſdem in ſacrario Mariæ-Foreſtano intactas ſeponi oportere. Quibus ritè conſtitutis,nos ſcripta,atteſtationes miraculi,Latino ac Franſcico idiomate exaratas,nec non litteras Principis de Croy ad Sereniſſ.Cl.V.datas, prædictis viris delegatis porreximus, ad eamdem Clementiam perferendas. Hæc ſummatim geſta ſunt in negotio Relationis Reliquiarum S.Liborij,eo tempore quo Sereniſſ.Clem.Sua operâ meâ paratiſſimâ vti dignata eſt: quam vt ſemper pluribuſque in cauſſis impendere Sereniſſ.Clem.Suæ ſeruitio liceat,Deum precor,,qui eamdem Clem.ſuam patriæ diutiſſimè incolumem præſtare dignetur.Ita precor, & ad poſteritatem teſtor, in caſtro & oppido Seren.V.Cæſaris-Inſulano anno MDCXXVII. XXIII.Decembris. SERENISS.CLEM.SVÆ

et iuſſu Electoris viſitantur.

humillimus cliens

IOANNES CAROLVS ERLENWEIN
Prætor Lynnenſis & Vrdingenſis.

a Erat

a *Erat is, vt ſuprà annotauimus, aſſeclarum magis ſuorum, quàm proprio vitio malus. Teſtatus nobis eſt vir clariſſimus* Bartoldus Nihuſius (*qui Helmſtadij vnà cum ipſo* Chriſtiano, *an.*MDCXV. *ſtudijs operam dedit, ac poſteà litterarum ſcientiâ in Aulâ erudijt Saxoniæ Ducem Vinarienſem* Bernardum, *præclari dein nominis militem, ſi pro meliori cauſsâ arma geſſiſſet) is, inquam, cùm iam prior pars huius commentationis excuſa eſſet, teſtatus eſt nobis,* Chriſtianum *Ducem eo tempore indolis fuiſſe optimæ: ſed poſtquàm Epiſcopatu Halberſtadienſi auctus eſt, alios planè mores induiſſe, fraude (vt omnium opinio erat)* Billerfeldij *chirurgi, hominis impiiſſimi, qui aliquamdiu Conſtantinopoli atque in Perſide verſatus, in huius deinde improuidi adoleſcentis ſeſe familiaritatem inſinuauit, eiq́; pharmacum miſcuit, quo fieret ex homine (vt aiebat) nimiùm ſcholaſtico generoſus ac vegetus: verùm ea potio inſanum eum quodammodò reddidiſſe viſa eſt. Hæc tunc per Saxoniam fuit fama. Peſſimè ipſe quoque poſteà perijt* Billerfeldius, *ab ruſticano homine, cuius vxori afferre ſtuprum moliebatur, trucidatus. Quanti intereſt, quibus magiſtris formanda committatur Principum adoleſcentia!*

b *Non hæc Aquitaniæ, ad Cantabrorum confinia, vrbs eſt* Baiona; *ſed Lotharingiæ oppidum ad Moſellam flumen, non longè ab Neuuillari arce.*

ACTA
ECCLESIÆ PADERBORN.

De Reliquijs S. LIBORII *Epiſc. Peregrino Carleno Abbati, pro Eccleſiâ Amerinâ, donatis.*

1. IN nomine Domini, Amen. Tenore præſentis publici inſtrumenti, cunctis pateat euidenter & ſit notum, quòd anno poſt Chriſtum natum milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo ſexto, indictione decimâ quartâ, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini D. Innocentij, eius nominis decimi Papæ, anno ſecundo, ſabbathi nonâ menſis Iunij, inter ſeptimam & octauam ante meridiem, coram me Notario Apoſtolico, infrà nominatorum teſtium præſentiâ, perſonaliter conſtituti fuerint, Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Domini, Theodorus Adolphus à Recke Præpoſitus, Caſparus Philippus à Ketteler Decanus, Ioannes Gulielmus Baro de Syntzigh Cantor, & Cellerarius, Adolphus Henricus Droſte Præpoſitus Cathedralis Monaſterienſis, Arnoldus de Vitinghoff cognomine dictus Schelle, Præpoſitus ad S. Mauritium Monaſterij, Adolphus Henricus Droſte Iunior

Acta notarialia Monaſterij confecta 9. Iunij 1646.

nior, omnes Eccleſiæ Cathedralis Paderbor-nenſis Canonici; prout & Illuſtriſſ. & Reue-rendiſſ. Dominus Peregrinus Carlenus Ab-bas S. Mariæ; Plenipotentiarius Ducis Gel-driæ & Iuliæ, Comitis Egmundæ & Zutpha-niæ ad tractatus pacis vniuerſalis; me Nota-rium & teſtes adhibitos requirentes, vt vnà cum iiſdem Dominationibus, vigore eum in finem porrectæ ſingularis requiſitionis ſche-dulæ, certo cuidam ab ijs celebrando & di-ctæ ſchedulæ inſerto actui intereſſe, eum-demque ſic peractum ad protocollum meum redigere, necnon deſuper, erga condignum meum ſalarium, vnum vel plura conficere vellem, inſtrumentum & inſtrumẽta. Actum Monaſterij Weſtphaliæ in aulâ habitationis Reuerendiſſ. & Illuſtriſſ. Domini Bernardi à Weſterholt Cathedralis Eccleſiæ ibidem Ca-nonici, anno, indictione, papatu, menſe, die, & horis, quibus ſuprà; præſentibus circum-ſpectis Dominis Michaële Sitthoff Notario & Regiſtratore Cancellariæ Paderbornen-ſis, & Ioanne à Verſen Secretario antè memo-rati Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Domini Abbatis Carleni, vti fide dignis, ad id ſpecialiter re-quiſitis & adhibitis teſtibus.

Tenor præfatæ ſingularis requiſitionis ſchedulæ erat ſubſequentis tenoris:

1. Ad maiorem Omnipotentis Dei glo-riam. Nos Theodorus Adolphus à Recke, Præpoſitus, Caſparus Philippus à Ketteler

Decanus, ceteríque ſeniores & Capitulares Cathedralis Eccleſiæ Paderbornenſis, vobis Domino Notario & teſtibus ad hoc ſpecialiter requiſitis, pro rei dignitate, & meritis S.Liborij Patroni noſtri, exponendum duximus; Quandoquidem magnus Dominus & laudabilis nimis, etiam laudandus in Sanctis ſuis, propter quorum merita & preces, multa nobis, eaque non leuia, ſubinde largitur beneficia, etiam illis ad feliciorem vitam ſublatis, vt exiſtentes in cælis, etiam nunc honorificentur in terris, vbi fideliter Domino ſuo miniſtrauerunt; hic inquam, miſerator & miſericors Deus, vt annuntietur inter gentes gloria eius, in omnibus populis mirabilia eius, ſicuti honorem ſancti Prophetæ Eliſæi iam vitâ functi, per ſuſcitationem mortui ad contactum reliquiarum eius, toti mundo voluit eſſe conteſtatū, ſic etiam ſerui tui, Liborij, Patroni noſtri, nomē non modò apud Cenomanos in Galliâ (vnde Dominicæ Incarnationis an. 836. quintâ Calend. Iunij, ſanctæ eius reliquiæ, Paderdornam delatæ, multis in viâ miraculis honoratæ claruerunt) & Paderbornæ in Weſtphaliâ; ſed & in alijs diuerſis ac diſſitis locis, regnis & prouincijs, diuerſorum morborum, ac præcipuè calculi, curatione voluit eſſe celebre & honoratum.

S. Liborij efficaci contra calculi dolores patrocinio

3. Quâ quidem miraculorum experientiâ permotus, Illuſtriſſ. & Reuerend. Peregrinus Carlenus, patriâ Amerinus, dignitate Abbas beatæ

Beatæ Mariæ, functione Comitis Egmundæ Ducis Geldriæ ad tractatus pacis vniuerſalis Monaſterij Weſtphaliæ Plenipotentiarius, ſcriptis ad nos litteris, non modò Diuinæ bonitati quas potuit gratias egit, ſed & reliquias noſtri Sancti Liborij miris encomijs, magno affectu & ſingulari deuotione commendauit; Quòd ipſe inprimis Monaſterij magnis & inſolitis calculi doloribus fatigatus, & tantùm non exhauſtus ac oppreſſus, intellectâ à Venerando admodùm Patre F. Bonauenturâ de Ruthæno Prædicatore Capucino, tunc ſuo Confeſſario, mirâ S. Liborij deuotióne, eiuſdemque ad calculi malum curandum ſingulari virtute; pro ſuâ à calculo liberatione, aut ſaltem dolorum ipſius mitigatione, oblatam ſibi à dicto Patre antiphonam & orationem de S. Liborio, ad ipſum Sanctum, ſæpius magnâ fide, multiſque cum gemitibus, ac tandem de ipſo Sancto ſacrum à dicto ſuo Confeſſario celebrari curans, celerem ſub eodem ſacro expertus Diuinæ bonitatis gratiam, ab acerbiſſimi calculi puncturis, & ab ipſo (vt ſperaret) calculo miraculosè fuerit ſanatus: Deinde quòd frater eius Auguſtinus Carlenus, Ameriæ Cathedralis Eccleſiæ Canonicus, de hoc ab eo certior factus, cùm dudum vrinandi difficultate, & conſequenter calculo, laboraſſet, per eamdem tranſmiſſam ſibi antiphonam & orationem, memorati Sancti interceſſionem pro recu-

intellecto, & piè inuocato, ijs doloribus liberatus Peregrinus Carlenus, (vti & frater eius dyſuriâ,

perandâ ſanitate efflagitans, illicò ab iſto malo liberatus ſit: Demùm quòd plures in Vmbriæ partibus per ejuſdem antiphonæ & orationis deuotam recitationem magna à Diuinâ miſericordiâ beneficia obtinuerint. Id quod interceſſioni huius ſancti Patroni noſtri tribuens, pro patriâ ſuâ, Ameriâ in Vmbriâ, tam euidenti miraculo in deuotionem erga hunc Sanctum & reliquias eius raptâ, earumdem ſanctarum reliquiarum, apud nos exiſtentium, particulam, tam per litteras quàm per ſuum Confeſſarium, magno affectu à nobis petijt ac poſtulauit. Non potuimus quidem non cõmendare pium hoc deſiderium tum Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Domini Abbatis, tum Capituli & populi Amerini: verùm quia in poteſtate noſtrâ non erat, ſine conſenſu & expreſsâ conceſſione Sereniſſimi Principis noſtri Ferdinandi, Electoris Colonienſis, & Epiſcopi Paderbornenſis, vtriuſque Bauariæ Ducis, theſaurum hunc vel aperire, vel minuere; ideò re & poſtulatione tam piâ ad ipſius Serenitatem humiliter delatâ, quandoquidem gratiam & mandatum aliquâm ſanctarum reliquiarum partem communicandi Clero & populo tam deuotè expetenti, ſtatim obtinuimus, prout ſuæ Serenitatis litteræ hiſce inſertæ fuſiùs declarant.

& alij in Vmbriâ)

partem reliquiarum eius petit, vt Ameriam mittat:

Copia litterarum Sereniſſimi Electoris Colonienſis, Epiſcopi Paderbornenſis, ad

Capi-

Capitulum Cathedralis Eccleſiæ Paderbornenſis; quibus conceditur, vt dentur Reliquiæ S. Liborij Cenomanenſis Epiſcopi Paderbornenſium Patroni, Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Abbati Carleno pro Ameriâ.

4. Ferdinandus Dei gratiâ Archiepiſcopus Colonienſis, Princeps Elector, Epiſcopus Paderbornenſis, Monaſterienſis & Leodienſis, Adminiſtrator Hildeſimenſis, Berchteſgadenſis & Stabulenſis, Comes Palatinus Rheni, vtriuſque Bauariæ, Weſtphaliæ, Angariæ & Bullionis Dux, Marchio Franchimontanus. *aſſentiente Electore Colonien. 2. Ianuar. 1645.*

Venerabiles & honeſti, dilecti deuoti, ex veſtris ad nos XII. Decembris, huius iam ad finem currentis anni, datis litteris, earumque adiunctis, didicimus quo pio feruore S. Liborij, diœceſis noſtræ Paderbornenſis Patroni, nomen in peregrinis ac diſſitis prouincijs veneretur: & qualiter particula ſacrarum eiuſdem reliquiarum, ad maiorem deuotionem excitandam, & ad Dei honorem augendum, expetatur: quodque vos ad elargiendum illam, gratioſiſſimum noſtrum conſenſum ſubmiſsè exquiratis. Quemadmodùm igitur nobis pergratum fuit intelligere, quòd dicti ſancti Epiſcopi veneratio, & ad illam ſubſecuta interceſſio, tam mirabiles effectus ad exteras nationes produxerit; & minimè dubitandum ſit, quin elargitio Reliquiarum eiuſdem maiorem in plebe deuotionem excita-

citabit; ita libenter concedimus, vt expetenti ac poſtulanti Abbati Carleno (quamuis ipſæ Reliquiæ, cùm ab hoſtibus circumueherentur, multùm comminutæ fuerint) aliqua earum particula, ſine notabili tamen remanentium diminutione, donetur & tradatur. De hoc viciſſim monere vos voluimus, quibus beneuolentes, gratiam noſtram offerimus. Datum Bonnæ in ciuitate noſtrâ ſecundo Ianuarij, anno 1645.

FERDINANDVS

Ioan. Stam Secr.

5. Idcircò nos Theodorus Adolphus à Recke, Præpoſitus, Sereniſſimi Electoris Colonienſis, Epiſcopi Paderbornenſis & Monaſterienſis, Conſiliarius intimus, & ad tractatus pacis vniuerſalis Legatus, & Ioannes Gulielmus Baro de Syntzigh, Cantor & Cellerarius, à Reuerendiſſimo Capitulo Paderbornenſi ad hoc negotium ſpecialiter deputati, anno MDCXLV. die nonâ Iunij, manè inter ſeptimam & octauam, in Cathedrali Eccleſiâ Monaſterienſi, ſacrarum reliquiarum, pro temporum tunc ſtatu, aſylo, ad tumbam ſanctarum reliquiarum conſeruatricem deuotè accedentes, duas particulas, vnam cranij, alteram tibiæ, ex eadem ſublatas, hac intentione, vt Ameriam in Vmbriâ, ad augendam populi illius deuotionem, & maiorem Diuinæ bonitatis gratiam ipſi conciliandam, in ouali & varij coloris capſulâ repoſuimus: eamque præſen-

eam illi donant Canonici Paderbornen. 9. Iunij 1645.

præſentibus tunc & aſtantibus, admodùm Venerando Patre F. Bonauenturâ de Ruthæno, Prædicatore Capucino cùm ſuo ſocio, Cathedralis Eccleſiæ Monaſterienſis Theſaurario, Petro Buſchman Iurium Doctore, Electoris Colonienſis, Epiſcopi Paderbornenſis, intimo Conſiliario, Cancellario, & ad tractatus pacis vniuerſalis Monaſterij Weſtphaliæ Legato, alijſque ex Clero & populo eiuſdẽ ciuitatis, publicè tradidimus Illuſtriſſ. & Reuerend. Abbati Carleno, transferendas ad deſiderantem Clerum populumque Amerinum.

6. Cùm verò fataliter acciderit, quòd ob varia bellorum pericula & impedimenta Monaſterij denuò conuenire non potuerimus, ad conſignandum debitè ipſas reliquias, & conficiendum in formâ atteſtationis inſtrumentum; atque inde ipſæ Reliquiæ ad deſtinatum locum tranſlatæ non fuerint; tandem tamen anno elapſo integro, Deo ſic diſponente, eodem die nono Iunij, eademque horâ inter ſeptimam & octauam, Monaſterij Weſtphaliæ, in aulâ habitationis Reuerendiſſimi & Illuſtris Domini Bernardi à Weſterholt, Cathedralis Eccleſiæ ibidem Canonici, præter opinionem conuenerimus, Theodorus Adolphus à Recke Præpoſitus, Caſparus Philippus à Ketteler Decanus, Ioannes Gulielmus Baro de Syntzigh Cantor & Cellerarius, Adolphus Henricus Droſte Præpoſi-

ſed demum an. 1646. 9. Iun.

poſitus Monaſterienſis Cathedralis Eccleſiæ, Arnoldus de Vittinghoff condictus Schelle, Præpoſitus ad S. Mauritium Monaſterij, Adolphus Henricus Droſte Iunior, omnes Paderbornenſis Cathedralis Eccleſiæ Canonici; deinde Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Dominus Peregrinus Carlenus, Abbas B. Mariæ, & P. Bonauentura Capucinus Prædicator cum ſocio, atque ſæpè dictas ſacras Reliquias ex prædictâ ouali capſulâ extractas, commodiori rotundæ, argenteo, aureo, viridi ac rubro colore variegatæ, & vittâ ſubrubicundâ quater ita circumligatæ, vt octo in locis contineatur, reuerenter incluſimus, eámque conſignatam Illuſtriſſ. & Reuerend. Abbati Carleno retradidimus, ſecurè tranſmittendam Ameriam: expreſsâ tamen hac lege, vt non ſolùm eâ quâ decet, ſolenni deuotione deferatur, verùm etiam vt à Capitulo & Clero, à Magiſtratu populoque Amerino in habitu decenti, ſecundùm ſtatus differentiam proceſſionaliter obuiante, & deuotè ſolemniterque acceptante, cum hymnis & canticis ad Cathedralem Eccleſiam, quæ eſt Ameriæ, honorificè deducatur: ibidemque, & non antè, ab Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. loci Epiſcopo, præſente Capitulo & Magiſtratu Amerino, tandem hæc capſula aperiatur, & productus inde ſanctarum Reliquiarum theſaurus palàm exhibeatur, digniſque encomijs Clero populoque commendatus, loco celebri & hono-

In aliâ capſulâ poſitam, legitimè ſignatam, ei tradaui.

eâ lege, vt honorificè Ameria recipiatur.

honoratio in eadem Cathedrali Eccleſiâ reponatur: imò & S. Liborij huius Patroni noſtri, officium de Confeſſore Pontifice; quotannis dicatur; eiuſque feſtus dies vigeſimatertiâ menſis Iulij, conuocato ad hoc populo, & ſanctis Reliquijs ſolenniter expoſitis, more noſtro Paderbornenſi, in organis celebretur: & ſit hic ſanctarum Reliquiarum theſaurus, veluti vinculum & teſſera fraternitatis mutui amoris, & ſymbolum piæ confœderationis inter Amerinum & Paderbornenſe Capitulum. *& anniuerſario ſacro celebretur:*

7. In cuius rei fidem, hunc Reliquiarum S. Liborij Confeſſoris Pontificis, Patroni noſtri, theſaurum inæſtimabilem, ſigillo Sereniſſimi Ferdinandi Electoris Colonienſis, Epiſcopi Paderbornenſis, in rubrâ cerâ ſuperiùs; Paderbornenſis Capituli maiori, in viridi cerâ inferiùs; minori verò S. Liborij, in rubrâ cerâ Hiſpanicâ ad latus; præſentium autem Reuerendiſſimorum ac Illuſtrium Dominorum, necnon Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Abbatis Carleni, annulis ſignatorijs, circumcircà in rubrâ cerâ Hiſpanicâ ſuper vittam ſubrubicundam conſignari curauimus & communiri; atque ſic conſignatum Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Domino Abbati Carleno eumdem tradidimus, & hoc ipſo retradidimus, fideliter transferendum: vos Notarium requirentes, vt ſuper hac Sereniſſimi Electoris Epiſcopi noſtri Paderbornenſis gratioſâ conceſſione, ſuæ *Actis de hac donatione confectis,*

Sere-

Serenitatis litteris conteſtatâ, noſtroque conſenſu & inſuper ſecutâ conſignatione & traditione, inſtrumentum & inſtrumenta in meliori formâ nobis conficere, & pro debito ſalario communicare dignetur. Actum Monaſterij Weſtphaliæ, vbi hæ ſanctiſſimæ Reliquiæ, ob ſæuientis belli pericula, nunc aſſeruantur, nono die menſis Iunij, anno milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo ſexto.

8. Et quia ego Henr. Vphaus ciuis Monaſterienſis Weſtphalus, ſacrâ Apoſtolicâ auctoritate publicus & approbatus Notarius, præinſerto celebrato, incluſionis ſacrarum Reliquiarum, conſignationis & retraditionis actui, vnà cum antè memoratis Dominis Requirentibus & teſtibus, interfui, omniaque alia & ſingula ſic fieri vidi, audiui, & in notam ſumpſi; idcircò præſens publicum deſuper confeci inſtrumentum, manuque propriâ illud ipſum conſcripſi, nec non nomine & cognomine, ſignoque Notariatus mei ſolito ſubappoſitis communiui, ad hoc ſpecialiter requiſitus. Henr. Vphaus, qui ſuprà, Notarius Apoſtolicus m.p.

per publicum Notarium,

Nos Conſules, Proconſules, ac Senatus ciuitatis & Reipublicæ Monaſterienſis partium Weſtphaliæ, notum facimus & atteſtamur, quòd ſuprà nominatus Henricus Vphaus conciuis noſter, qui præſens inſtrumentum expediuit, illudque manu ſuâ propriâ nobis abundè cognitâ ſubſcripſit, & ſigno

atteſtante ſenatu Monaſterienſi.

ſigno ſuo notariatus muniuit, ſit publicus & legalis Notarius, cuius documentis & inſtrumentis in & extra iudicium publica vbique fides adhibetur. In cuius rei teſtimonium ſigillum ciuitatis noſtræ ſecretum hiſce appendi, & Secretarij noſtri iurati ſubſcriptione roborari iuſſimus. Actum anno ſalutis milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo ſexto, die 17. menſis Iulij. Loco ✠ ſigni. Henricus Holland, ciuitatis ac Reipublicæ Monaſterienſis, partium Weſtphaliæ, Secretarius iuratus, iudicij Imperialis Cameræ Notarius immatriculatus, in fidem manu propriâ ſubſcripſi.

ACTA

ECCLESIÆ AMERINÆ,

De Reliquiarum S. LIBORII *receptione.*

1. IN nomine Domini, Amen. Præſenti publico inſtrumento cunctis vbique pateat euidenter, & notum ſit; quòd anno à Natiuitate Domini noſtri Ieſu Chriſti milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo ſeptimo, Indictione xv. die verò xv. menſis Martij, Pontificatus autem Sanctiſſ. in Chriſto Patris & Domini noſtri D. Innocentij Diuinâ prouidentiâ Papæ decimi, anno eius tertio, coram Illuſtriſſ. & Reueren-

Coram Epiſcopo & Canonicis Amerinis 15. Martij 1647.

diſſ. Domino Gaudentio Polo, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopo Amerino, ac Perilluſtri & Reuerendiſſ. Domino Delio Vectio Protonotario Apoſtolico, eiuſdem Illuſtriſſ. & Reuerend. Domini Epiſcopi Vicario Generali; necnon Perilluſtribus & Admodùm RR. DD. Nicolao Racano Priore, Iulio Geraldino Archidiacono, Ioanne Vincentio Mandoſio Præpoſito, Auguſtino Carleno, Claudio Picioto, Petro Carleno, Hieronymo Roſcio, Curtio Mandoſio, Fabiano Zucchante, Petro Venturello, Ioanne Baptiſtâ Sandro, Ioſepho Venturello, & Petro Franciſco Racano, Canonicis venerabilis Cathedralis Eccleſiæ S. Firminæ de Ameriâ; meque Notario, & teſtibus infraſcriptis, ad hæc ſpecialiter vocatis atque rogatis; in infraſcripto loco, præſens & perſonaliter conſtitutus fuerit R. P. Frater Bonauentura de Rutheno, Prædicator Capucinus prouinciæ Rhenanæ cum ſuo ſocio, & extraxerit ex coloris cinericei ſacculo ſtamineo illatam pyxidem: eamque ex vtraque parte aperiens, inde aliam produxerit; inde aliam capſulam rotundam argenteo, aureo, viridi, rubro colore variegatam, vittâ ſubrubicundâ quater ita circumligatam, vt octo in locis contineretur, ſignatam Sereniſſ. Ferdinandi, Electoris Colonienſis, Epiſcopi Paderbornenſis, cum rubrâ cerâ, ſuperiùs Paderbornenſis Capituli ex viridi cerâ, inferiùs circumcircà ſuper vittam S. Liborij,

Expoſita eſt capſula reliquiarum S. Liborij.

borij, Theodori Recke Paderbornenſis Cathedralis Præpoſiti, Gaſparis Philippi à Ketteler Decani, Ioannis Gulielmi Baronis de Syntzigh Cantoris & Cellerarij, Adolphi Henrici Droſte Præpoſiti Monaſterienſis Cathedralis, Arnoldi de Vittinghoff condicti Schelle Præpoſiti ad S. Mauritium, Adolphi Henrici Droſte iunioris, Canonicorum Paderbornenſis Cathedralis, & Abbatis Carleni in rubrâ cerâ Hiſpanicâ ſigillis: deinde explicato in pergameno donationis, & atteſtationis inſtrumento, dicto Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Epiſcopo, Capitulo, & Canonicis Amerinis, in optimâ formâ legerit; & oſtendens omnia dicta ſigilla integra & in nullo violata, ex ipſo inſtrumento abundanter docuerit, dictam capſulam verè, & eam ipſam eſſe, quæ & ab Illuſtriſſ. & Reuerend. Cathedralis Paderbornenſis Prælatis & Canonicis, anno MDCXLVI. nono die menſis Iunij, Monaſterij Weſtphaliæ, in aulâ habitationis Reuerend. & Illuſtr. D. Bernardi Weſterholt Cathedralis ibidē Canonici, tradita fuit fideliter Ameriam transferēda: quòd demum dictam capſulam in dictâ pyxide, & hanc cum illâ in dicto ſacculo repoſuerit, huic Illuſtriſſ. & Reuerend. Dominus Epiſcopus Amerinus quatuor chartas in modum ſtellæ ſic ſuperpoſuit, vt octo radios conſtituant: in medio verò vbi ſeſe contingunt, poſuit Capitulum in quatuor radijs ſuum; dictus autem P. Bonauentura in alijs

ritè ſignata à Canonicis Paderbornenſibus,

denuò obſignata,

aliſs quatuor radijs ſuum ſigillum rubrâ cerâ Hiſpanicâ. Ita his peractis ſic ſigillatam pyxidem cum capſulâ depoſuit idem Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Dominus Epiſcopus Amerinus reuerenter in armario,in dictâ ſacriſtiâ,quod reſpondet ianuę ducenti in eccleſiam:& clauſum fuit duabus clauibus,quarum vnam retinuit idem Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Dominus Epiſcopus, alteram dedit Perilluſtri & Admodùm Reuerendo D.Auguſtino Carleno cuſtodiendam. Super quibus omnibus & ſingulis præmiſſis, petitum fuit à me Notario & Cancellario publico infraſcripto,vt vnum, vel plura,publicum, ſeu publica, conficerem atque traderem inſtrumentum & inſtrumenta,prout opus fuerit,& requiſitus ero.

Inqſ armario clauſa.

2. Actum Ameriæ in dictâ venerabili ſacriſtiâ dictæ venerabilis Cathedralis Eccleſiæ S.Firminæ, præſentibus ibidem audientibus & intelligentibus Admodùm R R.DD. Iulio Ghiringhello Magiſtro cæremoniarum, & Chriſtophoro Varatio Capellano eiuſdem Cathedralis Eccleſiæ, Amerinis, teſtibus ad prædicta habitis,vocatis & rogatis.

Acta conſcripta.

Tenor autem donationis & atteſtationis inſtrumenti, de quo ſuprà fit mentio,talis eſt, videlicet. *Hîc inſerta erant integra Acta Monaſterienſia, quæ iam antè è tabulis Monaſterio acceptis retulimus:& quæ rurſus in fine nu.11.recitantur in ſchedulâ deſcripta.*

Acta Monaſterienſibus prælecta.

3. Eiſdem anno,Indictione & Pontificatu, quibus

quibus ſuprà, die verò VIII. menſis Maij, Admodùm R. P. Bonauentura de Rutheno Prædicator Capucinus prouinciæ Rhenanæ, vnà cum Adm. Ven. P. Ioſepho Maria Peruſino Prædicatore ſocio Romano, reuerſus Ameriam, egerit cum Illuſtriſſ. & Reuerend. eiuſdem Epiſcopo, de modo, diebus, & horis reſignationis ſanctarum Reliquiarum S. Liborij Epiſcopi Cenomanenſis, Patroni Paderbornenſis, & inſtitutione proceſſionis cum eiſdem: conuentumque inter ipſos fuerit, dictas Reliquias vndecimo Maij reſignare, & proceſſionem cum eiſdem ſequenti die duodecimâ Maij.

8. Maij 1647 deliberatur de Tranſlatione.

4. Vndecimâ igitur dicti menſis die poſt veſperas prædictus Pater cum ſuo ſocio ad Epiſcopalem aulam ciuitatis Ameriæ ſe contulit: ex quâ paullò pòſt prodijt Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Dominus Gaudentius Polus, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Amerinus, rochetto indutus, comitatus à Perilluſtri & Reuerendiſſ. Domino Delio Vectio, Protonotario Apoſtolico, & Vicario Generali, nec non ab Illuſtriſſ. DD. Carolo Mandoſio, Martio Boccarino, Campeggio Carleno, & Iacobo Moricono, Ancianis Illuſt. ciuitatis Ameriæ, & antedicto P. Bonauenturâ cum ſuo ſocio Capucinis, multiſque alijs Amerinis, ad Cathedralem Eccleſiam S. Firminæ, expectatus in eâ à Perilluſtribus & Adm. RR. DD. Capitularibus & Canonicis eiuſ-

11. Maij in ſolenni conuentu Canonicorum & Magiſtratuum Amerinorum.

eiuſdem, videlicet, Nicolao Racano Priore, Ioanne Vincentio Mandoſio Præpoſito, Auguſtino Carleno, Claudio Picioto, Petro Carleno, Hieronymo Roſcio, Curtio Mandoſio, Fabiano Zucchante, Petro Venturello, Ioanne Baptiſta Sandro, Ioſepho Venturello, Petro Franciſco Racano, & Dominico Petruccio, ſuperpelliceis indutis. In eccleſiæ ingreſſu porrectum fuit à præfato Priore Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Domino Epiſcopo aſpergillum cum aquâ luſtrali, quâ ſe primùm, deinde Dominos Canonicos, Ancianos, Capucinos, alioſque Amerinos aſperſit: ſtatimque ad altare Venerabilis acceſſit, & factâ aliquantiſper flexis poplitibus oratione, cum comitatu, & exſpectantibus ſacrarium intrauit, in cuius medio ampla menſa ſtabat pro paramentis celebrantium; ad latus verò ante armarium, in quo decimoquinto die Martij currentis anni ſigillata pyxis cum ſacris Reliquijs S. Liborij depoſita fuerat; necnon exiſtentibus ſex candelabris, totidemque candidis ardentibus cereis ad illam ductis omnibus in gyro, datiſque Patri Bonauenturæ Capucino clauibus duabus dicti armarij; detulit & Adm. Reu. Dominus Iulius Ghiringhellus cæremoniarum Magiſter ſtolas duas, primam Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Epiſcopo, alteram P. Bonauenturæ: quibus collo appenſis, hic duo candelabra cum ſuis cereis ex minori menſâ ſublata, in amplâ ante illum depo-

depoſuit, ſtatimque ſe ad præfatum armarium conuertit, ad cuius latus oratio ad S. Liborium contra morbum calculi affixa erat: illud clauibus ipſis aperuit, & inde ſacrarum Reliquiarum cuſtodiam ablatam, in amplâ menſâ inter duo illa candelabra ac Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Epiſcopum, in ſacculo coloris cinericei, nouem ſigillis ex rubrâ cerâ Hiſpanicâ, decimoquinto Martij, conſignato, reuerenter repoſuit; lectoque eodem die confecto depoſitionis inſtrumento, oſtendit omnia illa ſigilla adhuc integra, quæ Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Epiſcopus mox aperuit, & P. Bonauentura Capucinus, detracto illo ſacculo ſtamineo, illicò pyxidem ex vtraque parte aperiens extraxit, variegatam, rotundam, vittâ coccineâ circumligatâ, capſulam, ſignatam ſigillis decem, ſuperiùs in rubrâ cerâ Sereniſſ. Electoris Colonienſis, Epiſc. Paderbornenſis; inferiùs viridi cerâ Hiſpanicâ S. Liborij, Theodori à Recke Paderbornenſis Cathedralis Præpoſiti, Gaſparis Philippi à Ketteler Decani, Ioannis Gulielmi Baronis à Zyntſigh Cantoris & Cellerarij, Adolphi Henrici Droſte Prępoſiti Monaſterienſis Cathedralis, Arnoldi de Vittinghoff condicti Schelle, Præpoſiti ad S. Mauritium, Adolphi Henrici Droſte Iunioris, Canonicorum Paderbornen. Cathedralis, Abbatis Carleni: eamque Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Epiſcopo aperiendam in manus tradidit. Qui relictis illis *aperta ab Episcopo capſulas*

illis decem ſigillis integris octo in locis, partim forficibus, partim cultello incidit, F. Bonauenturæ Capucino ad producendas inde reliquias reddidit. Qui ablato operculo inde extraxit primùm tres S. Liborij imagines chartæ impreſſas. 2. ſchedulam, ex quâ clarè legitur contentas in illâ capſulâ reliquias eſſe verè S. Liborij, ſibi anno MDCXLVI. die nonâ Iunij Monaſterij Weſtphaliæ traditas, fideliter Ameriam transferendas. 3. ſupra rubrum pannum ſericeum explicatum oſtendit duas ſacrarum Reliquiarum partes, vnam cranij, alteram tibiæ, quas Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Epiſcopus, Canonici, Anciani, Capucini, alijque præſentes, in genua prouoluti, & pectora tundentes, debito honore affecerunt; leuatis verò ſurſum omnibus Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Epiſcopus exoſculatus fuit. Moxque reliquiarium ex nigro ebeno in modum altaris affabrè factum, cum pede quò ſtare poſſit, latum verò & altum duobus cum dimidio pedibus, ornatum duabus columnis marmoreis, cruce deauratâ ſuperiùs ac alijs ex argenteo, & ex deaurato ornamentis, à parte poſteriore aperiens, eduxit inde capſulam, duo oualia caua continentem, quorum fundus erat rubro ex ſerico aureo intertexto; his ſanctas Reliquias impoſuit, partem cranij ſuperiori, tibiæ inferiori glutine ad id parato agglutinans, ne deuadant.

prolata Reliquia.

mox reliquiario nouo incluſa.

5. Hoc facto ſacras Reliquias pluribus

S. Li-

S. Liborij imaginibus, plurimiſque roſarijs, tetigit: deinde plurium, genibus flexis id petentium, capitibus impoſuit, dicens: PER INTERCESSIONEM S. LIBORII LIBERET TE DEVS A MALO. Demum reliquiario impoſuit vitrum, & capſulam cum Reliquijs, ſicque tabellâ conglutinatâ occluſit, vt deinceps aperiri non poſſit. His ita peractis & in circumſtantes ducentis & quinquaginta S. Liborij diſtributis imaginibus, quæ eiuſdem reliquias tetigerant ſacras, P. Bonauentura Capucinus ſupradictam pyxidem, cum decem ſigillis ſignatâ illâ capſulâ, atteſtationis, donationis, conceſſionis, traditionis inſtrumento & ſchedulâ, Capitulo & Canonicis tradidit in perpetuam rei memoriam conſeruanda, reliquiaſque traditas, in loco decenti collocandas ac debito honore commendauit, quas tandem ab Illuſtriſſ. & Reuerend. D. Epiſcopo in factâ ad id ciſtellâ cum Reliquiario depoſitas acceptauit memoratus Prior, & ex ſacrario per eccleſiam, præcedentibus duabus ardentibus facibus cereis, totidemque, ſequentibus verò Illuſtriſſ. & Reu. D. Epiſcopo, Canonicis, Ancianis, Capucinis, ceteriſque præſentibus Amerinis, ad ſacellum ſanctiſſimi Roſarij delatas, in armario à ſiniſtris eiuſdem repoſuit: quod ipſemet Illuſtriſſ. & Reuerend. D. Epiſcopus tribus clauibus clauſit, eaſque P. Bonauenturæ Capucino in craſtinum cuſtodiendas concredidit, qui ipſum comitantibus

datâque præſentibus benedictione.

& imaginibus.

in armario depoſita:

 tibus

tibus ceteris ad Aulam ſuam conduxit, & acceptâ benedictione cum ſuo ſocio abiuit.

12. Maij ad PP. Conuentualium eccleſiam delata:
6. Sed poſterâ die, quæ erat XII. Maij, & Dominica tertia poſt Paſcha, rurſum ante veſperas tam ipſe Pater Bonauentura cum ſuo ſocio, quàm DD. Canonici cum pluribus Preſbyteris, Clericis, Religioſis, perſonatis Angelis, Gubernatore, Ancianis, Nobilibus ciuibus Amerinis, & externis, in Epiſcopali Aulâ comparebant; cumque inde Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Epiſcopum ad Cathedralem Eccleſiam ſequerentur, veſperas aut decantaturi aut audituri; ipſe acceptâ ab eodem benedictione, ſeſe vnà cum ſocio, & Adm. RR. DD. Ægidio Delphino, & Petro Leonino, ad ſupradictum ſacelli armarium conferens, eo aperto inde ſublatam ciſtellam cum Reliquiario ac Reliquijs ad eccleſiam S. Franciſci Conuentualem deferebat.

poſt veſperas eò inſtituta ſupplicatio;
7. Finitis interim veſperis, & congregatis in Cathedrali Illuſtriſſ. & Reuerend. D. Epiſcopo, Canonicis, Preſbyteris, Clericis, Religioſis, Gubernatore, Ancianis, Nobilibus, confraternitatibus, vtriuſque ſexus hominibus, ſolennis proceſſio ex eadem ad S. Franciſci Conuentualem hoc ordine inſtituta fuit: præcedebant in ſacris cum vexillis & crucibus confraternitatis, ſocietas Venerabilis Sacramenti, Mortis, Sanctorum Ioannis & Pauli, Decollationis S. Ioannis Baptiſtæ ſub titulo Miſericordiæ, S. Sebaſtiani, S. Rochi, S. Auguſtini,

ſtini, S. Franciſci, S. Firminæ. Sequebantur primò Religioſi cum crucibus & vexillis RR. PP. Capucini, Eremitæ S. Auguſtini Diſcalceati, Obſeruantes de Familiâ, Obſeruantes Reformati, Eremitæ S. Auguſtini Calceati, Minoritæ Conuentuales, Somaſchi, deinde Clerici, Preſbyteri, Muſici & Canonici, poſtremò Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Epiſcopus, quem præcedebant duodecim perſonati Angeli, Adm. RR. DD. Iulius Ghiringhellus Magiſter cæremoniarum, & Hieronymus Douarellus, induti ſuperpelliceis, comitabantur Ioannes Vincentius Mandoſius Prępoſitus cum dalmaticâ, & Claudius Piciotus Canonicus cum tunicellâ: ſequebantur Dominicus Studioſus, Nicolaus Santes Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Epiſcopi Capellanus ipſius, Illuſtr. D. Gubernator Ioſephus Brianza, Antiani, Nobiles, ciues & vtriuſque ſexus innumeri fideles.

8. Vbi ad eccleſiam Conuentualium peruentum erat, & Illuſtriſſ. & Reuerend. D. Epiſcopus ſacriſtiam ſe veſtiturus intrauit; illicò P. Bonauentura Capucinus ſtolâ indutus, Reliquiarium cum ſacris Reliquijs, præcedentibus duabus ardentibus facibus candidis, inde efferens, in medio ſummi altaris deponebat: quò Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Epiſcopus paullò pòſt in pontificalibus ſequens, ſacris Reliquijs debitos thuris honores ſoluebat, & ante illas genibus flexis orabat, donec à muſicis *indeq; repoſtata ſolenniter,*

ſicis CHRISTI PRÆSVL EGREGIVS, ter ad finem vſque decantatum eſſet. Interim præter allatas à pijs fidelibus, aliæ plures faces, & plurimi cerei candidi inter Clerum, Angelos, Religioſos & primarios diſtribuebantur: quibus accenſis, & datâ ab Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Epiſcopo benedictione cum ſacris Reliquijs, proceſſum fuit ex hac eccleſiâ eo ordine quo ad eam deuentum, per ſeptem alias, S. Eliſabethæ, S. Monicæ, S. Auguſtini, S. Magni, S. Stephani, S. Catharinæ, S. Ioannis Euangeliſtæ, ad nouam Cathedralem S. Firminæ. In ſingulis illis eccleſijs Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Epiſcopus ſacras Reliquias, ſolus eas circumferens, in ſummo altari depoſitas adoleuit; & decantato à muſicis CHRISTI PRÆSVL EGREGIVS, benedictionem cum ijſdem dedit. Per plateas muſici ſacris Reliquijs continuò CHRISTI PRÆSVL EGREGIVS præibant. Summi Pontificis præſidiarij milites eaſdem ſæpius diuerſis in locis, bombardarum exploſione, conſalutabant: & triſte cælum, quod antequàm proceſſionem inchoabant, imbres depluebat, iam effectum lætius, ſic omnes continuit, quòd nulla gutta proceſſionem turbauerit.

per varias eccleſias, ad Cathedralem;

cælo inſperatè ſerenato:

9. Cùm proceſſio ad Cathedralem reuerſa fuiſſet, Illuſtriſſ. & Reuerend. D. Epiſcopus, factâ incenſatione ſacris Reliquijs, eas in ſummo altari reliquit, abijt. Tunc P. Bonauentura Capucinus accedens, innumeris roſarijs Reliquia-

ibi iterùm recondita:

quiarium tetigit: illud tandem in capſellam ſuam ſuppoſuit, & poſtquàm illam plurimorum vtriuſque ſexus deuotorum capitibus impoſuiſſet, ad armarium ſuum, in ſacello ſanctiſſimi Roſarij, præcedentibus luminaribus, retulit: eoque clauſo, vnam clauem Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Epiſcopo, alteram Archidiacono, tertiam Auguſtino Carleno cuſtodiendam reliquit.

10. Acta ſunt die decimâ in Eccleſiâ S. Firminæ, eiuſque ſacriſtiâ, præſentibus, audientibus, & intelligentibus perilluſtribus DD. Abbate Paulo Sandro, Mario Archilegio V. I. D. Marco Aurelio Mandoſio V. I. D. Capitaneo Romulo Cerichello, Nicolao Archilegio, & Carolo Morello; & die duodecimo præſentibus Iulio Ghiringhello Magiſtro cæremoniarum, & Hieronymo Douarello Amerinis teſtibus. *Acta vtriuſque diei.*

11. Tenor autem ſupradictæ ſchedulæ, de quâ fit mentio ſuprà, talis eſt, videlicet. In nomine Domini ad honorem ſui Sancti: hæ ſunt veræ duæ partes, vna cranij, altera tibiæ, ſacrarum Reliquiarum glorioſi S. Liborij Epiſcopi Cenomanenſis, Patroni Paderbornenſis, quas ad inſtantiam Ven. P. F. Bonauenturæ de Rutheno Prædicatoris Capucini, & de licentiâ Sereniſſ. Electoris Colonienſis, Epiſcopi Paderbornenſis, dederunt & tradiderunt, vnà cum atteſtationis inſtrumento, Reuerendiſſ. DD. Capitulares Cathedralis *Teſtimoniũ capſula incluſum.*

Eccle-

Eccleſiæ Paderbornenſis, Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Peregrino Carleno Amerino, Abbati B. Mariæ, ex ipſâ tumbâ dicti Sancti ad altare ſummum in Cathedrali Eccleſiâ Monaſterij Weſtphaliæ, præſente dicto Patre, vbi ob bellorum pericula conſeruantur, transferendæ per eumdem Patrem Ameriam in Vmbriâ pro Cathedrali ibidem Eccleſiâ anno Domini MDCXLV. die nonâ Iunij.

12. Ego Benedictus Flametta de Ameriâ, publicus Dei gratiâ, Apoſtolicâ auctoritate, Notarius, & pro Archiuio Rom. Curiæ deſcriptus, & ad præſens Curiæ Epiſcopalis Amerinæ Notarius & Cancellarius. de præmiſſis rogatus fui, & in fidem hîc me ſubſcripſi, & publicaui, ac ſolito meo ſigno requiſitus ſignaui.

DOLOR

DOLOR CALCVLI

Ope S. LIBORII *ſedatus Ameria an.* MDCXLVII. *&* MDCXLIIX.

1. GEminum lubet attexere S. Liborij *beneficium, ipſorum, qui id percepêre, narratione teſtatum; alterius etiam, quod me penes eſt, chirographo. Eſt hic* Romulus Cerichellus, *Centurio Amerinus, vir genere clarus cumprimis & honoratus. Is ad Abbatem* Carlenum, *veterem amicum & conſanguineum ſuum, Ameriâ* XXV. *Aprilis,* MDCXLVIII. *ita ſcribit:* Octo annis graui & aſſiduo veſicę conflictatus ſum morbo, vt poſtremis quatuor numquàm niſi ardente intra cubiculum lucernâ ſomnum ceperim. Vrina ſæpè cruenta, fœda ſemper, itaque mordens, vt expellere eam, quamuis creberrimè cieretur, nequirem, quin toto corpore ſudor manaret. Iam nec equo vehi, nec laborem ferre vllum, exercitationemque corporis poteram. Nulla cibi erat appetentia, virium imbecillitas ſumma: neque hæc quiete releuari ſatis poterat, cùm eam identidem vrinæ cupiditas difficultaſque excuteret. Illud tandem ſedit animo conſilium, vt exſcindi mihi calculum, qui indubitata horum dolorum origo eſſet, curarem:

Romulus Cerichellus graui & diuturno calculi dolore,

Romamque eâ cauſâ eram ante biennium profectus. Sed abſterruerunt iſthic amici, negantes ei remedio opportunam adeò iam prouectam ætatem meam videri.

per S. Liborij Reliquias, 2. Dum his diſcrucior doloribus curiſque, allatus Ameriam eſt cæleſtis ille theſaurus, abs Te, ad patriæ noſtræ ſalutem, peregrè obtentus, S. Liborij venerabiles Reliquiæ. Has mihi admouit Epiſcopus noſter; & pij quidam homines pro meâ incolumitate preces votaque concepêre. Poſt ſolemnem ſupplicationem Maio ſuperiore inſtitutam, quâ ſacræ *liberatur;* tranſlatæ reliquiæ ſunt, quando S. Liborij opem quanto potui ſenſu pietatis implorauij, nihil ad hanc vſque diem priſtini doloris expertus ſum, ac modò percommodâ vtor valetudine: ob quam immenſas Deo laudes, ſanctoque eius Confeſſori Liborio debeo; Tibique grates, Illuſtriſſ. Domine, cuius ſtudio hunc adepti theſaurum ſumus. *Iſta Romulus.*

& Ioannes Clementinus 3. Ioannes Clementinus, *& ipſe Nobilis Amerinus, inq. militiâ Pontificiâ turmæ equitum ductor, cùm hoc anno* MDCXLVIII. *ſub initium veris, acutiſſimis calculi doloribus vrgeretur, humanis omnibus remedijs fruſtrà tentatis, ad cæleſtia animum vertit, ac feruenter* S. Liborium *precatus, ad* Auguſtinum Carlenum, *ſummæ adis Canonicum, è domeſticis quempiam allegat, qui ad ſe mitti oret eius Diui imaginem, impreſſam in rubrâ byſſo quâ inuolutæ Reliquiæ fuerant, cùm Monaſterio Ameriam*

riam apportarentur. Hanc ad ſe allatam effigiem ſummâ reuerentiâ & pietate accepit: vixq; tantillo elapſo ſpatio quo bis poſſet Pſalmus Miſerere *percurri, duos eiecit prægrandes calculos, abſque vllo planè doloris ſenſu. Mox è lecto ſurrexit ſanus ac hilaris, templum adijt, vulgauit ipſemet totâ vrbe* miraculum. *ita enim acceptum cælitus beneficium vocat.* *per imaginem, ſacratam Reliquiarum contactu.*

4. *Euentum hoc vtrumque, quia necdum mihi conſtat an ſit Eccleſiæ auctoritatè probatum, non aliter hîc recito, quàm vt duorum nobilium & grauium virorum teſtimonium, qui ſe ægritudinis alleuamentum & ſuppliciter petijſſe à* S. Liborio, *& impetraſſe profitentur: neutiquam, quod* VRBANI VIII. *Pontf. Max. decretis vetitum eſt, vt verum miraculum prædico: donec ita fuerit, re diſcuſſâ, ab ijs quorum id munus eſt, pronuntiatum. Quæ cautio in ceteris quoque vt valeat, poſtulo, ſi qua hoc libello tradantur noua, nec adhuc legitimè examinata & approbata,* S. Liborij *beneficia; vt tantiſper nonniſi humanæ hiſtoriæ fidem pondúſque obtineant. At neque dum aliena profero ſcripta, ſi cuipiam dignationis honoríſve titulus tribuitur, qui cenſeatur haud conuenire, id mihi imputari æquum eſt. Quod enim ipſe nullâ ratione affirmo, eius in me deriuari, ſi qua erit, inuidia non debet.* PROTESTATIO *Auctoris.*

HYMNI ANTIQVI AD S. LIBORIVM.

I.

In membranâ deſcriptus, affixâ tabellæ, appenſæ in choro Cathedralis Eccleſiæ Paderbornenſis, iuxta ſummum altare, in ſedibus ad cornu Epiſtolæ.

O LIBORI, Confeſſor Chriſti, ſobriè ſanctéque vixiſti:
Tu in humanis cùm egiſti, vitam bonam aſſumpſiſti:
Vna harum erat actiua, reliqua cōtemplatiua;
Vnde hæc virtus contentiua, in corde tuo duratiua,
A te fecit operarium, fidelemq́; carpētarium,
Ac nobile vas vinarium. Quare diurnum denarium
Tu in vineâ acceptaſti Dei, quē ſincerè amaſti:
Horas vndecim laboraſti, frigus æſtuſq́ue portaſti.
S. Liborij labores, Talentum tibi deſtinatum per Verbum Dei incarnatum,
Non tenuiſti occultatum, ſed reddidiſti duplicatum;
In verbo Dei proferendo, tuoſq́ue ſubditos docendo,

Viam

Viam veritatis tenendo, & ab eâ non auertendo,
Sua peccata propalare,& de cetero nō amare,
In factis bonis inſudare, fratrem ſuum numquàm turbare:
Eccleſiarum ſeruitores, habentes probatos mores,
Quoſdam ad ordines minores,magis dignos ad altiores
Ex tunc dedicaſti promotos: inſufficientes, ignotos
Et conſcientiâ nōn lotos, à te ſpreuiſti vt amotos.
Lux tua palàm ſic lucebat, ac in hominibus pollebat,
Cur eis meritò licebat, Patrem de cælis, qui regebat
Opus tuū,glorificari: nam ſtuduiſti coarctari
Lumbos tuos, nec inquinari, ſed ſtricto cingulo ligari
Continuæ continentiæ. Sic Spiritu ſapientiæ, *virtutis*
Timoris & patientiæ vixiſti,& innocentiæ.
Deinde ad ſecularia tuæ domus neceſſaria,
Summa & particularia compleſti opera varia.
Pòſt ab omnipotenti Deo,pro vero anno iubilæo,
Aſſignato tibi ab eo,quod & ſtatuit lex Iudæo,
Qui quinquageſimus fuerat,Epiſcopatus durauerat
Tuus, ſic Chriſtus impleuerat vitam tuam, quam amauerat.

Tunc ab hac luce te amouit, fideliſſimumque cognouit,
Ad miracula tibi vouit, per te facienda promouit.
Attamen priùs viſitatus, ac poſt egreſſum tui flatus
ſepultura, a A Martino es humatus, *a* de tua morte tribulatus.
Corpore tuo ſubleuato, ſuauiſſimo odore dato,
Dæmoniaco liberato, de corpore obſeſſo fugato,
Legati qui miſſi fuerunt, Genomanicos petiuerunt:
tranſlatio, Qui eumdem aſſenſum dederunt, & tuum corpus obtulerunt,
Vt ad eccleſiam portarent, in Paderbornâ præſentarent,
Honorificè collocarẽt, ac fideliſſimè amarẽt.
In viâ tu Dei amator, bonorum meorum inſpirator,
b Fuiſti *b* trium ſuſcitator mortuorũ, ac liberator
in hac miracula. Paralyticis, guttoſis, mutis, ſurdis ac calculoſis,
Maniacis atque leproſis, claudis, cæcis, & ſcabioſis:
Hiſque omnibus ſic ægrotis, Chriſto atque tibi deuotis
Subuenisti. Fide promotis Catholicâ, nobis tibi votis,
O Libori, dignare tamen tuum verum dare ſolamen.

No-

Noſtrumque fieri tutamen, quod præſtet nobis Chriſtus. Amen.

℣. Ora pro nobis S. Libori. ℟. Vt digni, &c.

Or. Adeſto, Domine, precibus noſtris, quas in ſancti Confeſſoris tui atque Pontificis Liborij commemoratione deferimus; vt qui noſtræ iuſtitiæ fiduciam non habemus, eius, qui tibi placuit, precibus & meritis adiuuemur.

a *Vel deeſt aliquid, vel hæc male diſpuncta.*

b *Idem Ode quinta confirmat. Mirum id ab auctore Saxone, qui Vitam & Tranſlationem ante 750. annos ſcripſit, non tradi; niſi poſt illius æuum acciderit.*

HYMNVS II.

Ex eadem tabulâ.

FElix Præſul, ô Libori,
Stirpe natus meliori,
Luxus mundi refutaſti,
Genus tuum adornaſti
Vbertate, ad virtutum
Claruiſti Chriſti nutum:
Viſus inopum amator,
Et Sanctorum imitator,
Caſtus, largus, & benignus,
Omni laude mundi dignus.
Ob hoc Deus dedit tibi
Dona ſacra hîc & ibi:
Multa mira per te fecit,
Ab obſeſſis ſordes iecit,

S. Liborius clarus miraculis, præſertim curatione calculi, ad pium ſtatum iuuat:

Mutos, ſurdos tu curaſti,
Cæcis viſum reformaſti,
Colicæ tu ſanas curas,
Aufers calculi torturas.
Qui & prece fortunatus
Promoues piorum ſtatus,
Hos ad ſancta conuocando
Vales conſequi precando,
Hinc in bonum meum ſtatum
Aptes ipſum Deum gratum:
Me virtutum claritate
Frui fac, & ſoſpitate;
Vt procedat hinc laus Deo,
Ac profectus mihi reo,
Quod ſum, tuum in exemplum,
Da me fore Dei templum:
Sua ſeruem vt mandata,
Vitem mortis & peccata.
Precor ſupplex te, Libori,
Me diſpone ſanctè mori:
Vt poſt iſtum finem ita
Queam in cæleſti vitâ
Deum verum collaudare,
Gaudijs & abundare. Amen.

℣. Ora pro nobis S. Libori. ℟. Vt digni efficiamur, &c.

Deus qui populo tuo æternæ ſalutis B. Liborium miniſtrum tribuiſti, quæſumus, vt quem Doctorem vitæ habuimus in terris, interceſſorem ſemper mereamur habere in cælis. Per Dominum.

III.

Ex eadem tabulâ.

DEuota præſens concio
Pio plaudat Liborio,
Sacro cum tripudio:
Sacer Clerus cum populo,
Vnà ſexu fœmineo
Exultet deuotio.
Flos ſurgit nobiliſſimus,
Sacris plenus virtutibus
Primas Cenomanicus;
Vnctus oleo Spiritus
Suis præ participibus,
Pontifex Liborius. *myſticis Pontificum inſignibus ornatus:*
In caput eius cidaris,
Corpuſque ornat poderis,
Dum cælica dat iura.
Pedes ſacri ſandalijs
Aſtricti,femora lineis,
Sub myſticâ figurâ.
Ingreſſus tabernaculum,
Conciliauit populum
Summo cælorum Regi.
In ſermone verbi ſacri
Factus Paſtor populi,
Lumen quod dedit legi.
Hinc conuiua factus Chriſti,
Azyma vetus proiecisti
Paſchalibus epulis.
Iocundare Sancte Dei:

Miſerere tuo gregi
Tuis in delicijs.
Nutantes mente erige,
Aduerſantes tuis preme,
Et da tempus placidum,
Reatus noſtros dilue,
Iram Diuinam remoue,
Da felicem tranſitum.
Iuua vota humilium,
Terge fletus fidelium,
Da cunctis ſolatium.
IESV Rex Regum omnium,
Fac nos poſt hoc exilium
Habere Liborium. Amen.

℣. Amauit eum Dominus & ornauit eum.
℟. Stolam, &c.

Benedic, Domine, populum tuum tuâ dexterâ ſupplicantem, & Beati Liborij Confeſſoris tui atque Pontificis ſuffragantibus meritis, ab omni aduerſitate defende. Per Dominum.

IV.

Ex veteri Breuiario Eccleſ. Moguntinæ.

Ela iubilemus Deo,
Cum concentu iubilæo,
Cum affectu cordium.
Delectetur laus in eo,
Qui mirifico tropæo
Donauit Liborium.

Stirps

Stirps elongans & præclara, *nobilis,*
Mundo grata,Deo cara,
Protulit hunc ſeculo.
Sed exceſſit genus clarum,
Tamquam ſol iubar ſtellarum,
Fide,morum ſpeculo.
Nil vltra potens natura *ſanctus,*
Tranſcendit creandi iura,
Talem creans puerum,
Ætas in quo tenera
Vilipendit ſcelera,
Contemplatrix operum,
Mundo placens adoleſcens,
Flos virtutum,fructus creſcens,
Dedit philoſophicis
Diſciplinis operam; *diſcendi*
Nec mens egit perperàm, *auidus,*
Imbuta magnificis,
Lux honeſtæ claritatis,
Sedis gemma ſanctitatis
Addit Pontificio.
Non remiſſus,non elatus,
Deificè præſulatus
Præſedit officio.
Non ſunt linguæ tam facundæ,
Quæ depro[illegible]rent abundè
Eius beneficia.
Nam quantorum meritorum
Sit,crebra miraculorum *clarus mi-*
Declarant indicia. *raculis in*
Annis quoſtquàm quadragenis *vitâ,*

Præſul vixit & nouenis
Vrbi Cenomanicæ,
A Martino viſitatus,
Eſt humatus, æternatus
Hierarchiæ cælicæ.
O Pontificem beatum,
Cuius corpus eleuatum
De concluſo tumulo,
Paſſim diffundit odorem
& in tranſlatione, Aromatis ſuauiorem,
Circumfuſo populo.
Hinc locandus dum purgatur,
Dæmoniacus curatur:
Mulier erigitur
Incuruata per naturam;
Surdus atque mutus curam
Puer adipiſcitur:
Virgo tribus pœnis data,
Per dæmonium vexata,
Surda, muta, tot curata
Gaudet doloribus.
Cæca lumen oculorum
Sumit curam languidorum,
Quique multis afflictorum
Corpora languoribus.
Præter tot & plurimorum
& poſteà, Oſtenta miraculorum,
Temporibus modernorum
Signis euidentibus
præſertim curatione calculi: Claret per morborum curas;
Aufert calculi torturas,

Infor-

Infortunia,preſſuras,
Sibi ſe vouentibus,
Sis Libori tu Patrone,
Salutaris,fide,bone,
Sta pro tuâ cautione,
Nos in gratiam diſpone,
Caſſa quæque noxia,
Hoſtium ſeda furores,
Corporum ſana languores,
Animabus da nitores,
Poſce mundi poſt mœrores
Cæli nobis gaudia.

V.

ODE SAPPHICA

*F.M.de Gieſſun.*a *ex eadem tabulâ* a *Paderborn.*

PVrpurâ ſacræ decorantur aræ,
Cerei flammas nutriunt perennes,
Diuitum fulgent pretioſa ſacro
Munera templo.
Hoſtias mecum tenues egenus
Affero,& donum viduæ celebris
Infero ad ſacram exiguum Liborî Luc. 21. 2.
Præſulis aram.
Sapphicis laudes patriæ Patrono
Verſibus dicam,referamque digno,
Impari quamuis,celebrem piumque
Carmine Patrem.
Quis tuis æquos meritis honores,

Quis

Quis tuæ dicet veneranda vitæ
Laudibus dignis opera & labores
Sancte Libori?

Liborius ſtudet;

Lac puer primum ſophiæ imbibiſti:
Pòſt vigil ſacros legis & pererras
Codices, iungens gelidæ diebus
Tempora noctis.

ſanctè & caſtè viuit:

Stirpe de clarâ ſatus, impudicos
Reprimis motus ſcelerum: ſuperbas
Seculi pompas, genus, arua, & omnes
Spernis honores.

Coniugis ſpernis thalamos: orexin
Edomas ventris rabidam: labore
Atteris carnem nimio, rebellem
Ne patiaris.

fit Epiſcopus:

Te ſacro hæc virtus tua præſulatu
Fecerat dignum: populus ſe habenas
Præſulis digno tibi Cenomanus
Credere gaudet.

Inde nil ſueti minuens rigoris,
Acriùs carnem maceras; ſuperni
Peruigil pulſas prece crebriori
Iudicis aures.

prædicat;

Pontifex verbo populos ſalubri
Dæmonis vitare mones cruenti
Noxias fraudes: iter ad ſuperna
Gaudia pandis.

Quinquies denum ingrediens Decembrem
Pontifex, morbo moriturus acri

moritur;

Carperis: diræ Lacheſis ſorores
Stamina rumpunt,

Libe-

Liberum à culpis, meritis opimum
Spiritum, lapſi tenues per auras
Angeli, dulces modulos canentes,
Æthere ſiſtunt.

Sacra theſaurus tua glorioſus *transfertur:*
Oſſa vt ad externam ierant ferenda
Saxonum gentem, Paderæ propinquà
Quæ tenet arua;

Mira per ſacros cineres peregit,
Plurimùm vt monſtret Deus eſſe dignum
Te, ſuam cui Weſtphali ſalutem
Credere poſſent. *multa facit miracula:*

Dæmones aulæ ſtygiæ ſuperbi
Principes, membris hominum manentes,
Horridâ mentem furiâ mouentes,
Eijciuntur.

Qui ſibi lumen doluêre ademptum,
Lucidos ſolis radios videre,
Impotes, te dum rogitant, receptant
Luminis vſum.

Clamat, & laudes Domino ſonoras
Reddit, & voces ſuper aſtra tollit,
Ægra cui natura priùs ligârat
Organa vocis.

Tibiæ arentes ſuperinduuntur
Carne viuaci, ſaliuntque claudi,
Membra contractis proprios ad vſus
Reſtituuntur.

Impium fati imperium potentis *mortuum ſuſcitat:*
Flectitur, cæco reuocatur vmbra
Carcere, & vitæ gelidum cadauer

Mu-

Munere donat.
Surdus inſuetas hominum loquelas
Audit, vt fidâ prece ſoſpitatem
Poſtulat ſancti gemitu ſilenti ad
Præſulis aram.
Oſſa præcelſo veneranda poſtquàm
Condidit templo populus, deeſſe
Artubus numquàm voluit ſacratis
tempeſtatem ſedat: Cælica virtus.
b *b* Nauta diſiectus Pelagi per vndas,
Expauens mortis faciem cruentæ,
Dum tuam depoſcit opem, reſedit
captiuos liberat: Sæua procella.
Ferreæ ſtrinxêre alios catenæ,
Compedes torsêre alios periculo;
Te duce, elapſi, hoc ſua collocarunt
c *c* Vincula templo.
curat calculum. Calculi dirum & colicæ dolorem
Lenis: infirmus prece ſi fideli
Poſtulet, cunctos potis es nocentes
Pellere morbos.
Antè ſol condet roſeas quadrigas
Æquore, & noctis tenebræ redibunt;
Mira quàm poſſint, quibus es coruſcans,
Cuncta referri.
Ergo te Cleri veneranda turba
Auctorem eum inuocat. Supplici deuota rogat precatu,
Proſpero pergat, duce te, ad ſuperna
Gaudia curſu.
Te patres cani, tremulæque matres,
Coniuges caſtæ, pueri & puellæ,

Po-

Poplite in terram poſito, Libori
Sancte, precantur.
Nos ab excelſo aſpiciens Olympo,
Corporis morbos, animæque peſtes,
Et famem auertas ſubitamque mortem &
Bella precamur.
Da probos mores teneræ iuuentæ,
Da ſenectuti placidâ quiete
Perfrui, & nos poſt fera fata, cæli
Transfer ad arcem.
Tu Paderbornis nimiùm beata,
Dum tuis ſeruas veneranda templis
Sacra, dum iuſto cumulas honore
Oſſa Liborî;
Gloria vincis bimarem Corinthum,
Niniuen grandem ſuperas honore:
Reblatha inſignis tibi cedit, vltro
Regia Memphis.
Improbis iras Superûm potentes
Actibus noli cumulare demens;
Ne flagellari mage quàm iuuari
Digna proberis.

Paderbornenſes monet.

a *Quando is vixerit, patet ex ſequenti Epigrammate, vbi* Kerſenbrockij Buſchijque *meminit.*

b *Pendet etiamnum è medio templi fornice nauis & cetus, ab iis qui naufragium euaſerant, poſita anathemata: quæ quòd ante Virginis Doloroſæ (vt vocant) ſtatuam ſint, illi à quibuſdam tribuuntur.*

c *Aliqua adhuc in Choro appenſa viſuntur: plura fuêre ante Chriſtiani Brunſvvicenſis irruptionem.*

Ad

Ad Lectorem maleuolum.

DEſine verba malis in nos armata venenis
Fundere, nec telis carmina noſtra pete.
Nos tenues humili canimus ſermone camœnas:
a b Non ſunt *a* Tedigenæ aut *b* Buſchia plectra mihi.
c Scripta *c* Palatino tua ſi Ioue digna putâris,
Noſtra Liborinâ carmina laude beo.
Doctus ſi vndoſum potis es nauare per ęquor,
In modico ludat noſtra carina vado.

a Hermannus Kerſenbrock, *alijs* Kerſenbergh *dictus, Monaſterij ſuperiore ſeculo Ludimagiſter, Hiſtoriam Anabaptiſticam, ſiue bellum Monaſterienſe, eleganter & accuratè deſcripſit.* Tedigenă *vocat Gieſſunus, quia cognomen eius* Kerſenbroeck, *quaſi* candelæ paludem *ſonat, vel* Kerſenbergh, candelæ montem. *Rectiùs fortè* Ceraſorum palus, monſue *verteretur: Kerſe enim Teutonicè ceraſum ſignificat,* Keerſſe *candelam.*

b Hermannus Buſchius Paſiphilus, *Dulmanienſis ex diœceſi Monaſterienſi, multa carmine ſcripſit ac ſolutâ oratione, & Catholicus, & poſtquàm ab Eccleſiâ defecit; qua recenſet Geſnerus.*

c *Alludit, opinor, ad Buſchij* Hypanticon, *Georgio Spirenſi Epiſcopo, Philippi Electoris Palatini filio, dicatum, quo ſolemnem eius in Spiram vrbem introitum celebrat. Extinctus eſt Georgius ſudore Anglico, vt tunc inſolitus planè morbus appellabatur, 27. Septemb. anno Chriſti 1529. cùm Epiſcopatum adminiſtraſſet annos 16. vti Eyſengreinius in Chronico Spirenſi teſtatur.*

VI.

VI.

Epigrammata quinque de S. LIBORIO *calculi dolores curante, ab N.N. S.I. compoſita.*

I.

Præſens laudis argumentum.

ANgitur horrificis preſſus cruciatibus æger,
Cui læſa incluſus calculus exta premit.
Pharmaca mille bibit; ſunt pharmaca mille dolores:
Nulla datur requies: mors erit vna quies.
Aſt imploranti extemplò LIBORIVS adſtat:
Excutiturque dolor, diſcutiturque lapis.
Eſt tua iam virtus albo ſignanda lapillo,
Quem tibi tam mirâ laudibus arte paras.

II.

Ornamenta omnium nobiliſſima.

LVx alios tumulos pretioſi marmoris ornet,
Et teſſellatum conficiatur opus:
Mille lapillorum fœcunda corona niteſcat,
Contegat ex auro lamina vtrumque latus.
Nam tua LIBORI faſtigia ſacra ſepulchri
Condecorat pretio nobiliore lapis.

Scilicet illa maris genuêre & viſcera terræ
Dona, ſed hæc homines parturiêre tibi.

III.

Morbi vis eluſa.

Libori primos hominum libabis honores,
Tam pronâ lacrymis ſi capis aure preces.
Quidnam in ſaxa iuuat diras concreſcere arenas,
Si nutu in laticem ſaxa liquata fluunt?
Poſtmodò mî liceat lapideſcere, & extra rigere:
Liborii imperio deſinet eſſe lapis.

IV.

Virtus cæleſtis moræ impatiens.

Marmora in ignivomis candent liquefacta caminis:
Cuncta diuturnò nam vorat ignis edax.
At ſubitò hîc cerno lapides marceſcere fibris;
Arbor vt in cineres fulmine tacta cadit.
Ignea (quid mirum?) Libori iuſſa paraſti:
Terrenus dio vincitur igne focus.

V.

Benè repenſa virtus.

Peruigil Antiſtes, quo cultu reddat honorē,
Excitat impensè plurima templa Deo.

Mille

Mille ferunt animos dictis domuiſſe feroces,
Atque orco ereptos reſtituiſſe polo.
Multa tulit pietate Pater, ſudauit & alſit,
Vt reuocata ſolo ſiſteret vna fides.
Qui duros vitijs mores emollijt ergo,
Hîc benè duritiem perdere ſaxa iubet.

ADDENDA.

Pag.176.lin.21.poſt, Hac Romulus, adde: qui deinde authenticas tabulas, publici tabellionis operâ conſici curauit v. *Iunij* MDCXLVIII. *ſuo ac* Caroli Boccarini, Ioannis Caroli Cerichelli, Claudij Delphini, Iacobi Moriconi *chirographo, Antianorumq́; Amerinorum auctoritate firmatas.*

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google